

BORNHOLMS
R E G I O N S K O M M U N E

Skoleundersøgelse

– Hvordan er tilfredsheden med folkeskolen og hvad ligger til grund for forældres skolevalg for deres børn?

Erhverv, Byg og Sekretariatet
September 2018

1	SAMMENFATNING	5
2	INTRO	11
2.1	Hvordan er undersøgelsen gennemført	11
2.2	Validiteten af undersøgelserne	11
3	HVOR GÅR DE BORNHOLMSKE SKOLEELEVER	13
3.1	Fordeling mellem kommunal/ fri- og privatskole for alle elever	13
3.2	Hvad er tendensen?	14
3.3	Hvilke skoler skifter de fra	15
3.4	Hvor mange overvejer skift men har ikke gennemført skift?	15
3.5	Forberedt på at der kan komme problemer	17
3.6	Skifter søskende, vil andre søskende ofte følge	17
3.7	Vennerne er en pull faktor	17
3.8	Valg af skole ved skolestart påvirkes af sociale relationer fra børnehaven	18
3.9	Er der forskel på hvem der vælger folkeskole og fri- eller privatskole?	18
4	FORÆLDRENES OVERORDNEDE TILFREDSHED MED FOLKESKOLEN	21
4.1	Elevernes tilfredshed med skolerne	22
4.2	Den samlede tilfredshed i forhold til skoleskift	22
4.3	Den samlede tilfredshed med samarbejdet mellem forældre og lærere/ pædagoger	22
5	AFSTAND TIL SKOLEN	24
6	URO OM SKOLESTRUKTUR	26
6.1	Skolelukninger påvirker oplevelsen af uro	27
6.2	Uro omkring skolestruktur hindrer tilflytning	28
6.3	Uro om skolestruktur påvirker overvejelser om fri- og privatskole	28
6.4	Uro om skolestruktur påvirker indskrivningen til fri- og privatskole	29
6.5	Uro om skolestruktur har påvirket antallet af skoleskift	31
7	TRIVSEL	32

7.1	Trivsel er en vigtig faktor når en fri- eller privatskole vælges	35
7.2	Trivsel er en vigtig faktor ved skoleskift fra folkeskole til fri- eller privatskole	36
8	MOBNING	38
8.1	Mobning påvirker hvert andet skoleskift	39
9	URO OG LARM I TIMERNE	41
9.1	Uro i timerne medfører overvejelser om skoleskift	43
9.2	Uro i timerne medfører skoleskift	43
10	KLASSESTØRRELSER	45
10.1	Klassestørrelsen påvirker valget af fri- og privatskole	47
10.2	Klassestørrelsernes indflydelse på skoleskift	48
11	INKLUSION	49
11.1	Inklusion og valg af fri- eller privatskole	51
11.2	Inklusion påvirker skoleskift	52
12	FAGLIGT UDBYTTE	54
12.1	Det faglige niveau og elevernes afgangskarakterer	56
12.2	Differentieret undervisning	56
12.3	Mange lærerskift påvirker det faglige niveau	59
12.4	Kritik af brug af iPads	61
12.5	Vikarer sænker det faglige niveau	61
12.6	Lærernes faglige niveau	63
12.7	Det faglige niveau får forældre til at overveje skoleskift	65
12.8	Fri- og privatskoler vælges i forventning om godt fagligt udbytte	65
12.9	Skoleskift på grund af manglende fagligt udbytte	67
13	INDFLYDELSE PÅ SKOLEN	69
13.1	Forventning om mere indflydelse på fri- og privatskoler	69
13.2	Skoleskift og forældreindflydelse	70

14	TILFREDSHEDEN MED SKOLENS LEDELSE	71
14.1	Forventninger til samarbejdet med skoleledelsen på fri- og privatskoler	73
14.2	Skoleskift er påvirket af samarbejdet med ledelsen	73
15	DE FYSISKE RAMMER	76
15.1	Indendørsarealer	76
15.2	Udendørsarealer	78
15.3	De fysiske rammer påvirker privatskolevalg	79
16	FÅ VIL OVERVEJE AT SKIFTE TILBAGE TIL FOLKESKOLEN	80
17	BILAG	81
17.1	Bilag 1: Årgangsoversigt på Bornholm	81
17.2	Bilag 2: Undervisningskompetencen i de danske kommuner	82
17.3	Bilag 3: Notat om maksimale elevtal på de enkelte klassetrin 2005 – 2018.	84
17.4	Bilag 4: Fremsendte spørgeskemaer versus besvarelser	85
17.5	Bilag 5: Antal besvarelser i brugertilfredshedsundersøgelse blandt forældre til børn i folkeskolen	85

1 Sammenfatning

Denne undersøgelse af bornholmske forældres skolevalg og tilfredshed med folkeskolen blev den 10. april 2018 bestilt af Børne- og Skoleudvalget. Det skete på baggrund af, at indskrivningstallene til 0. klasse i skoleåret 2017/18 igen viste stor søgning mod fri- og privatskolerne, og at Bornholm nu har den landets højeste andel af 0. klasseelever på en fri- eller privatskole.

Undersøgelsen er i praksis foretaget som fire separate undersøgelser, hvor fire grupper af forældre til børn i skolealderen har kunnet besvare et spørgeskema og tillige har kunnet knytte egne kommentarer til. De fire grupper er:

1. forældre til børn, der er startet i 0. klasse i 2017 og 2018 i en bornholmsk folkeskole
2. forældre til børn, der er startet i 0. klasse i 2017 og 2018 i en bornholmsk fri- eller privatskole
3. forældre, der har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleåret 2016/17 eller 2017/18
4. forældre til samtlige børn i de bornholmske folkeskoler

De fire undersøgelser tegner overordnet set det samme billede, blot fra forskellige vinkler.

Tilfredsheden med folkeskolen

Godt halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen svarer, at de samlet set er tilfredse med skolen. Der er dog også et stort mindretal, knap hver fjerde af forældrene, som samlet set er utilfredse med deres lokale folkeskole. Der er imidlertid store forskelle folkeskolerne imellem. Hvor næsten alle forældre til elever på Svartingedal Skole samlet set giver udtryk for tilfredshed med skolen, gør kun halvdelen eller lidt under halvdelen af forældrene på Rønne-skolerne det samme. Utilfredsheden er størst på Søndermarkskolen, Aavangskolen og Hans Rømer skolen hvor henholdsvis 33,7%, 28,5% og 28,1% er utilfredse.¹ Af den nationale trivselsmåling fremgår at eleverne samlet set er mere tilfredse med folkeskolen end forældrene².

Gennem hele undersøgelsen og på alle parametre tegner der sig det gennemgående billede, at tilfredsheden er markant højest blandt forældre til børn på Svartingedal Skole. På Paradisbakkeskolen er tilfredsheden næsthøjest, derefter Kongeskærskolen. Der tegner sig desuden et billede af, at forældre til elever på Aavangskolen, Søndermarkskolen og Hans Rømer Skolen er mindst tilfredse. Det gælder på så godt som alle parametre.

Flere søger mod fri- og privatskoler, og endnu flere overvejer skift

Andelen af forældre, som vælger folkeskolen til deres børn, er faldende på Bornholm. I stedet er der en øget søgning mod øens fri- og privatskoler. Hvor andelen af bornholmske elever, der gik på en fri- eller privatskole i 2013 var 24,9%, var den i 2017 steget til 34,8%,³ en stigning på 9,9 procentpoint. Tendensen ser ud til at fortsætte, idet der for de nye 0. klasser til skoleåret 2018/2019 er en andel af fri- og privatskoleelever på 41,2%, den højeste andel i landet.⁴

Fri- og privatskolerne er blevet allemandseje på Bornholm. Både målt på indkomst, på uddannelsesniveau og flere på andre måder er de to grupper af forældre forholdsvis ens. Dog er der lidt flere forældre med en videregående uddannelse blandt de, som vælger en fri- eller privatskole. Også på landsplan er der en tendens til, at flere vælger fri- og privatskoler. Der har således været en stigning på to procentpoint fra 16,1% i 2013 til 18,1% i 2017.⁵ Så selvom der også på landsplan er en tendens til, at flere vælger fri- og privatskoler, er denne udvikling betydeligt mere markant på Bornholm.

Ufrivilligt fravalg af folkeskolen

Den store søgning til fri- og privatskoler forklares i vidt omfang af forældrene som et fravalg af folkeskolen frem for et tilvalg af fri- og privatskoler. Mange forældre giver udtryk for, at de som udgangspunkt gerne ville vælge folkeskolen, men ikke ønsker at byde deres børn de forhold, som de enten (for folkeskoleforældres

¹ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

² Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport

³ Tal fra 1 okt. Danmarks statistik – Disse tal er eksklusive specialskoler og 10 klasser.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

vedkommende) har oplevet i folkeskolen eller som de (for en del forældre til elever på fri- og privatskoler vedkommende) har indtryk af kendetegner folkeskolen.

Blandt kommentarer fra forældre til børn i folkeskolen fremgår det klart, at en del forældre har overvejet at skifte til en fri- eller privatskole. 30% af forældrene til børn i folkeskolen overvejede at vælge en fri- eller privatskole i forbindelse med barnets skolestart, og hele 66,6% svarer, at de har overvejet skoleskift til en fri- eller privatskole i barnets skoleforløb i folkeskolen.⁶ Det fremgår også tydeligt i de mange åbne besvarelser fra forældre til børn i folkeskolen, at en del aktivt overvejer skoleskift eller allerede har skrevet deres barn op på en fri- eller privatskole og står på venteliste. Der er tillige en del, der fortæller, at de gerne ville vælge skoleskift, men ikke mener, at de har økonomi til det.

Undersøgelsen viser desuden en tendens til, at søskende følger efter, når et barn skifter fra folkeskole til en fri- eller privatskole. En anden konklusion er, at sociale relationer både kan bidrage til skoleskift og til at fastholde børn i folkeskolen, afhængigt af om børnenes venner skifter skole eller bliver i folkeskolen. Er en fri- eller privatskole først valgt, overvejer kun et begrænset antal forældre at skifte til en folkeskole, selv hvis folkeskolen forbedres.

Flest skifter fra skolerne i Rønne

Der var i skoleårene 16/17 og 17/18 117 elever, der skiftede fra en folkeskole til en fri- eller privatskole.⁷ Blandt de 117 skoleskift, der har været fra bornholmske folkeskoler til fri- og privatskoler på Bornholm i de to skoleår 2016/2017 og 2017/2018, er de to skoler i Rønne klart overrepræsenteret. Heri ligger, at Aavangskolen og Søndermarkskolen ikke blot har afgivet det største antal elever til fri- og privatskolerne, men også, at de har afgivet relativt flere i forhold til deres størrelse.

Blandt de forældre, som i de to skoleår 2017/2018 og 2018/2019 har ladet deres barn starte i 0. klasse på en fri- eller privatskole, er der især en stor overrepræsentation af børn, der hørte til Hans Rømer Skolens distrikt.

Afstand til skolen

Afstanden til skolen har betydning for især forældre, som vælger folkeskolen på Bornholm. Afstanden har derimod ikke været en lige så betydningsfuld faktor for hovedparten af de forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i de seneste to skoleår. En undtagelse herfra er dog forældre, som har valgt Svaneke Friskole.

Trivslen i folkeskolen

Hvad enten forældre vælger en folkeskole eller en fri- eller privatskole, viser undersøgelsen, at børnenes trivsel er det vigtigste parameter for forældrenes skolevalg.

Godt halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen giver udtryk for tilfredshed med lærernes arbejde for at skabe et godt socialt klima i klassen, mens godt hver femte svarer, at de er utilfredse hermed.

Disse tal dækker dog over store udsving fra skole til skole. På Svartingedal Skole er 83,3% tilfredse, og kun 5,6% er utilfredse med lærernes arbejde med at skabe et godt socialt klima. Blandt forældre til børn på Søndermarkskolen er derimod kun 41,9% tilfredse, mens 29% er utilfredse. På Hans Rømer Skolen erklærer 49,2% af forældrene sig tilfredse og 25,4% utilfredse med lærernes arbejde med at skabe et godt socialt klima.⁸

Negative forventninger til trivslen i folkeskolen bliver endnu mere udtalt blandt forældre til børn, der de seneste to år er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole. Blandt denne forældregruppe svarer 57%, at de 'slet ikke' eller 'i mindre grad' forventer at børnene trives i den lokale folkeskole. Forventningerne til elevernes trivsel i folkeskolen er dermed markant lavere blandt de forældre, der fra starten af deres barns skoletid valgte folkeskolen fra, end oplevelsen af børnenes trivsel er blandt forældre, der har valgt folkeskolen – selv på de folkeskoler, hvor flest forældre giver udtryk for utilfredshed med børnenes trivsel.

⁶ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

⁷ Tal fra Center for Skole

⁸ Ibid.

Blandt de forældre, som har valgt skoleskift til deres barn i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018 svarer 59%, at skiftet 'i høj grad' skyldtes mistrivsel i klassen i folkeskolen. 17% svarer 'i nogen grad'. Blandt denne forældregruppe svarer hver fjerde af forældrene, at mobning i klassen 'i høj grad' har påvirket deres valg om skoleskift, mens en anden fjerdedel svarer 'i nogen grad'.⁹

I forhold til mobning giver lidt under halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen udtryk for tilfredshed med skolens indsats for at begrænse mobning. Godt en femtedel er utilfredse. Igen er der meget store udsving skolerne imellem. Den største utilfredshed findes blandt forældre til elever på Hans Rømer Skolen og Søndermarksskolen, hvor mere end hver fjerde forælder er utilfreds med indsatsen for at bekæmpe mobning.

Uro om folkeskolen - Mange forandringer og strukturændringer giver manglende stabilitet

Forældrene giver over en bred kam udtryk for, at der har været megen uro omkring folkeskolen på Bornholm de senere år. Uroen påvirker oplevelsen af folkeskolen, både blandt forældre til børn i folkeskolen, men også blandt forældre, der før skolestart har skullet vælge, om deres barn skal gå i en folkeskole eller en fri- eller privatskole. Oplevelsen af uro er desuden en medvirkende årsag til at forældre fravælger folkeskolen til fordel for en fri- eller privatskole.

Et gennemgående tema blandt forældrenes besvarelser handler om, at folkeskolen inden for få år har været udsat for mange store forandringer: Skoler er nedlagt eller lagt sammen, ny organisering, inklusion, ny it, folkeskolereform, ny aftale om lærernes arbejdstid m.v.

Over en bred kam fortæller forældrene, at de mange samtidige forandringer har givet en uro og mangel på stabilitet i rammerne for elevernes læring, som har påvirket trivlsen og det faglige udbytte negativt. Mange fremhæver, at forandringerne især har haft store konsekvenser for børn, der i forvejen er sårbare over for forandringer, men også mange forældre til ellers velfungerende elever beskriver, hvordan de mange samtidige forandringer har påvirket trivlsen og lysten til at gå i skole negativt og sat barnet fagligt tilbage.

Mange forældre fremhæver nedlæggelse af små skoler som en fejl, der har medført nogle hårde og kaotiske år i forbindelse med sammenlægning, nye klassedannelser, nye kammerater og nye lærere. Flere forældre fremhæver, at trivlsen var bedre på små skoler, og at de små skoler var bedre til at håndtere mobning. Flere fremhæver desuden de små skolars betydning for de små lokalsamfund. I denne sammenhæng fremhæver flere forældre, at nedlæggelse af de små skoler hindrer tilflytning til Bornholm og i særdeleshed til de små byer, fordi det for børnefamilier er vigtigt, at der er en skole tæt på.

Også nedlæggelse og sammenlægning af skoler i Rønne får hård kritik med på vejen. Mange forældre beskriver et forløb med mange skift i lokation, klasser og lærere, som har haft negative konsekvenser for elevernes trivsel og indlæring. Mange forældre undres desuden over beslutningen om at nedlægge en Rønneskole i en tid med stigende børnetal og søgning mod Rønne. Nogle forældre giver udtryk for, at de oplever sig fanget i et politisk spil, som børnene har betalt regningen for.

Uro omkring skolestrukturen påvirker søgningen mod fri- og privatskoler. Kun 19% af de forældre, der de seneste to år har indskrevet deres barn i 0. klasse på en fri- eller privatskole, oplever, at der i høj grad eller i nogen grad er ro omkring deres lokale folkeskole i forhold til skolestruktur.¹⁰ Blandt de forældre, som har valgt skoleskift for deres barn i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, svarer 67%, at skiftet i høj grad var påvirket af 'for megen uro om skolestruktur'.¹¹

Larm i timerne opleves som et problem

Det spørgsmål som flest forældre til børn i folkeskolen giver udtryk for utilfredshed med, er lærernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen. Mange forældre fortæller om problemer med larm i timerne, som går ud over børnenes indlæring. Knap hver tredje forælder til et barn i folkeskolen giver udtryk for utilfredshed hermed. Dette tal dækker imidlertid over store udsving fra skole til skole. Det er bemærkelsesværdigt at på både

⁹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

¹⁰ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

¹¹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

Hans Rømer Skolen, Aavangskolen og Søndermarksskolen er flere der forældre, som giver udtryk for utilfredshed med lærernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen, end der er tilfredse forældre. Her er der imellem 32,5% og 37,3% forældre, som svarer, at de er utilfredse hermed. På Svartingedal Skole, Paradisbakkeskolen og Kongeskærskolen er andelen af forældre, som svarer, at de er utilfredse med lærernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen på henholdsvis 5,6%, 13,4% og 25%.¹²

Flere forældre fortæller, at der er tale om at få elever støjer meget i klassen. Flere giver i denne forbindelse udtryk for en forargelse over, at der eksempelvis uddeles høreværn til ellers velfungerende elever for at de kan koncentrere sig.

Blandt forældre der i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018 har valgt skoleskift til deres barn svarer 83% at det i høj grad og 10% i nogen grad har påvirket deres beslutning om skoleskifte, at der var megen uro i timerne.¹³ Oplevelsen af uro i timerne er dermed en af de tungtvejende årsager til skoleskift.

Både blandt forældre til børn i folkeskolen og forældre, der har valgt skoleskifte, fremhæves det at problemer med uro og larm påvirker børnenes indlæring og dermed det faglige udbytte.

Klassestørrelser og holdundervisning

Mange forældre fremhæver, at store klassestørrelser er en medvirkende årsag til, at der er kommer larm og uro i klasserne. Mange forældre til børn i folkeskolen skriver i deres åbne besvarelser, at en maksimal klassekvotient på 28 er for høj.

Det er dog ikke alene klassekvotienten, at forældrene udtrykker skepsis omkring. Mange forældre påpeger desuden, at problemer med for store 'klassestørrelser' opstår i skolernes arbejde med årgangsundervisning eller holdundervisning, hvor flere klasser undervises samlet og eller deles op i hold, hvor der på et hold kan være flere end i en normal klasse. Nogle forældre påpeger, at det opleves som, at klassekvotienten hæves 'ad bagvejen'.

Blandt forældre, der i skoleårene 2017/2018 og 2018/2019 har indskrevet deres barn i 0. klasse på en fri- eller privatskole, svarer 72%, at antallet af elever i klassen i høj grad har påvirket deres skolevalg. 19% svarer, at det i nogen grad har påvirket dem.¹⁴ Klassestørrelsen har dermed været en tungtvejende faktor for denne gruppe forældres valg af skole. Forældrene til børn på fri- og privatskoler fremhæver, at mindre skoler, hvor klasserne ikke er for store, giver mere overskud til den enkelte elev, hvilket de finder attraktivt.

Skepsis i forhold til folkeskolens arbejde med inklusion

Både forældre til børn i folkeskolen og forældre til børn i fri- eller privatskole giver udtryk for, at folkeskolen har udfordringer med inklusion af elever, der tidligere ville have modtaget specialundervisning. Mange forbinder problemerne med uro og larm i klassen med inklusionsarbejdet i folkeskolen og fortæller, at nogle få krævende elever kommer til at tage uforholdsmæssigt meget af lærerens tid på bekostning af de øvrige elever.

Blandt de mange forældre, der er skeptiske over for arbejdet med inklusion i folkeskolen, mener en del, at hele inklusionstanken er forfejlet. Andre fremhæver, at der ikke er ressourcer til, at inklusionsarbejdet kan lykkes. Mange beskriver det som en ulykkelig situation, der både går ud over stærke og svage elever og også rammer lærerne. Modsat giver forældre til børn, der skal inkluderes, udtryk for, at folkeskolen kan have svært ved at rumme deres barn. Flere beskriver, at de oplever, at folkeskolen mangler ro, tryghed, stabilitet og ressourcer til at kunne rumme disse elever.

Også udfordringer med inklusion har påvirket forældres valg af skoleskift. 43% af de forældre, der har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, svarer, at det 'i høj grad' har påvirket deres valg om skoleskift, at der var for mange elever med særlige be-

¹² Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

¹³ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

¹⁴ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

hov i klassen. 21% svarer 'i nogen grad'.¹⁵

Det faglige udbytte

Godt halvdelen af forældre til børn i folkeskolen er tilfredse med det samlede faglige udbytte, mens knap hver fjerde er utilfreds. Også her er det på de tre skoler Hans Rømer Skolen, Aavangskolen og Søndermarksskolen, at utilfredsheden er størst med henholdsvis 26,1%, 27,1% og 34,6% utilfredse forældre. Tilfredsheden er derimod stor på Svartingedal Skole, hvor 91,7% svarer, at de er tilfredse. Tre ud af fire forældre eller flere er tilfredse på Paradisbakkeskolen og Kongeskærskolen.

De utilfredse forældre til børn i folkeskolen fremhæver flere faktorer som årsag. Mange forældre peger på, at mange skift i elevernes skoleforløb har påvirket det faglige niveau. Mange forældre fortæller, at stor udskiftning af lærere har betydet, at elever og lærere har skullet lære hinanden at kende gang på gang. Flere beretter, at de hyppige lærerskift er faldet sammen med skift af lokation og også samtidig med nye klassedannelser, hvilket for hvert skift har forstyrret elevernes kontinuerlige faglige indlæring.

Mange forældre peger desuden på, at deres barn har haft mange vikarer i kortere eller længere forløb. Kritikken retter sig imod, at vikarerne ofte er meget unge uuddannede lærere, der med kun gymnasiet som baggrund har vanskeligt ved at håndtere en stor skoleklasse med nogle elever, der kræver særlig opmærksomhed. Mange forældre beskriver, at der i disse vikartimer ofte ikke foregår fagligt relevante aktiviteter.

Blandt de utilfredse forældre fremhæver mange desuden, at uro i timerne fører til, at det faglige udbytte ikke bliver godt nok. Denne uro kobler mange utilfredse forældre til klassestørrelser og ikke mindst inklusion. Mange af disse forældre beskriver en situation, hvor få elever tager megen af lærerens opmærksomhed, hvilket går ud over alle de andre i klassen.

Ikke mindst beskriver disse forældre, at uroen går ud over den differentierede undervisning af almindeligt velfungerende elever samt de særligt dygtige elever, som ikke udfordres nok. Flere forklarer, hvordan elever, der har færdiggjort opgaver, bruger deres iPads til fagligt irrelevante formål gennem resten af undervisningen. Heller ikke forældre til børn med særlige behov er tilfredse, de giver udtryk for, at deres barn ikke bliver set.

Omkring den differentierede undervisning svarer knap halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen, at de er tilfredse med lærernes arbejde med at tilrettelægge undervisningen i forhold til det enkelte barns behov. Hver fjerde forælder giver udtryk for utilfredshed hermed. Også her er der forskel på besvarelsene fra skole til skole. Utilfredsheden er størst på Hans Rømer Skolen og på Søndermarksskolen, hvor hver tredje forælder er utilfreds.

Oplevelsen af et manglende fagligt udbytte har både fået forældre til børn i folkeskolen til at overveje skoleskift, og det har også været en faktor, som har påvirket de gennemførte skoleskift. 52% af de forældre, som valgte skoleskift for deres barn i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, svarer 'i høj grad' til, at deres barn ikke lærte nok i folkeskolen. 29% svarer i nogen grad.¹⁶

Samarbejdet med skoleledelsen – forældre oplever ikke at blive hørt

44,2% af forældrene til børn i folkeskolen giver udtryk for tilfredshed med ledelsens evne til at lede skolen. Hver fjerde er derimod utilfreds. Også her er der store udsving fra skole til skole. Imens 88,9% er tilfredse på Svartingedal Skole, og to tredjedele af forældrene på Paradisbakkeskolen og halvdelen af forældrene på Kongeskærskolen ligeledes er tilfredse, er kun hver tredje forælder tilfredse med ledelsens evne til at lede skolen på Hans Rømer Skolen, Aavangskolen og Søndermarksskolen. På de tre sidstnævnte skoler udgør andelen af utilfredse forældre en tredjedel.¹⁷

¹⁵ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

¹⁶ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

¹⁷ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Blandt de utilfredse forældre fortæller adskillige, at de oplever ikke at blive hørt, når de påpeger problemer over for ledende figurer på skolen. En tredjedel af de forældre, som har valgt skoleskift til en fri- eller privatskole i skoleåret 2016/2017 eller 2017/2018, svarer, at dårlig kommunikation med skoleledelsen har påvirket deres valg af skoleskift.¹⁸

Lave forventninger til indflydelse i folkeskolen

Forventningerne til at kunne få indflydelse på den lokale folkeskole er meget lav blandt forældre til børn, der har startet deres skoleforløb i en fri- eller privatskole fra 0. klasse i skoleårene 2017/2018 og 2018/2019. 46% svarer, at mulighed for indflydelse på skolens udvikling 'i høj grad' har påvirket deres skolevalg. 40% svarer 'i nogen grad'.¹⁹

Skolens fysiske rammer

Forældre til børn i folkeskolen er i undersøgelsen blevet spurgt til deres tilfredshed med indendørs- og udendørsarealerne på den lokale folkeskole. Cirka halvdelen af forældrene giver udtryk for tilfredshed med indendørsarealerne og en femtedel er utilfredse. Aavangskolen, Hans Rømer Skolen og Søndermarksskolen er de skoler hvor forældrenes tilfredshed er størst. Her er det nærmere hver fjerde forælder, der er utilfreds. Kritikken blandt utilfredse forældre hvad angår indendørsarealer går primært på at der er for mange børn i for små lokaler.

Lidt flere forældre til børn på folkeskolerne giver udtryk for tilfredshed med udendørsarealerne på deres lokale folkeskole (57,9%), men også her er der en femtedel af forældrene, som er utilfredse. Her skiller Hans Rømer Skolen sig ud, som den skole, hvor flest forældre er utilfredse, idet næsten halvdelen (47%) svarer at de er utilfredse.²⁰

¹⁸ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

¹⁹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

²⁰ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

2 Intro

Børne- og Skoleudvalget i Bornholms Regionskommune besluttede den 10. april 2018 at iværksætte en undersøgelse af bevæggrundene for forældres skolevalg for deres børn samt forældretilfredsheden med folkeskolen. Det skete på baggrund af de seneste års udvikling, hvor flere og flere forældre har valgt en fri- eller privatskole til deres barn/børn på Bornholm, en tendens der er opadgående.

Andelen af børn på fri- og privatskoler på Bornholm er gået fra 24,9% i 2013 til 34,8% i 2017.²¹ Andelen af børn i 0. klasse, der går på en fri- eller privatskole, var i 2011 på 26,6%, men var for skoleåret 2018/2019 er steget til 41,2%, hvilket er den højeste andel i landet.²²

For at belyse forældrenes bevæggrunde for deres skolevalg undersøger denne rapport både tilfredsheden med folkeskolen og hvad der er vigtigt for skolevalget blandt forældre til børn i folkeskolen, forældre der fra start har valgt en fri- eller privatskole til deres barn samt de forældre, der har fravalgt folkeskolen og skiftet til en fri- eller privatskole. På denne baggrund kan det videre arbejde med at udvikle folkeskoletilbuddet på Bornholm ske på et mere oplyst grundlag.

2.1 Hvordan er undersøgelsen gennemført

Denne rapport er baseret på fire spørgeskemaundersøgelser:

1. Spørgeskemaundersøgelse sendt ud til de forældre, der har valgt at lade deres børn indskrive i 0. klasse på en fri- eller privat i skoleårene 2017/2018 eller 2018/2019. Denne undersøgelse blev udsendt til 481 forældre og fik en svarprocent på 25,4%.
2. Spørgeskemaundersøgelse sendt ud til de forældre, der har valgt at flytte deres børn fra folkeskolen til en privat- eller friskole i skoleårene 2016/2017 eller 2017/2018. Denne undersøgelse blev udsendt til 224 forældre og fik en svarprocent på 25,9%.
3. Spørgeskemaundersøgelse sendt ud til de forældre, der har valgt at lade deres børn indskrive i 0. klasse i den bornholmske folkeskole i skoleårene 17/18 eller 18/19. Denne undersøgelse blev udsendt til 732 forældre og fik en svarprocent på 15,4%.
4. Spørgeskemaundersøgelse sendt ud til alle forældre med børn i den bornholmske folkeskole. Denne undersøgelse er sendt ud til 3.041 forældre og fik en svarprocent på 28,6%.

Spørgeskemaundersøgelserne er gennemført i andet og tredje kvartal af 2018.

Alle spørgeskemaundersøgelserne er udsendt via e-boks. I spørgeskemaet til forældrene i folkeskolen er Økonomi- og Indenrigsministeriets standardspørgeskema brugt, suppleret med et mindre antal spørgsmål med specifik bornholmsk relevans. I de tre andre undersøgelser er spørgsmålene udformet af konsulenter og ledelse i kommunen.

Spørgeskemaerne omfatter både lukkede og åbne spørgsmål. Derfor hviler denne rapport både på et stort kvantitativt materiale, men også et omfattende kvalitativt materiale med kommentarer fra forældrene. I alt 884 åbne besvarelser er kommet ind fra forældre til børn i folkeskolen og forældre til børn på fri- og privatskoler. Omfanget af disse varierer meget fra korte udtalelser til lange redegørelser, dog med en høj andel længere indlæg.

Alle forældre, som har modtaget et spørgeskema fik mulighed for at deltage i en fokusgruppe og på denne baggrund blev der gennemført et fokusgruppeinterview.

2.2 Validiteten af undersøgelserne

I kommunen generelt er børnene i de kommunale skoler fordelt med cirka lige mange på de enkelte klassetrin fra børnehaveklasse til og med 9. klasse. I denne undersøgelse har forældre til børn på alle klassetrin besvaret spørgeskemaet, men der deltager flest forældre med børn på de første seks klassetrin (til og med 5. klasse). Derudover er respondenterne relativt lige med den bornholmske demografi over forældrenes, dette kan afspejles i svar procenten fra de enkelte skoler, uddannelses niveauer, arbejdsgruppe og indkomst niveauer. Det er i højere grad mødrene, der besvarer skemaerne end fædrene.

Respondenterne i undersøgelserne, der ligger til grund for denne rapport, er så mange og repræsentativt fordelt, at rapporten overordnet må vurderes som valid i forhold til, hvordan folkeskolen opleves blandt for-

²¹ Tal fra 1 okt. Danmarks statistik – Disse tal er ekskl. Specialskoler og 10 klasser.

²² Ibid.

ældre til skolesøgende børn på Bornholm. Antallet af fremsendte spørgeskemaer versus antal besvarelser fremgår af bilag 4. Besvarelserne på tværs af spørgeskemaundersøgelserne understøtter i vidt omfang samme tendenser og problematikker, hvilket igen understøtter troværdigheden.

Spørgeskemaundersøgelse 4 som er målrettet forældre til alle børn i folkeskolen, omfatter mange respondenter (871) og en forholdsvis repræsentativ fordeling, hvilket betyder, at validiteten af denne undersøgelse er høj. Besvarelserne i denne undersøgelse belyses desuden opdelt på skoler. Selvom antallet af respondenter på skoleniveau bliver mindre end de overordnede besvarelser, er antallet dog stadig så stort at vise tendenser på de forskelle, der er skolerne imellem. Antallet af forældrebesvarelser fordelt på folkeskoler fremgår af bilag 5.

Specialskolerne medregnes ikke i fordelingen mellem folkeskole og fri- og privatskoler, idet børn på specialskoler ikke nødvendigvis har samme muligheder for at vælge en fri- eller privatskole til. Når disse tal opgøres på landsplan af Danmarks Statistik udelades fri- og privatskoler af samme årsag. Løbende i rapporten belyses besvarelser fra specialskolerne ikke. Det skyldes at der kun er 10 forældre på specialskolerne samlet set, som har svaret helt eller delvist på undersøgelsen. Dette antal er så beskedent, at det ikke kan siges at være repræsentativt for skolerne. Derfor vises besvarelserne for disse skoler ikke specifikt.

10. klasse er ikke med taget i undersøgelsen da dette er et valgfrit tilbud som forældrene selv til-vælger mens, 0-9 klasse er lovpligtigt.

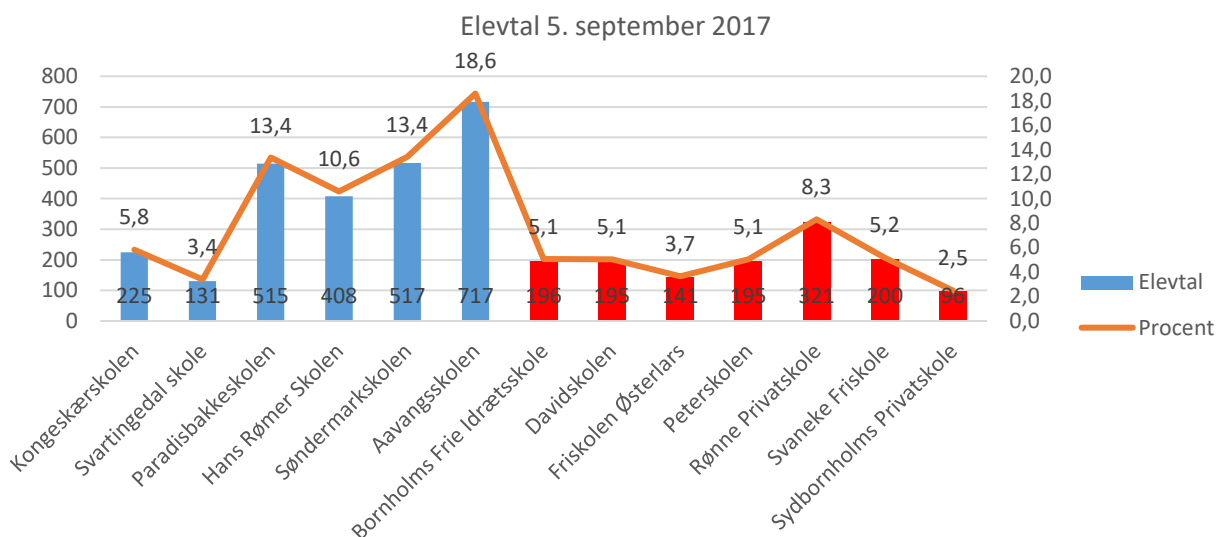
Hvad angår spørgeskemaundersøgelserne 1 og 2 vurderes at være valide. Dermed vurderes besvarelserne at være sigende for hvordan forældre, der de seneste to år har valgt at indskrive deres barn i 0. klasse på en fri- eller privatskole samt forældre, der har valgt skoleskift til en fri- eller privatskole for deres barn. I forbindelse med disse undersøgelser belyses ikke, hvordan besvarelserne fordeler sig på skoleniveau, idet antallet af respondenter i så fald ville blive for lavt til at være valide data.

Spørgeskemaundersøgelse 3, hvor forældre til børn der er startet i 0. klasse på en folkeskole de seneste to år er spurgt, har en lav svarprocent og omfattes til dels af den overordnede tilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i folkeskolen. Derfor anvendes resultaterne af denne undersøgelse kun i mindre omfang i denne rapport.

3 Hvor går de bornholmske skoleelever

3.1 Fordeling mellem kommunal/ fri- og privatskole for alle elever

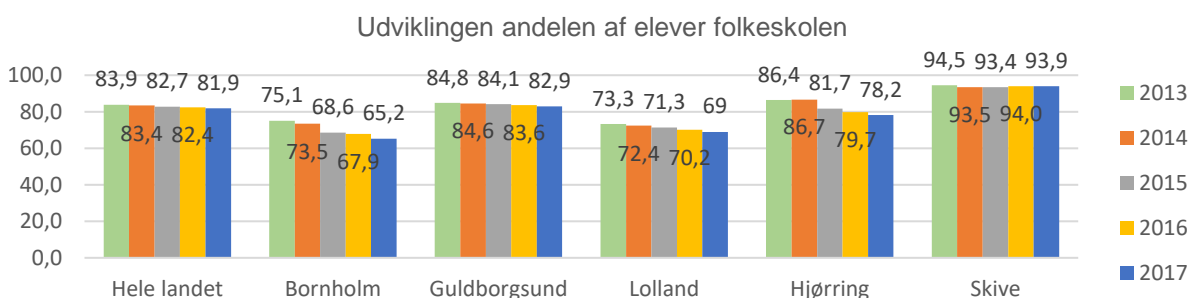
Skolevæsenet i Bornholms Regionskommune består af otte folkeskoler, heraf to specialskoler. I skoleåret 2017/2018 var der i alt 2.513 normalklasseelever fordelt på 114 klasser, 118 elever i de forskellige kommunale specialskoler og 15 elever i specialklasser på Aavangskolen, samt 50 elever fordelt på 4 modtagelsesklasser på Paradisbakkeskolen. Antallet af elever på skolerne varierer. Den gennemsnitlige folkeskolestørrelse er på 418,8 elever, men som det fremgår af nedenstående figur dækker dette tal over en struktur med små og mellemstore skoler og kun ganske få store skoler.²³ I bilag 1 fremgår overgisten over årgangstørrelserne.

Figur 1²⁴

I Bornholms Regionskommune er der desuden syv fri- eller privatskoler. Fire af fri- eller privatskolerne er beliggende i Hans Rømer Skolens distrikt, to er placeret i Aavangskolen' distrikt, og den sidste er placeret i Svartingedal skoledistrikt (Aavangskolen er overbygning).

Bornholms Regionskommune kendetegnes ved at have en meget høj andel elever, der går på fri- eller privatskole. Som det fremgår af nedenstående graf er 34,8% af skolebørn på Bornholm per 1. oktober 2017 indskrevet på en fri- eller privatskole, svarende til 1336 elever, hvilket er betydeligt over landsgennemsnittet, som ligger på 18,1%. Også i forhold til sammenlignelige kommuner ligger andelen af elever på fri- eller privatskole højt.

Figur 2²⁵

Alle de bornholmske fri- og privatskoler har over de sidste år udvidet deres kapacitet. I skoleåret 2011/2012 gik 1039 af de bornholmske skolebørn i en fri- eller privatskoler, dette tal var i skoleåret 2016/2017 oppe på 1336 elever, hvilket er en forøgelse på 28,6% og betyder, at andelen af børn der går på en fri- eller privat-

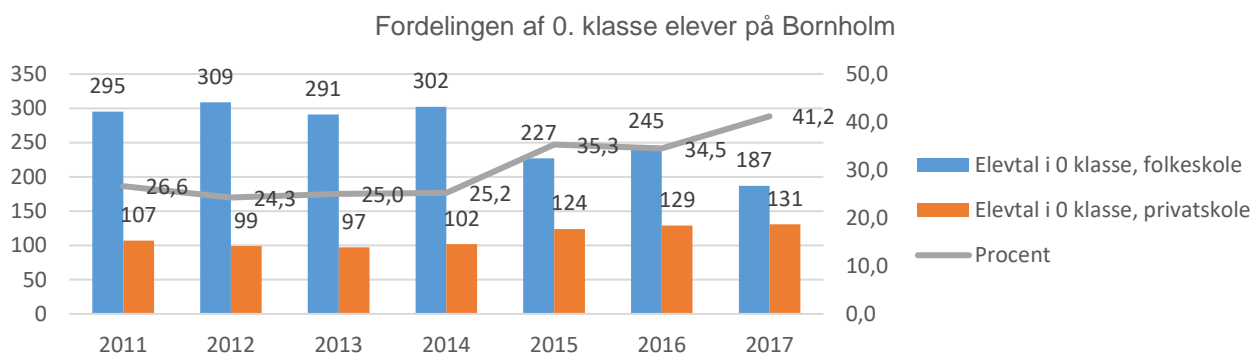
²³ 5. sep 2017 fra Center for Skole eksl. 10 klasser. Og inkluderet modtagelsesklasserne på Paradisbakkeskolen

²⁴ Ibid.

²⁵ 1. okt 2017 fra Danmarks Statistik

skole er steget med 9,9 procentpoint i denne periode af den samlede elevmasse på Bornholm.²⁶ I dette tal skal man tage højde for, at den kommunale skole i Svaneke er erstattet af en friskole som i 2016 havde 175 elever.²⁷

Det er ikke kun Bornholm, som har oplevet en stigning i andelen, som vælger en fri- eller privatskole. Dette er en generel landsdækkende udvikling, dog har stigningen været størst i 'vandkants'-Danmark. Med Danmarks Statistiks senest offentliggjorte tal fra 2017 er Bornholms Regionskommune den kommune i landet, hvor andelen af elever i 0. klasse på en fri- eller privatskole er størst for skoleåret 2017/2018, idet hele 41,2 % af de bornholmske 0. klasseelever er indskrevet i privat- eller friskole. Andelen af elever i 0. klasse, som starter på en fri- eller privatskole, er således steget fra 26,6% i 2011 til 41,2 % i 2017. Den samlede andel af elever på en fri- eller privatskole er dermed stigende, idet andelen af fri- og privatskoleelever i 0. klasse begge de to seneste skoleår er højere end andelen generelt.

Figur 3²⁸

3.2 Hvad er tendensen?

Hvert år stiger antallet af elever i fri- og privatskoler. Dette er en klar tendens, der har stået på over en lang årrække. Antallet af fri- og privatskole elever er steget efter skolelukninger. I Nyker, Pedersker, Østerlars og Svaneke er der åbnet fri- eller privatskoler efter de kommunale skoler blev lukket. Denne tendens er dog ikke kun en der findes på Bornholm, men også på landsplan, hvor andelen af fri- og privatskole elever i 2016 var steget til 18,1 %.

På Bornholm er andelen af børn på fri- og privatskoler dog markant højere end det nationale niveau med 34,8% af de bornholmske skoleelever der går i en fri- eller privatskole. På landsplan har folkeskolen samlet set mistet 2 procentpoint af eleverne siden 2013. På Bornholm er folkeskolen i samme tidsrum gået 9,9 procentpoint tilbage.²⁹

²⁶ Ibid.

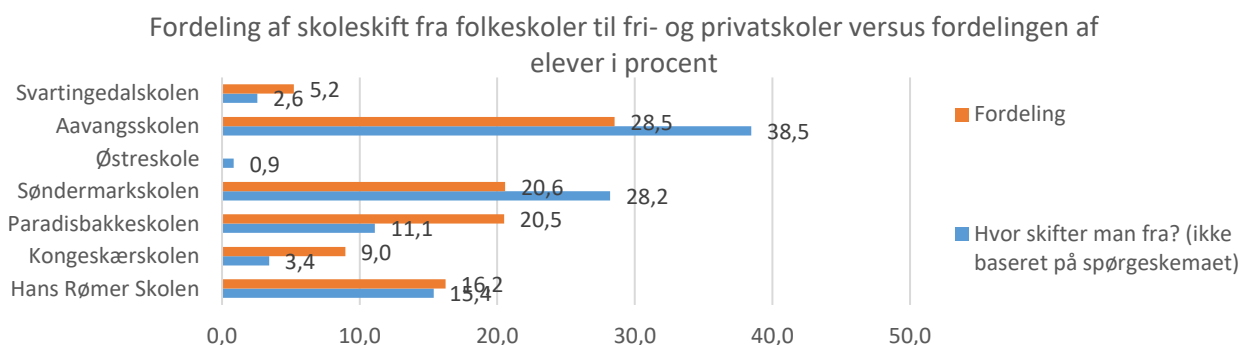
²⁷ Tal fra Center for Skole

²⁸ 1. oktober 2017 fra Danmarks Statistik

²⁹ Ibid.

3.3 Hvilke skoler skifter de fra

I alt har 117 elever skiftet skole fra folkeskolen til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018.³⁰

Figur 4³¹

De skoler der har afgivet færre elever end deres forholdsmæssige andel er Kongeskærskolen, Svartingedal Skole, Paradisbakkeskolen og Hans Rømer Skolen. Skolerne der afgiver flere elever end deres forholdsmæssige andel er to Rønne-skoler, Aavangsskolen og Søndermarksskolen. En forhøjet andel af skoleskift fra Rønneskolerne kan ses i lyset af at de privatskoler der ligger i skoledistriktet (Peterskolen, Rønne Privatskole og Bornholms Frie Idræt skole) har udvidet deres elevantal. Modsat kan dette ses som et udtryk for en øget efterspørgsel efter fri- og privatskoletilbud i dette skoledistrikt.

Svartingedal Skole, Kongeskærskolen og Paradisbakkeskolen står for en lavere andel af det samlede antal skoleskift set i forhold til skolernes størrelse. Hans Rømer Skolen ligger lidt lavere, hvorimod Rønne-skolerne er klart overrepræsenterede i forhold til fravalgte skoler. På folkeskolerne i Rønne går 50,1% af øens folkeskoleelever, men de står for 66,7 % af skoleskiftene til fri- og privatskoler. En skole som Kongeskærskolen er derimod underrepræsenteret i forhold til skolens størrelse.

3.4 Hvor mange overvejer skift men har ikke gennemført skift?

Tre ud af fire forældre til børn i folkeskolen fortæller, at de på et tidspunkt har overvejet at indskrive deres barn i en fri- eller privatskole (75,9%), enten i forbindelse med skolestart og/eller i løbet af barnets skoletid.³²

30,4% af forældrene til børn i folkeskolen overvejet at indskrive barnet i en fri- eller privatskole i forbindelse med skolestart, mens 66,6% af forældrene til børn i folkeskolen på et tidspunkt efter skolestart har overvejet at skifte til en fri- eller privatskole.

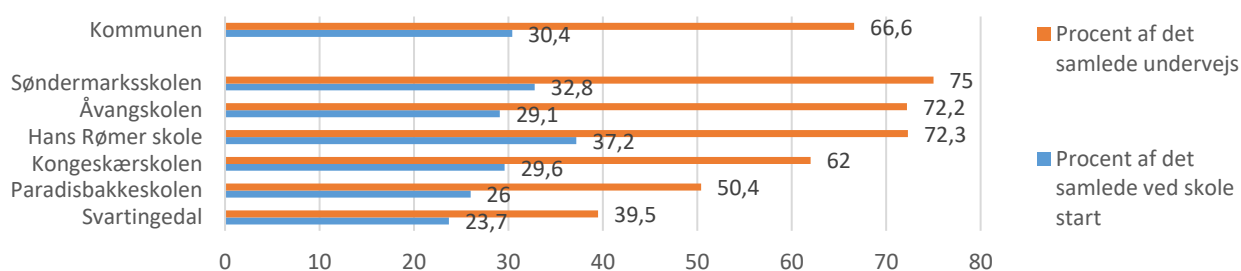
Der er dog store udsving fra skole til skole. På Svartingedal Skole overvejede 23,7 % forældrene en fri- eller privatskole i forbindelse med skolestart, på Hans Rømer Skolen var det 37,2 % af. På Svartingedal Skole har 39,5 % af forældrene overvejet skoleskift til en fri- eller privatskole i løbet af barnets skoleforløb. På Søndermarksskolen er det derimod 75 %, som har overvejet dette.

³⁰ 29. marts 2018, Tal fra Center for Skole

³¹ ibid.

³² Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Hvor mange forældre til børn i folkeskolen har overvejet en fri- og privatskole

Figur 5³³

3.4.1 Ventelister til fri- og privatskoler

En stor del forældre til børn i folkeskolen giver udtryk for, at de ville foretrække en fri- eller privatskole til deres barn/børn, men at dette ikke er en mulighed for dem økonomisk:

- *"Har ikke trivedes længe i skolen, hvis vi havde penge var han flyttet."*
- *"Den bornholmske folkeskole er bare ikke god nok. Det er kun af økonomiske grunde, at vores børn ikke går på privatskole."*
- *"Da min søn er autist, vidste jeg at det bedste ville være struktur, vante rammer som der så har været en del mangel på i forhold til alle de skoleflytninger... men desværre havde jeg ikke økonomi til at flytte ham, ellers var det blevet gjort."*
- *"Jeg har flere gange overvejet at flytte mit barn til en privatskole, men dette er ikke sket af økonomiske årsager."*
- *"Det skal ikke være nogen hemmelighed, at mine børn gik på privatskole, hvis jeg havde råd. Den ene af mine 3 børn går på en privatskole."*

Mange forældre giver desuden udtryk for, at de gerne ville skifte til en fri- eller privatskole, men at der er venteliste, hvorfor barnet ikke er flyttet endnu.

- *"Vi er på ingen måder tilfredse med skolerne på øen. Desværre er alle privatskolerne optagede og med venteliste, så selvom vores barn på ingen måder trives og ledelsen ikke lytter, så kan vi ikke engang flytte vores barn."*
- *"Den ene har fået plads i det nye skoleår, og vi håber, at der bliver plads til den mindste inden længe."*
- *"Det er ikke kun en overvejelse. Hun er opskrevet til en fri-/privatskole."*

Nogle forældre, som har været utilfredse med barnets folkeskole, er endt med at skifte til en anden folkeskole og er blevet glade for det:

- *"Vores børn var egentlig skrevet op til ...[friskole] - men da vi var nede at besøge ...[folkeskole], fik vi så godt et indtryk, at vi valgte den skole i stedet for, og det har vi aldrig fortrudt. Fantastisk lille skole med meget dygtige lærere og virkelig god ledelse"*

Blandt kommentarerne fra forældrene er også positive kommentarer om barnets folkeskole, som dog udgør en lang mindre andel end de utilfredse, hvilket blandt andet kan forklares med, at man oftere vil have behov for at uddybe sin besvarelse, hvis man er utilfreds med nogle forhold, end hvis man stort set er tilfreds. Eksempler på positive kommentarer:

³³ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

- *"Vores børn hører til ... [folkeskole] og skal ikke gå i privatskole. De fungerer ok begge to og er ok faglig dygtige, så vi har ikke gjort os de tanker."*
- *"Jeg synes godt om folkeskolen og har været meget glad for begge mine børns skoleforløb."*
- *"Folkeskolen er et aktivt tilvalg."*

Forældrene giver gennemgående udtryk for, at skoleskift ikke er en nem beslutning, og at det overvejes længe, før man tager det endelige skridt, hvis barnet kan komme ind på den ønskede fri- eller privatskole.

- *"Overvejelserne om skift til privatskole er kommet løbende fra 1. klasse til 5. klasse. Efter sommerferien har vi taget konsekvensen og valgt en privatskole"*

3.5 Forberedt på at der kan komme problemer

Flere forældre fremhæver i deres kommentarer, at deres barn/børn allerede er skrevet op til en fri- eller privatskole, også selvom barnet ikke viser tegn på mistrivsel. De høje klassekvotienter og inklusion i folkeskolen gør forældre bekymrede for, om der opstår problemer.

- *"Er skrevet op allerede på privatskole, for en sikkerheds skyld. Hvis hun får svært ved at følge med bogligt og socialt, når der er så mange i klassen."*

3.6 Skifter søskende, vil andre søskende ofte følge

Blandt de børn, som er skiftet til fri eller privatskole i skoleårene 16/17 og 17/18 har cirka 33 procent søskende, der stadig går i den bornholmske folkeskole. Af de 33 % overvejer lige over 2/3 af forældrene, at søskende også skal skifte til fri- eller privatskole. Af de elever, der er skiftet, har 31 % søskende, der allerede i forvejen går på fri- eller privatskole.³⁴

Blandt de elever, som er startet i 0 klasse på en fri- eller privatskole i skoleårene 16/17 og 17/18, har 43 % søskende, der i forvejen går på en fri- eller privatskole. Heraf er 31 % af disse ældre søskende skiftet fra en folkeskole til fri- eller privatskolen.³⁵

3.7 Vennerne er en pull faktor

Blandt de mange forældre til børn i folkeskolen, som i barnets folkeskoletid har overvejet skoleskift til en fri- eller privatskole, er det tydeligt at noget, som både kan fastholde børnene i folkeskolen, men også trække i retning af skoleskift er de sociale relationer og venskaber, som er opbygget i klassen. Er der gode sociale relationer, er de med til at fastholde elever, selvom forældrene overvejer skoleskift:

- *"Da vi valgte ...[folkeskole], stod den for helt andre værdier end nu. Mit barn går desværre kun på skolen pga. vennerne."*
- *"Det har jeg overvejet flere gange pga. antal af elever i klassen, uro i klassen, lærerskift/vikar, men børnene har gode kammerater, og derfor er vi blevet på deres nuværende folkeskole."*
- *"Hvis det ikke var på grund mit barns venner, og mit barns modvilje, havde jeg nok flyttet mit barn for 1 år siden. Grundet dårlig ledelse på skolen og samarbejde. Samt uheldige dårlige lærere i overbygningen. En følelse af "Hvis I ikke kan lide lugten i bageriet...så skrid!"*
- *"Ville godt ha haft hende i privatskole, men det betød meget for hende at være, hvor hendes venner er. Jeg overvejer stadig ind imellem, om hun ville have det bedre i en privatskole."*

Flere forældre påpeger også, at hvis barnets venner i folkeskolen skifter skole, så vil det også kunne få dem til at vælge skoleskift til deres barn:

³⁴ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

³⁵ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

- "Vores yngste søn, som går på ...[folkeskole], er også opskrevet til privatskole, fordi jeg synes, at klassen fungerer mindre godt. Han rykker dog ikke p.t, fordi han har nogle meget gode venner, der ligeledes kommer fra ressourcestærke familier, og derfor kan de få sammen gøre skoledagen tålelig. Men skulle en eller flere af disse bedste venner rykke skole, så vil vi også rykke vores søn."

3.8 Valg af skole ved skolestart påvirkes af sociale relationer fra børnehaven

Flere forældre giver udtryk for, at en af de primære grunde bag deres skolevalg er de sociale relationer, som er dannet i børnehaven og vennekredsen før skolestart.

Det fremgår af tal fra Center for Børn og Familie, at der er en sammenhæng mellem skolevalg og hvor børnene har gået i børnehaven. Børn som har gået i samme børnehaven, både offentlige som private, indskrives i de samme skoler. For eksempel sender Allinge-Tejn børnehus alle deres udgående børn i skole på Kongeskærs skolen. I Nyker sender det private børnehus alle deres børn til Bornholms Frie Idrætsskole i Nyker. Der er således en tendens til, at forældre ikke sender deres børn i skole langt fra den børnehaven de har gået i. Der er dog nogle få undtagelser i forhold til ovenstående, idet flere børn er begyndt i skole på Kongeskærskolen, selvom de har gået i børnehaven i Rønne

3.9 Er der forskel på hvem der vælger folkeskole og fri- eller privatskole?

Der er en begrænset forskel på de socioøkonomiske forhold hos de forældre, der har børn i folkeskolen, dem som lader deres børn skifte til fri- eller privat skole og dem som indskrives deres børn i 0 klasse i fri- eller privatskole. Den faktor som skiller sig ud er, at andelen af forældre med videregående uddannelser er højere blandt forældre til børn i fri- og privatskole.

Civilstatus

I den bornholmske folkeskole er der flere enlige forældre, end der er i de bornholmske fri- og privatskoler. Der er også en klar tendens til, at flere gifte par vælger en fri- eller privatskole. I folkeskolen angiver 59,8% af forældrene at være gifte, mens det ved privatskolestart er 75 % af forældrene der er gifte.

	FOLKESKOLE	FRI- ELLER PRIVATSKOLESTART	FRI- ELLER PRIVATSKOLESKIFT
GIFT	59,8 %	75 %	71 %
SAMLEVENDE	18,4 %	16 %	12 %
ENLIG	18,5 %	8 %	16 %
ØNSKER IKKE AT OPLYSE	3,4 %	1 %	2 %

Figur 6³⁶

Uddannelsesniveau

I den bornholmske folkeskole er forældrene generelt lavere uddannet end forældrene i fri- og privatskolerne. Hvor 48,1% af forældrene til børn i folkeskolen angiver at have en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse, er det 78% af forældrene til børn, som har skolestart i en fri- eller privatskole. Der er i denne forbindelse markant flere forældre med en erhvervsuddannelse blandt forældre til børn i folkeskolen.

	Folkeskole	Fri- eller Privatskolestart	Fri- eller privatskoleskift
Folkeskolen eller kortere	4,6 %	1 %	2 %
Erhvervsuddannelse	37,5 %	14 %	21 %
Gymnasial uddannelse	3,9 %	6 %	5 %
kort videregående udd.	6,4 %	18 %	21 %
mellemlang videregående udd.	32,6 %	44 %	40 %
lang videregående udd.	9,1 %	16 %	12 %
Andet/ønsker ikke at oplyse	5,8 %	1 %	0%

³⁶ Tal fra Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018, Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018 samt Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

Figur 7³⁷

Indkomstniveau

Indkomstniveauet blandt forældrene til børn i folkeskolen og i fri- og privatskolerne synes der ikke at være store forskel på. I kategorien 300.000-450.000 kroner om året er der dog en større andel af privatskoleforældre, men ellers er der umiddelbart sammenfald inden for kategorierne. Umiddelbart kan der således ikke drages en konklusion om, at det primært er forældre med høje indkomster, som vælger en fri- eller privatskole. Dog er den samlede andel af gifte og samlevende som tidligere nævnt højere blandt forældrene til børn på fri- eller privatskole, hvorfor den samlede husholdningsindkomst antageligt er højere i disse hjem, idet der er flere enlige blandt forældre til børn i folkeskolen. Desuden kan det potentielt spille ind, at det i vidt omfang er mødre, som har svaret på spørgeskemaerne i denne undersøgelse.

	Folkeskole	Fri- eller Privatskolestart	Fri- eller privatskoleskift
0 – 150.000 kr.	3,4%	6 %	5 %
150.000 - 300.000 kr.	26,8%	26 %	22 %
300.000 - 450.000 kr.	37,5%	43 %	43 %
450.000 – 600.000 kr.	13,1%	13 %	22 %
600.000 – 750.000 kr.	2,8%	3 %	0 %
Mere end 750.000 kr.	2,0%	2 %	0 %
Ønsker ikke at oplyse	14,4%	8 %	7%

Figur 8³⁸

Beskæftigelse

Næsten alle forældre, der har deltaget i denne undersøgelse, er i arbejde. Det gælder både forældre til børn i folkeskolen og i fri- og privatskolerne. Langt de fleste forældre er faglærte lønmodtagere. Generelt synes der ikke at være store udsving i beskæftigelsen blandt forældre til børn i folkeskolen og fri- eller privatskolerne. Der er dog flere selvstændige blandt fri- og privatskoleforældrene - og flere ufaglærte lønmodtagere blandt forældre til børn i folkeskolen.

	Folkeskole	Fri- eller Privatskolestart	Fri- eller privatskoleskift
Lønmodtager, ufaglært	7,1%	3 %	0 %
Lønmodtager, faglært	46,8%	47 %	43 %
Funktionær/tjenestemand	18,5%	21 %	28 %
Selvstændig/medhjælpende ægtefælle	7,5%	18 %	14 %
Lærling/elev/studerende	2,2%	2%	2 %
Ledig	2,4%	3 %	0 %
Skåne-/flexjob mm.	5,3%	2 %	5 %
Pensionist/efterlønsmodtager	2,4%	0 %	5 %
Hjemmegående	0,2%	2 %	0 %
Andet/ønsker ikke at oplyse	7,5%	5 %	3 %

Figur 9³⁹

Hvad er tendensen

Blandt forældre til børn på bornholmske skoler synes der ikke at være store forskelle på, hvem der har børn i folkeskolen og på fri- og privatskolerne. Indkomstniveauet er umiddelbart meget sammenfaldende. Der er dog flere af forældrene til børn på fri- og privatskolerne, som har en længere uddannelse end blandt forældre til børn i folkeskolen. Der er ligeledes flere gifte par blandt forældrene til børn på fri- og privatskolerne og flere enlige blandt forældrene til børn på folkeskolen. Umiddelbart synes fri- og privatskolerne at være 'allemandsseje' og ikke kun for de få mest ressourcestærke.

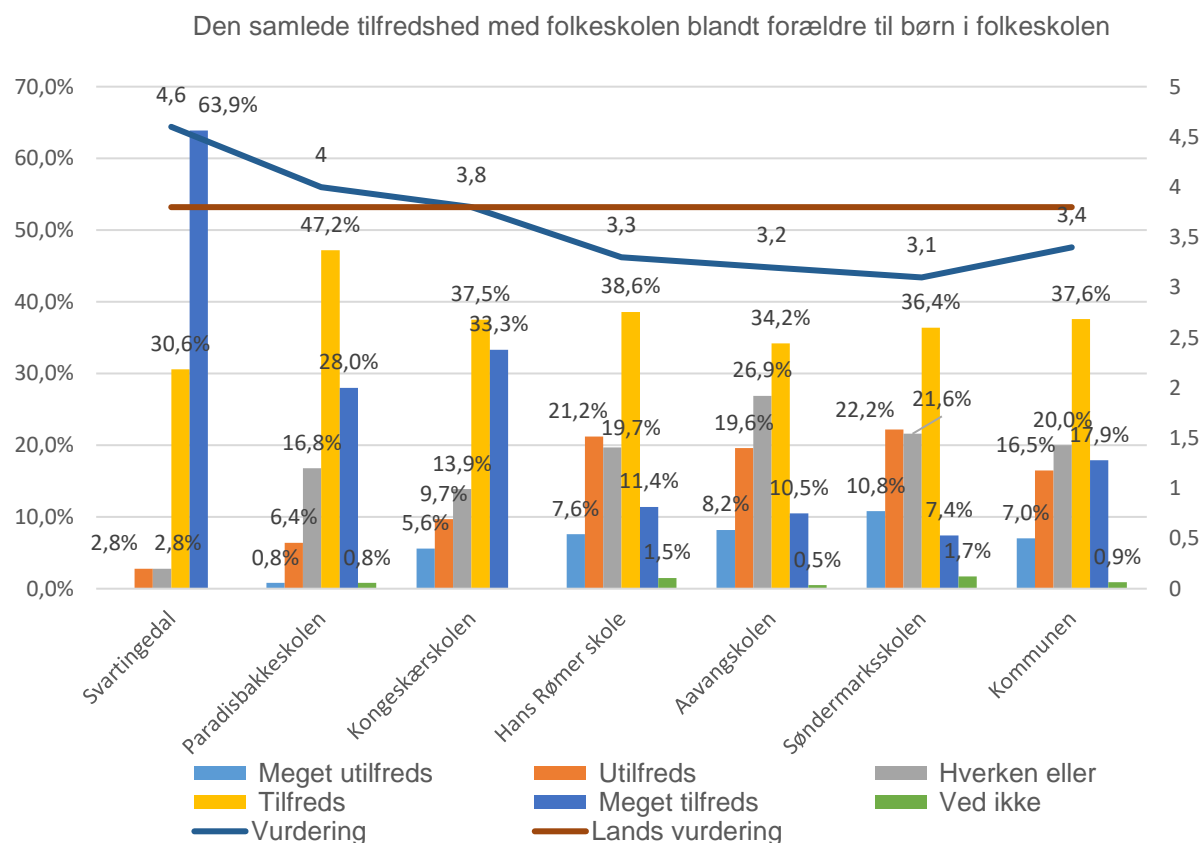
³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

4 Forældrenes overordnede tilfredshed med folkeskolen

Godt halvdelen af forældrene (55,5%) til et barn, der er indskrevet på en bornholmsk folkeskole, er enten samlet set tilfredse eller meget tilfredse med barnets folkeskole. Tallene fordeler sig med 17,9% meget tilfredse og 37,6% tilfredse. Knap hver fjerde (23,5%) forælder fortæller, at de samlet set er enten utilfredse eller meget utilfredse med barnets folkeskole. Disse tal fordeler sig med 7% meget utilfredse og 16,5% utilfredse. Hver femte (20%) af forældrene svarer 'hverken eller' til hvor tilfredse de samlet set er med deres barns folkeskole. 0,9% svarer 'ved ikke'.

Figur 10⁴⁰

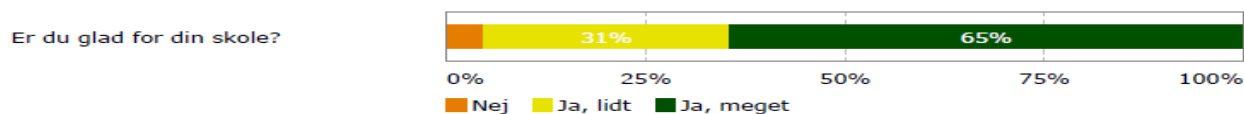
Sammenlignet med andre kommuner ligger tilfredsheden med folkeskolen hos forældrene til børn i de bornholmske folkeskoler forholdsvis lavt. Landsgennemsnittet i 2017 var en score på 3,81 (hvor 3 er 'hverken eller' og 4 er 'tilfreds') og på Bornholm 3,4.

Samlet set varierer tilfredsheden med folkeskolen imidlertid forholdsvis meget fra skole til skole. Som det fremgår af ovenstående figur, ligger tre af folkeskolerne højere end landsgennemsnittet fra 2017 på 3,81. På Svartingedal Skole er det næsten alle forældre (94,5%) som svarer, at de er tilfredse med skolen samlet set og kun 2,8% er utilfredse. Over for dette står Rønneskolerne, hvor utilfredsheden er markant højere. På Aavangskolen er 44,7% tilfredse eller meget tilfredse samlet set og 27,8% utilfredse eller meget utilfredse. På Søndermarksskolen er det 43,8% som er tilfredse eller meget tilfredse, mens godt 1/3 af forældrene er utilfredse eller meget utilfredse. På Hans Rømer Skole er det halvdelen af forældregruppen, som er tilfredse eller meget tilfredse, men også her er der en stor minoritetsgruppe på 28,8% som svarer, at de samlet set er utilfredse eller meget utilfredse. På Paradisbakkeskolen og Kongeskærskolen er andelen af tilfredse og meget tilfredse oppe på henholdsvis 75,2% og 70,8% og andelen af utilfredse eller meget utilfredse 7,2% og 15,3%

⁴⁰ Tal fra Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

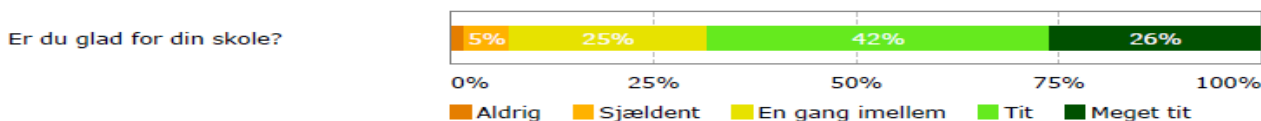
4.1 Elevernes tilfredshed med skolerne

Ovenstående forældrebesvarelser er umiddelbart mere kritiske end hvad eleverne giver udtryk for i trivselsrapporten for de bornholmske folkeskoler 2016/2017. I 0. til 3. klasse er det 96%, som er lidt eller meget glad for deres skole, mens 4% svarer, at de ikke er glad for deres skole.

Figur 11⁴¹

Blandt elever i 4. til 9. klasse er det 68% som angiver, at de 'tit' eller 'meget tit' er glad for deres skole, mens 7% aldrig eller sjældent er glad for deres skole.

Figur 12⁴²

4.2 Den samlede tilfredshed i forhold til skoleskift

Ovenstående fordeling i forhold til forældretilfredshed med folkeskolen samlet set har sammenfald med, hvilke folkeskoler forældre har valgt at skifte deres barn fra til fordel for en fri- eller privatskole. Som det fremgår af grafen i afsnit 4.3 over skolefordelingen over skift til fri- og privatskoler, er der en tendens til, at de skoler, som forældre til børn i folkeskolen har udtrykt størst tilfredshed med, også er de skoler, som har færrest skoleskift til fri- og privatskole efter skolestart set i forhold til skolens størrelse og det samlede antal skoleskift.

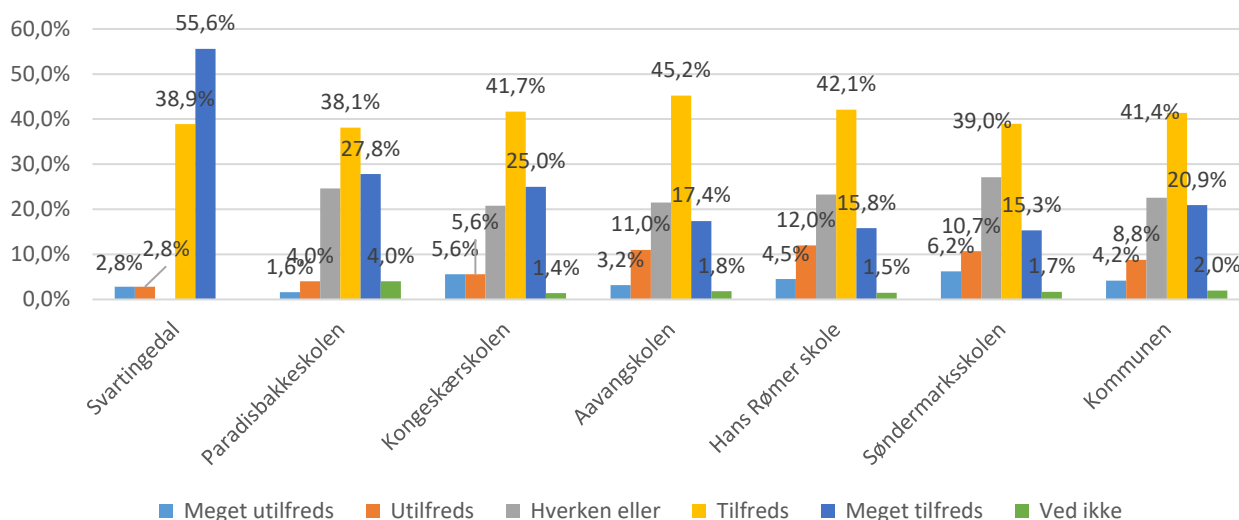
4.3 Den samlede tilfredshed med samarbejdet mellem forældre og lærere/ pædagoger

Knap 2/3 (62,3%) af forældrene til børn i folkeskolen på Bornholm giver udtryk for, at de er tilfredse med samarbejdet med barnets lærere/pædagoger, idet henholdsvis 41,4% svarer at de er tilfredse og 20,9% 'meget tilfredse' med samarbejdet samlet set. Dette er den faktor i undersøgelsen, hvormed tilfredsheden blandt forældrene er højest.

⁴¹ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport, 0. til 3. klasse

⁴² Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport, 4. til 9. klasse

Tilfredsheden blandt forældre til børn i folkeskolen med det samlede samarbejde med barnets lærere/pædagoger

Figur 13⁴³

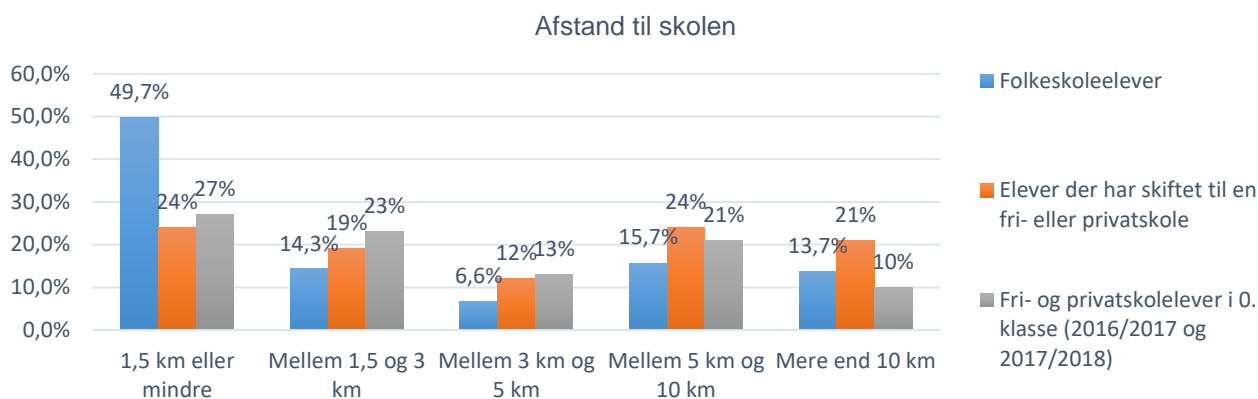
I de følgende afsnit belyses forskellige temaer, som påvirker forældrenes tilfredshed med folkeskolen på Bornholm. I denne forbindelse redegøres for forældrenes oplevelse af afstanden til skolen, uro om skolestruktur, trivsel i folkeskolen, Uro i timerne, arbejdet med inklusion, klassestørrelserne, det faglige udbytte, samarbejdet med ledelse og de fysiske forhold.

Når disse temaer belyses fremhæves, hvordan folkeskolen opleves og hvad der ligger til grund for forældrenes skolevalg til deres børn hvad enten børnene går i folkeskole, er startet på en fri- eller privatskole eller er skiftet til en fri- eller privatskole.

⁴³ Tal fra Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

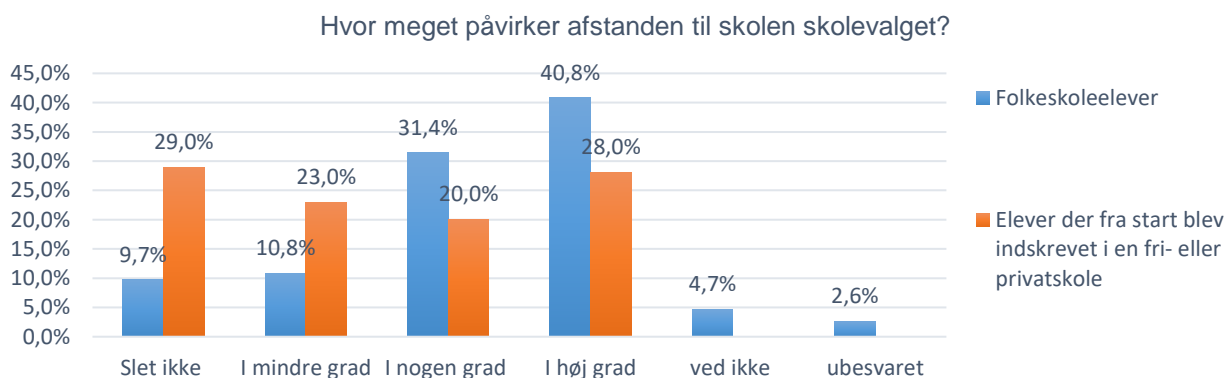
5 Afstand til skolen

Som det fremgår af figuren nedenfor, har elever i folkeskolen generelt kortere afstand til skole. Knapt to tredjedele af eleverne i folkeskolen (64%) har under 3 km til skole, og knapt 1/3 af folkeskoleeleverne (29,4%) har mere end 5 km. Blandt elever, der de seneste to år er blevet indskrevet i en 0. klasse i en fri- eller privatskole, er det kun halvdelen, der har 3 km eller derunder til skole, og 31% har mere end 5 km til skole. Blandt de elever, som har skiftet fra en folkeskole til en fri- eller privatskole er det 35% der får mere end 5 km til skole.

Figur 14⁴⁴

Afstand til skolen er en betydningsfuld faktor, når forældrene skal vælge skole til deres børn. Som det fremgår af figuren nedenfor, giver især forældre til børn i folkeskolen udtryk for, at afstanden til skolen har været vigtig for dem i valget af skole til deres barn. Her angiver 40,8%, at det 'i høj grad' har været vigtigt og 31,4%, at det 'i nogen grad' har påvirket deres skolevalg. Forældre, som de sidste to år fra start har valgt en fri- eller privatskole til deres barn, angiver ikke afstanden som lige så væsentlig. Her svarer godt halvdelen (52%), at afstanden i 'mindre grad' eller 'slet ikke' har påvirket deres skolevalg. Umiddelbart er forældre der fra start har valgt en fri- eller privatskole til deres barn mere villige til at have længere afstand til skolen.

Figur 15⁴⁵

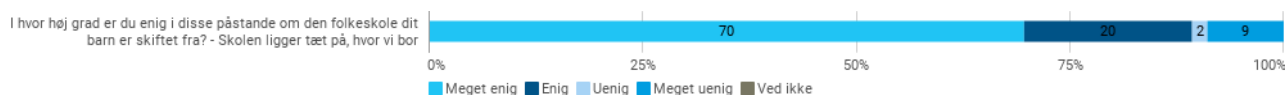
Nogle forældre til børn i folkeskolen giver udtryk for, at det har været geografien og det at få en hverdag til at hænge sammen, som har forhindret dem i at vælge en fri- eller privatskole:

⁴⁴ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018, Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018 og Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

⁴⁵ Tal fra Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018 samt Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018

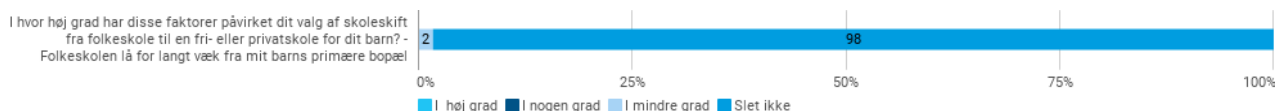
- *"Netop uro i forhold til skolestruktur samt de meget hyppige skift af lærere - samt meget svingende kvalitet af disse – gjorde, at ...[privatskole] alligevel var inde i overvejelserne for nogle år siden. Vores 'tilvalg' [af folkeskolen, red.] skyldes manglende alternativer, når hverdagen skal hænge sammen. Så betyder kvalitet og indhold mindre. Havde vi boet tættere på én af ... [privatskoler nævnes], havde vi med stor sandsynlighed valgt en af disse. Alene for at undgå uro omkring skolestruktur ville det have været pengene værd."*

Hvad angår de forældre, som har valgt skoleskift til deres barn og er skiftet fra folkeskolen til en fri- eller privatskole de sidste to år, er det bemærkelsesværdigt, at 90% angiver, at de er enige eller meget enige i, at den fravalgte folkeskole ligger tæt på, hvor de bor.

Figur 16⁴⁶

Blandt de forældre, som har valgt skoleskift for deres barn, angiver ingen afstanden til folkeskolen som en faktor, der har påvirket dette valg.

Figur 17⁴⁷

På baggrund af ovenstående synes der at være en stor villighed til at forøge afstanden til skolen, når skoleskift ønskes, og afstanden er ikke årsagen til at en skole fravælges, hvis barnet først er startet på skolen. Flere forældre giver udtryk for, at de aldrig havde forestillet sig, at de skulle vælge en fri- eller privatskole langt fra deres bopæl, og at valget er sket på trods af den forøgede afstand til skolen:

- *"Vi havde aldrig drømt om at sætte vores barn på privatskole og slet ikke 40 minutter i bus fra Rønne! Men vi er ikke i tvivl om, at vi har truffet den rette beslutning."*

Flere forældre til børn i fri- og privatskole giver dog også udtryk for, at den valgte fri- eller privatskole er valgt, fordi den opleves som den lokale skole.

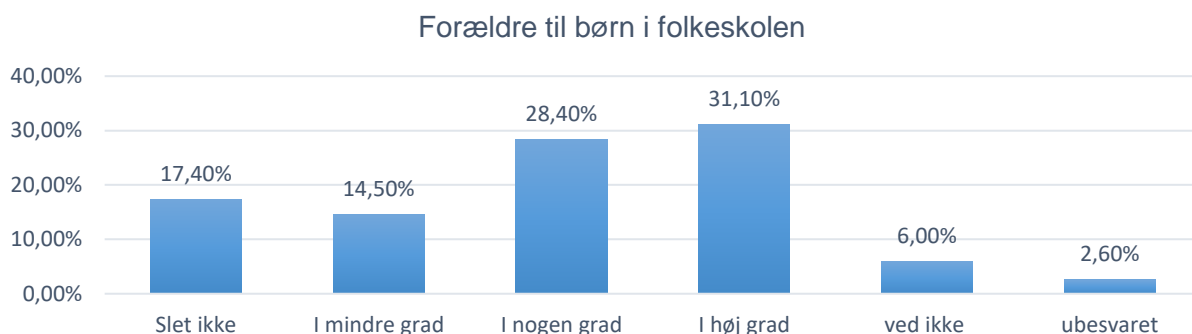
- *"Grunden til vi valgte ...[friskole] var, at vi flyttede over, da den stadig var en folkeskole. Vi havde regnet med, at begge vores børn skulle starte der, da vi havde hørt godt om skolen og området. Den lukkede så fire måneder efter flytningen fra København, og da prioriterede vi socialt, at vores børn skulle gå sammen med størstedelen af deres venner fra børnehaven. Havde det stadig været en folkeskole, havde vi valgt den. Det har aldrig været en prioritet, at vores børn skulle gå i en fri/privatskole."*

⁴⁶ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

⁴⁷ Ibid.

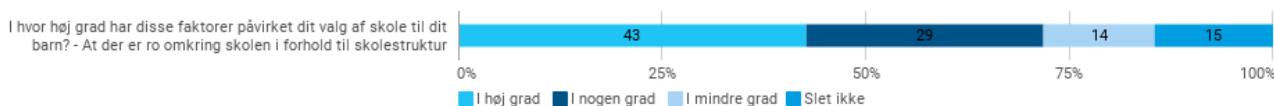
6 Uro om skolestruktur

De fleste forældre angiver ro omkring skolestruktur som en betydningsfuld faktor for, hvordan skole bedømmes i forbindelse med skolevalg. Når forældrene til et barn i folkeskolen skal angive, hvad der påvirkede deres skolevalg for deres barn før skolestart, fortæller 58,6%, at ro omkring skolen i forhold til skolestruktur i høj grad eller nogen grad påvirkede dem, da de valgte skole til deres barn.

Figur 18⁴⁸

Blandt forældre til børn i folkeskolen, som har indskrevet barnet i 2016 og 2017, har en høj andel fremhævet, at ro omkring skolen i forhold til skolestruktur påvirkede deres skolevalg. Som det fremgår af figuren nedenfor, er andelen af svarer i høj grad eller i nogen grad oppe på 72%.

Figur 19⁴⁹

Uro omkring skolestruktur påvirker mange forældres oplevelse af folkeskolen, både blandt forældre, der har børn i folkeskolen, forældre som har skiftet deres barn til en fri- eller privatskole og forældre, der fra start har opskrevet deres barn i en fri- eller privatskole.

Det er et gennemgående tema blandt forældre til børn i folkeskolen, at de mange omvæltninger med skolelukninger, nye strukturer, inklusion og ny teknologi med indførelse af iPad sideløbende med folkeskolereformen har været hård for elever og lærere. Rigtig mange forældre formulerer kommentarer omkring dette:

- *"Konstant skiftende forhold for mine børn, nye klasser, for mange nye lærere, for mange vikarer, for meget skift af skolebygning, lærere uden mulighed for at passe deres arbejde ordentligt pga. dårlige reformer, som ikke blev løst godt i mine børns skole."*
- *"Har et barn, der i den grad er udfordret af omstruktureringerne, lærernes arbejdstidsaftale og mangel på forudsigelighed og struktur."*
- *"Der har været massive trivselsproblemer på skolen efter sammenfaldet af flere store tiltag fra forskellig vis såsom indførelse af iPads/ny teknologi, omstrukturering af [folkeskoler], krav om besparelser og lærerreform. Der har efter min mening været ringe forståelse for de konsekvenser, det gav i klasserne. Både lærere, ledere og børn har været maksimalt presset - med ringe trivsel til følge hos alle"*
- *"Der har været perioder med skift i klassesammensætning samt lærere. Det har medført utryghed hos os og vores barn. Informationsniveauet har været dårligt, og samarbejde med lærerne har der ikke været meget af."*

⁴⁸ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

⁴⁹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre hvis barn er startet i 0. klasse på en folkeskole i 2017 eller 2018

Flere forældre fremhæver, at der har været alt for mange forandringer, som er blevet indført samtidig:

- *"Man skulle have givet ro til at tage tingene lidt ad gangen. At køre sammenlægninger, ombygninger, nye arbejdsregler, inklusionsprojekter samtidig, har givet elendige vilkår for både voksne og børn. Og når en skoleleder i ramme alvor mener, at det vil tage 4-5 år at rette op på trivslen, så kan man som forældre hurtigt regne ud at dét sammenlagt med de seneste års ulykker, tilsammen giver en rigtig dårlig skoletid fra 1-9. klasse. Det kan og vil vi ikke byde vores børn."*

Flere forældre fremhæver at uroen om strukturen på skoleområdet med mange skift for børnene især har konsekvenser for børn med særlige behov.

- *"Startede på Klemensker Skole, fortsatte på Hasle efter Klemensker lukkede. Så skulle Hasle pludselig være "fødeskole" for Rønne-skolerne. Kom på Østre fordi han gik i specialklasse (autist). To år på Østre, så skulle han da lige flyttes en gang til før start på 9. årgang også pga. skolelukning. Kan kun sige, at det absolut ikke har været en dans på roser at være autist i den skolestruktur, der er i BRK."*

6.1 Skolelukninger påvirker oplevelsen af uro

Uroen omkring skolestrukturen har også handlet om skolelukninger og trusler om skolelukninger. Det fremgår af flere forældres kommentarer, at skolesammenlægninger har påvirket trivslen og det faglige udbytte negativt, hvilket tager tid at komme videre fra:

- *"Skolesammenlægningen skabte en masse rod, som gik ud over elevernes indlæring og trivsel. Det er noget, som de stadig i høj grad er plaget af."*

At forskellige scenarier er blevet drøftet i forhold til skolelukninger har i sig selv skabt uro, som har fået forældre til at overveje skoleskift.

- *"I forbindelse med lukning af de små afdelinger (for vores vedkommende... [folkeskole]) overvejede vi at flytte vores børn til privatskole."*

6.1.1 De små skoler savnes

Mange forældre giver udtryk for, at de små skoler savnes. Både blandt forældre som fortsat har sit barn i folkeskolen og forældre, som har valgt en fri- eller privatskole:

- *"Børnene trives bestemt ikke på STORE skoler. De kender ikke hinanden, som de gjorde i de gamle små skoler. Hvor de passede på hinanden - ingen mobning."*

Især i indskolingen giver flere forældre udtryk for, at de små skoler savnes:

- *"I min datters klasse kom nogle af de sidste elever fra ...[nedlagt lille folkeskole]. Generelt bar de tydeligt præg af den nærhed, selvværd og interesse i skolen, som lettest skabes, hvis de første skoleår foregår på en mindre skole. Sammen med den praktiske nærhed, der var i de små landsbyskoler, samt disse skolars betydning for deres nærområde, tror jeg helt klart på, at vi har mistet mere end vi har sparet på de gentagne omstruktureringer, vi har oplevet siden kommunesammenlægningen."*

Der er imidlertid også få forældre, som fremhæver, at det faglige niveau ikke var højt nok på de små skoler og derfor mener, at en samling var at foretrække:

- *"Mine børn gik på en meget lille folkeskole. Det faglige niveau var ikke i orden. Så tak for at de små folkeskoler blev lukket!"*

6.1.2 Kritik af sammenlægning af Rønne-skolerne

Rigtig mange forældre til børn på folkeskolerne i Rønne giver udtryk for, at det har haft store konsekvenser for børnenes trivsel og indlæring, at de tre skoler er slået sammen til to.

- *"Min datter havde det rigtig svært, da Østre Skole lukkede. Begyndte at skære i sig selv og havde det i det hele taget meget dårligt med ny skole og nye klassekammerater. Først nu går det bedre."*

- *"Jeg syntes vores børn er kasterbold i mellem ...[to folkeskoler nævnes], og mit barn har 3 skift på 4 år. Og det er ikke velovervejet i forhold til barnets trivsel og stabilitet. Der gøres intet ud af at finde det enkelte barns læring og læringsstil. Jeg har måttet købe privat undervisning til mit barn i håb om at få hende lidt med i skolen."*
- *"Fordi folkeskolen ikke lever op til vores forventninger - først den nye skolereform, skolelukninger (hvilket har ramt mange elever og forældre) og at ...[folkeskole] skulle flyttes til ...[anden folkeskole] for et år."*

Mange forældre til børn på Rønneskolerne kritiserer den politiske beslutning om at nedlægge en skole. Mange fremhæver, at der er behov for tre skoler og oplever sig fanget i et politisk spil:

- *"Der var og er behov for 3 skoler i Rønne ud fra antallet af børn. Nedlæggelse af en skole skyldes alene ringe politikere, som ikke kunne stå imod på det tidspunkt."*
- *"Jeg har overvejet privatskole, fordi skolestruktur i Rønne med lukning af en folkeskole før børnetallet var faldet tilstrækkeligt var en aldeles tåbelig beslutning - og udelukkende et udtryk for en politisk "studehandel". Jeg kan ikke selv finde de gode argumenter for denne lukning, og har reelt heller ikke hørt politikerne fremføre reelle argumenter for dette - og ser det kun som udtryk for, at Rønne også skulle rammes, når resten af øen havde været ramt af skolelukninger."*

6.2 Uro omkring skolestruktur hindrer tilflytning

Flere forældre giver i deres kommentarer udtryk for beklagelse over, at små skoler på øen er blevet lukket. Det er ærgerligt i forhold til tiltrækning af børnefamilier:

- *"en stor skam, at man valgte at lukke flere af de små skoler (som ellers gjorde det attraktivt for børnefamilier at flytte til Bornholm...)"*

Flere tilflytterforældre giver udtryk for skuffelse over Bornholms skoletilbud.

- *"Vi havde nok ikke valgt at flytte til Bornholm, hvis vi havde vidst, at vores børn skulle havne i en friskole. Det har været en stor værdikamp for os at affinde os med, men den kamp skal ikke gå ud over vores børn. Nu er man også blevet vidne til, at man bare kan smide børn ud af skolen, hvis de er for krævende. En utrolig kedelig social regulator, som også sker i private børnehaver. A-og B-hold er stærkt udbredt her på øen... Vi anser Kommunalbestyrelsens valg for 4 år siden som en kæmpe fejl, der både har givet os værdimæssige og økonomiske betænkninger. Det er trættende at betale for en skole, der er betalt for en gang via skatten."*

Især lukningen af Svaneke Skole kritiseres af mange forældre, som føler, at de nu er tvunget til at vælge en friskole. Kritikken ses også i lyset af, at Svaneke kan tiltrække tilflyttere:

- *"Man valgte fra politisk side at lukke en skole i en by, der vandt prisen "årets flotteste købstad", en by i, bornholmsk forstand, rivende udvikling. En af de få byer, der i høj grad tiltrækker folk ovrefra og indfødte, der har været nødsaget til at tage uddannelse ovre. Det ville slå østkysten ihjel at lukke skolen. Derfor valgte vi løsningen at sende vores barn i friskole. I en kombination af, at der er bopælspligt og nu en skole har vi en by, der stortrives og har fået så meget medvind at Listed, Aarsdale kommer med... En skole, der nu har 200 elever."*

6.3 Uro om skolestruktur påvirker overvejelser om fri- og privatskole

Uroen i skolestrukturen fortæller mange forældre, at det har haft konsekvenser og er en afgørende faktor for overvejelser om at skifte til en fri- eller privatskole.

- *"Havde vi vidst, at hendes skoleforløb ville udvikle sig sådan, så havde vi for længst flyttet vores datter til en privatskole."*
- *"Lukningen af ...[folkeskole] har haft store konsekvenser for børnene. Det har været meget turbulent. Nye klasser, nye lærere, nye omgivelser og mange lærerskift. Det har taget længere tid at få ro på de to "nye" skoler ...[to folkeskoler nævnes], end vores forventning har været som forældre. Vores*

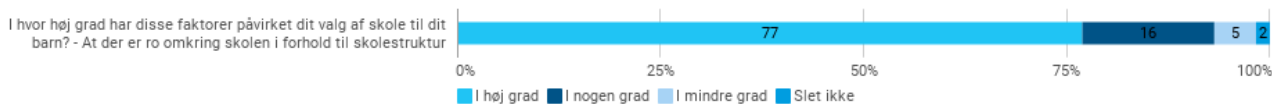
oplevelse er, at der fortsat ikke er ro og stabilitet omkring børnenes skoledag. Før omstruktureringen overvejede vi ikke privatskole (samt efterskole i 9. klasse), men det gør vi nu.”

Mange forældre giver udtryk for, at de ikke alene har overvejet at skifte skole til en fri- eller privatskole, men har skrevet barnet/børnene op og venter på at få plads:

- ”Ville gerne have flyttet vores barn til ...[privatskole], men der var desværre ikke plads! Vores datter har været så uheldig at være på den årgang, som har været på ...[folkeskole], og tilbage igen til ...[folkeskole] igen, som så ikke var færdigbygget, og igen med ny klasseopdeling + en masse syge lærere! Vikarer, vikarer, vikarer ... og længere skoledage oveni. Ikke nogen skole jeg ville anbefale til nogen.
- ”Vores datter er skrevet op til en privatskole, da vi må konstatere, at al den uro, der har været omkring skolerne i Rønne, selvfølgelig har haft en pris. Den har haft en pris for alle, men dem, der for alvor betaler prisen, er vores børn!”
- ”Vores yngste har haft 2 skift trods den korte tid i folkeskolen her i Rønne. Oplevede store svigt fra ledelsens side i skiftet fra ...[en folkeskole til en anden folkeskole]. Vores yngste søn har haft det meget svært med at blive flyttet og måden det er gjort på. Vores søn er skrevet op på privatskole, da vi ingen fremtid ser i folkeskolen i Rønne.”

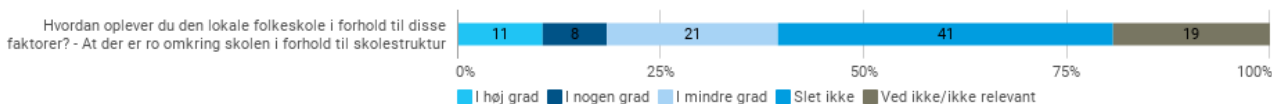
6.4 Uro om skolestruktur påvirker indskrivningen til fri- og privatskole

Blandt de forældre, som har valgt at indskrive deres barn i en fri- eller privatskole fra 0. klasse i 2016 og 2017, er ro omkring skolestruktur en af de faktorer, som mange forældre fortæller har påvirket dem i høj grad. Forventninger om at der på en fri- eller privatskole vil være ro omkring skolestrukturen har for 77% af forældrenes vedkommende påvirket dem i høj grad ved valg af en fri- eller privatskole. 16% svarer, at det har påvirket dem i 'nogen grad'. Kun 2% af forældrene, der har indskrevet deres barn i 0. klasse på en fri- eller privatskole de to seneste år angiver, at ro omkring skolens struktur slet ikke har påvirket dem.

Figur 19⁵⁰

Blandt de forældre, der de seneste to år har indskrevet deres barn i en fri- eller privatskole fra 0. klasse, svarer kun 19%, at de oplever, at der er ro omkring folkeskolen i forhold til skolestruktur (11% i høj grad og 8% i nogen grad), 21% svarer 'i mindre grad' og 41% 'slet ikke' og 19% 'ved ikke'.

Figur 200⁵¹

Mange forældre, som har valgt en fri- eller privatskole til deres barn fra start, henviser til rygter om uro i forhold til den daglige struktur blandt andet påvirket af inklusionen og klassestørrelser.

- ”Der har været alt alt alt for meget negativt omkring folkeskolerne. Vi har så mange venner og bekendte, der tager deres børn ud af folkeskolen, fordi der har været meget uro. Børn i de ældste klasser kan måske godt håndtere lidt "uro" - men nye elever og små børn har brug for stabile forhold - og

⁵⁰ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

⁵¹ Ibid.

stabilitet er langt fra det man får opfattelsen af. Inklusionsbørn fylder også meget i forhold til vores valg. En elev kan ødelægge al undervisning for resten af klassen, det synes vi er ærgerligt. Både for inklusionsbarnet og de andre børn.”

- ”Generelt kører rygter og venners oplevelser på, at det ikke er særlig struktureret, og at der er nogle lærere, der er uengagerede... Desuden er inklusionen gået så vidt, at det er svært for de andre i klasserne at modtage den undervisning, der er behov for. Har man et barn, der ligger midt imellem de super gode og dem med ekstraordinære behov, falder man udenfor og får ikke den hjælp og støtte, der er brug for i rette tid.”
- ”Sammenligner jeg de informationer (om trivsel, læring og coping af vanskelige elever og elevers ofte ringe udbytte af undervisningen) jeg får af venner og bekendte, der har deres børn i folkeskole/arbejder på en folkeskole, er det ikke en skole, jeg husker fra min egen opvækst. Derimod er det en stor forringelse af folkeskolens indhold, børnenes chancer for at få en god start og ballast i livet fagligt som socialt, de gode læreres dårligere arbejdsbetingelser og de lærere, der skulle have fundet en anden uddannelse. Jeg nægter at sende mit barn i en ringere folkeskole, end jeg selv gik i for over 30 år siden.”

For mange forældre er det imidlertid ikke kun rygter og venners oplevelser, de baserer deres valg på. Flere giver udtryk for dårlige oplevelser hos de ældre søskende med folkeskolen på grund af uroen omkring strukturen. Derfor er søskende blevet skrevet op til en fri- eller privatskole for at starte skolegangen der:

- ”Har tidligere lagt barn til folkeskolen - det gør jeg aldrig mere. Mine børn skal have det ypperste, og det får de i privatskolen. Den giver dem det bedste grundlag for at komme videre og klare sig godt fremadrettet. Jeg har valgt privatskolen fordi: Engagerede lærere og pædagoger, der brænder for deres fag og for børnene, højt fagligt niveau, små klasser, undervisning tilpasset den enkelte elev, fokus på hver enkelt barns trivsel både fagligt og socialt, godt læringsmiljø, godt socialt fællesskab på tværs af klasser, en tryk og overskuelig hverdag med tæt og godt samarbejde med skolens lærere og ledelse.”

Flere forældre til børn på fri- og privatskoler giver udtryk for, at folkeskolen først bliver attraktiv at indskrive sit barn i, når man over længere tid har bevist, at der kan være ro på skolestrukturen og god ledelse:

- ”Det vil kræve langsigtet ro på skolestrukturen i folkeskolen og god ledelse. Som det er nu, får man fornemmelsen af, at der sidder en masse mennesker i kommunalbestyrelsen, der ikke har begreb om hvad tryk og trivsel i skolen handler om, og hvor vigtigt det er både for elever, forældre og ikke mindst lærere. Der spilles hasard med vores kommende generationer, fordi trivslen bliver nedprioriteret. Alt virker til at være hovsa- og ups-beslutninger, hvilket er sørgeligt. Lønninger på Bornholm er ikke høje, så folk vælger ikke privatskoler bare fordi de kan. Vi vælger at prioritere det og vælge andre ting (fx ferier, cafebesøg osv.) fra. Som det er lige nu i Rønne-skolerne, har næsten ingen forældre lyst til at sende deres børn afsted i en folkeskole. Sørgeligt men sandt.”

6.4.1 Frygt for skolelukninger påvirker indskrivning til privatskole

Nogle forældre giver udtryk for, at frykten for at den lokale folkeskole vil lukke i fremtiden fik dem til at indskrive barnet på en fri- eller privatskole.

- ”Det er hovedsageligt pga. skolestrukturen, at vi valgte privatskole. Vi ville have valgt ...[folkeskole], men da vores ældste skulle starte i skole, var der usikkerhed omkring lukning af enten ...[to folkeskoler nævnes].”
- ”Al den ”uro” omkring de bornholmske folkeskole skaber usikkerhed om, hvilke skoler der mon eksisterer om 1 år eller 3 år. Jeg ønsker ikke, at mine børn skal starte på en skole, hvor vi allerede fra start af er usikre på, om de ufrivilligt skal flyttes til en anden skole, ny klasse og nye lærere, en til flere gange i løbet af deres skoletid. Al den uro virker også til at påvirke lærerne, og mit indtryk er, at lærerne ikke har overskud i deres hverdag til at se det enkelte barn og skabe et roligt og godt læringsmiljø.”
- ”Ingen tillid til vores politiker og dermed garanti for at skolen er der næste år.”

- "Skolestrukturen skulle være stabil, så man ikke er bange for skolelukninger, hvilket jeg tror også ville have en positiv indflydelse på lærernes arbejdsmiljø, så lærerne har lyst til at blive på skolen.

Flere af forældrene retter direkte kritik af kommunalbestyrelsen:

- "Generelt er vi tilhængere af folkeskolen, men når nu kommunalbestyrelsen har valgt at lukke den lokale folkeskole, efterlader det os ikke med det store valg. Desuden nærer vi stor mistillid til, at kommunalbestyrelsens evne til at forvalte øens folkeskoler efter hensyntagen til eleverne og skolen. Det er vores indtryk at der udelukkende tages kortsigtede økonomiske hensyn."

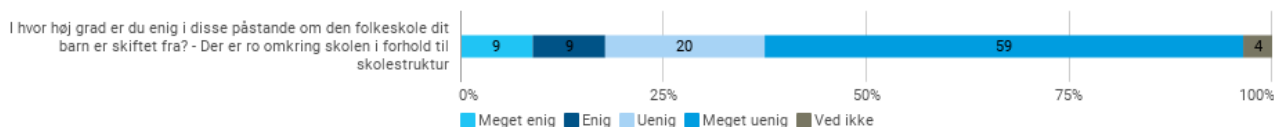
6.4.2 Lukkede skoler påvirker opskrivning til privatskole

Flere forældre giver udtryk for, at valget af at indskrive barnet i en fri- eller privatskole er påvirket af, at folkeskolen i deres lokalområde er blevet nedlagt. Især forældre til børn på Svaneke Friskole fremhæver, at de har valgt friskolen for, at barnet kunne fortsætte i skolen (som startede op som friskole efter lukning), og herved undgå uro og skoleskift.

- "Vi har kun valgt ...[friskole], fordi den kommunale skole lukkede. Det var et stort chok. Ellers havde vi aldrig valgt en fri- eller privatskole."

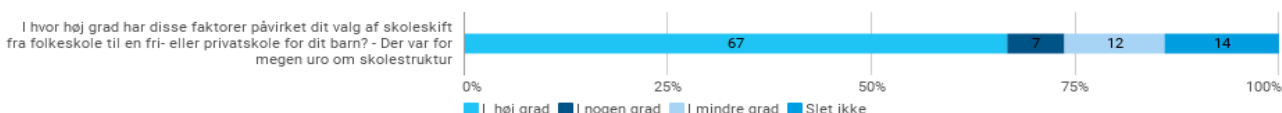
6.5 Uro om skolestruktur har påvirket antallet af skoleskift

Blandt de forældre, der de sidste to år har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole, svarer 59% at de er 'meget uenige' i påstanden om, at der er ro omkring folkeskolen i forhold til skolestruktur. 20% er 'uenige'.

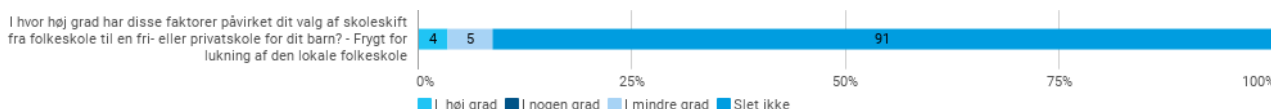
Figur 211⁵²

Som det fremgår af figuren nedenfor fortæller 67% af forældrene, som har valgt skoleskift til en fri- eller privatskole for deres barn, at uro om skolestruktur i høj grad har spillet ind på beslutningen om skoleskift.

Figur 222⁵³

Dette svar handler dog ikke om frygt for skolelukning for her svarer 91% at frygt for skolelukning slet ikke har påvirket deres valg om skoleskift og 5% siger i mindre grad jf. nedenstående graf. Uro omkring skolestruktur kan således forstås som følgerne efter skoler er blevet lukket og mange nye tiltag er iværksat inden for få år med en skolereform, inklusion, brug af ny teknologi/IPads på større skoler med højere klassekvotienter.

Figur 233⁵⁴

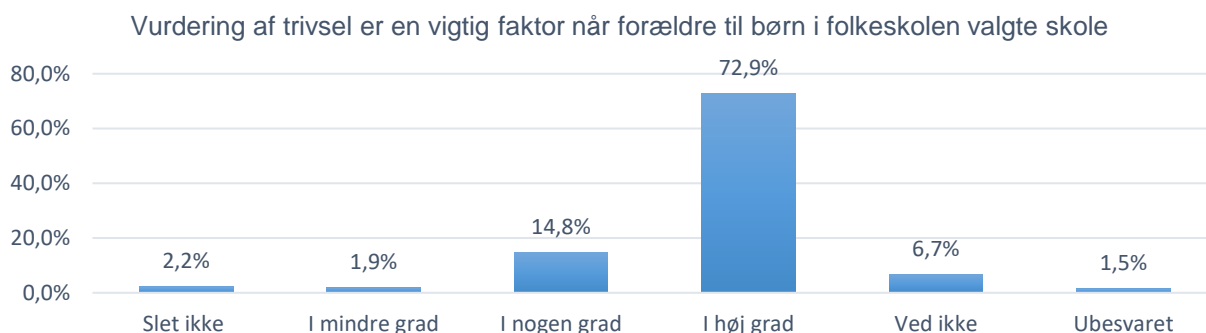
⁵² Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

7 Trivsel

At børnene trives i skolen er den klart mest betydningsfulde faktor for forældrene, når de skal vurdere, hvad der påvirker deres bedømmelse af en skole, hvad enten forældrene vælger en folkeskole eller en privatskole.

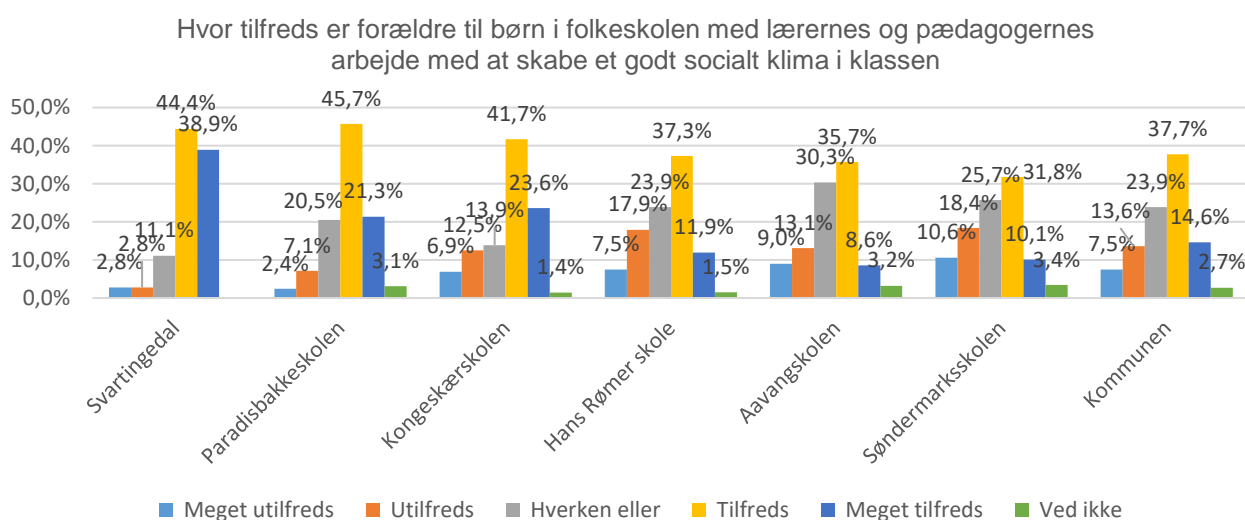

Figur 244⁵⁵

Blandt forældre til børn i folkeskolen svarer 72,9% af forældrene, at trivslen 'i høj grad' påvirker deres bedømmelse af en skole. 14,8% svarer i 'nogen grad'.

Godt halvdelen (52,1%) af forældrene til børn i folkeskolen svarer, at de er tilfredse med lærere/pædagogers arbejde med at skabe et godt socialt klima i klassen. Godt hver femte (21,1%) forælder giver dog udtryk for utilfredshed med lærernes/pædagogernes arbejde med at skabe et godt socialt klima i klassen. Næsten hver fjerde forælder svarer 'hverken eller' (23,9%).

Blandt forældre til børn i folkeskolen er der imidlertid store udsving i tilfredsheden med læreres/pædagogers arbejde med at skabe et godt socialt klima, afhængigt af hvilken folkeskole, der er tale om. Blandt forældrene på Svartingedal Skole svarer 83,3%, at de enten er tilfredse eller meget tilfredse med læreres/pædagogers arbejde med at skabe et godt socialt klima i klassen. 5,6% er utilfredse eller meget utilfredse. Hvorimod der på Søndermarksskolen er 41,9% af forældrene, der svarer, at de er 'tilfredse' eller 'meget tilfredse' med læreres/pædagogers arbejde med at skabe et godt socialt klima i klassen. 29% er 'utilfredse' eller 'meget utilfredse'.

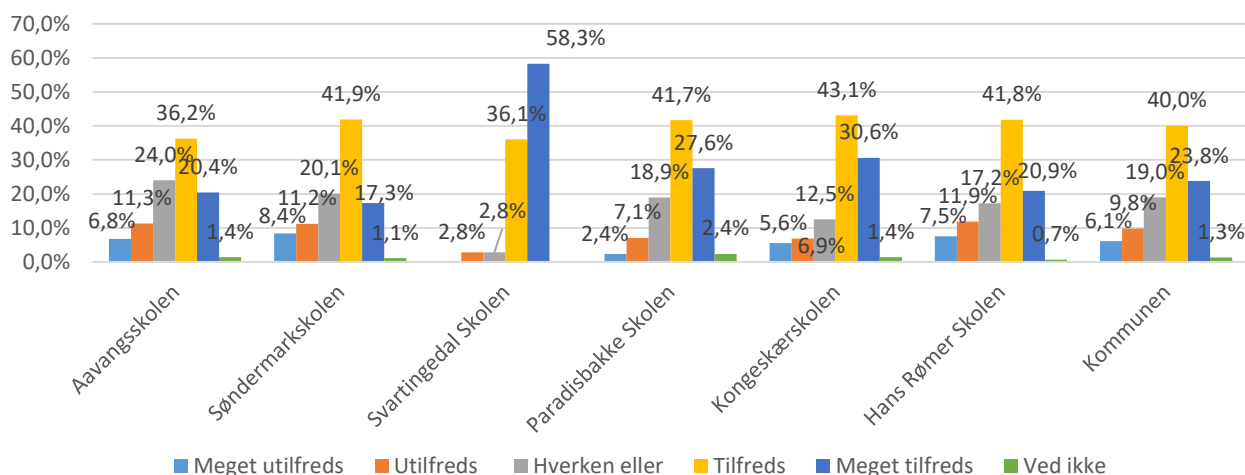
Figur 255⁵⁶

⁵⁵ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

⁵⁶ Ibid.

Knap 2/3 forældre til børn i folkeskolen (63,81%) giver udtryk for tilfredshed med lærere/pædagogers arbejde med at få deres barn til at føle sig tryk og glad i folkeskolen. 40% angiver, at de er tilfredse og 23,8% meget tilfredse med lærerens/pædagogernes arbejde med at få deres barn til at føle sig tryk og glad i skolen. 15,9% svarer imidlertid, at de er utilfredse hermed (6,1% er meget utilfredse og 9,8% er utilfredse), og næsten hver femte forældre (19%) svarer 'hverken eller' og 1,3% ved ikke. Også i forhold til dette parameter er forældrene mest tilfredse på Svartingedal Skole, hvor 94,4% af forældrene fortæller, at de er tilfredse med lærernes/pædagogernes arbejde med at få deres barn til at føle sig glad og tryk. Rønneskolerne er der hvor andelen af tilfredse forældre er lavest (mellem 56,6% og 59,2%) og flest er utilfredse (18,1-19,6%). Også Hans Rømer Skolen har godt 19,4% utilfredse eller meget utilfredse forældre på dette parameter.

Hvor tilfreds er forældre til børn i folkeskolen med lærernes og pædagogernes arbejde med at føle sig tryk og glad

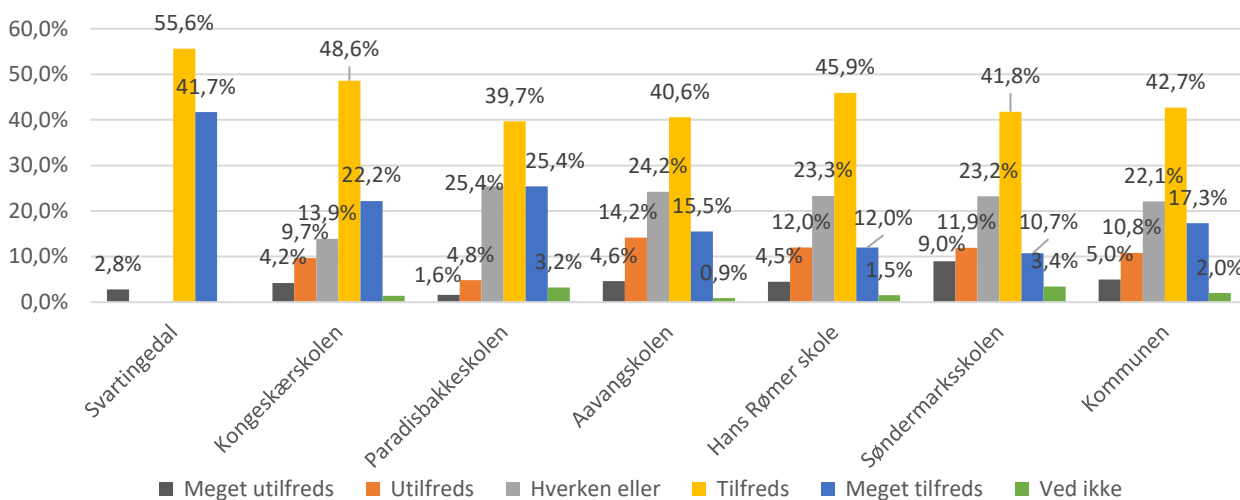

Figur 266⁵⁷

Samme tendens ses, når forældrene spørges ind til deres tilfredshed med kommunikationen med lærere/pædagoger i folkeskolen om børnenes trivsel. Her giver 60% udtryk for at være tilfredse eller meget tilfredse, mens 15,8% er utilfredse eller meget utilfredse. Igen er der stor forskel fra skole til skole. På Svartingedal Skole er 97,3% tilfredse eller meget tilfredse, og kun 2,7% er meget utilfredse. Rønne-skolerne er der, hvor den laveste andel af forældrene er tilfredse med kommunikationen om børnenes trivsel, idet andelen af meget tilfredse og tilfredse her er på hhv. 56,1% og 52,5%

⁵⁷ Ibid.

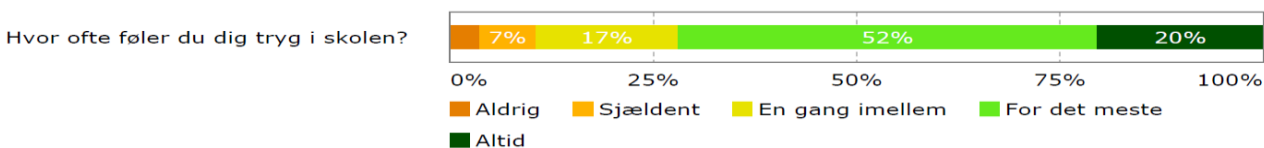
Tilfredshed blandt forældre i folkeskolen med kommunikationen mellem dem og deres barns lærere og pædagoger om dit barns/børns trivsel

Figur 277⁵⁸

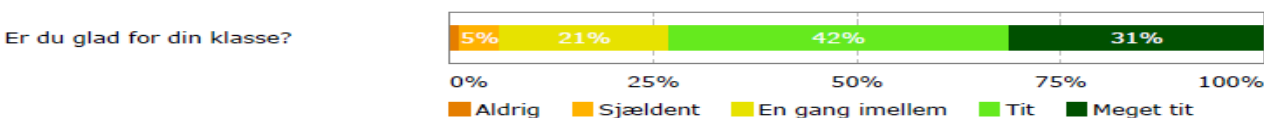
Elevernes egen vurdering af trivsel

Blandt 4. til 9. klasses elever føler klart de fleste sig trygge i skolen, men godt hver tiende (11%) føler sig sjældent eller aldrig tryk i skolen og 17% føler 'en gang imellem' sig tryk i skolen.

Figur 288⁵⁹

Knap hver tredje elev ud af fire elever (73%) i 4. til 9. klasse, svarer at de er glade for deres klasse. Seks procent er aldrig eller sjældent glade for deres klasse, mens godt hver femte (21%) 'en gang imellem' er glade for deres klasse.

Figur 29⁶⁰

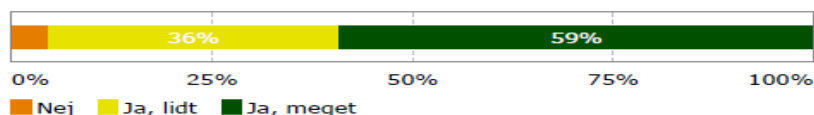
Også i indskolingen er de fleste glade for deres klasse. Godt hver tredje svarer 'ja, lidt' til om de er glade for deres klasse.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

⁶⁰ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

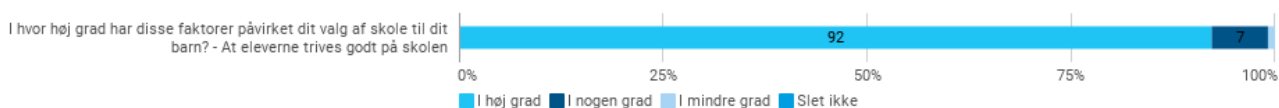
Er du glad for din klasse?

Figur 30⁶¹

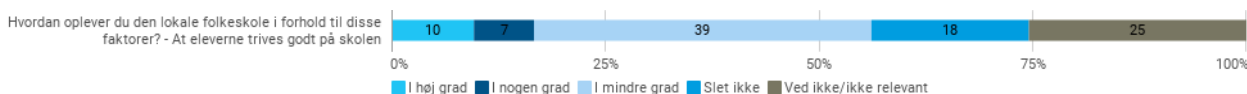
7.1 Trivsel er en vigtig faktor når en fri- eller privatskole vælges

Som nævnt er trivsel den faktor, som flest forældre i denne undersøgelse angiver, påvirker dem i høj grad, når de skal vælge skole til deres barn, hvad end det er en folkeskole eller en privatskole. Blandt forældre, som i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018 valgte at indskrive deres barn i 0. klasse i en fri- eller privatskole, angiver 92%, at trivsel på skolen er en faktor, som i høj grad har påvirket deres skolevalg. 7% angiver, at det i nogen grad påvirkede dem. Der er således en højere andel af forældre, som vælger en fri- eller privatskole på baggrund af en forventning om trivsel på skolen, end tilfældet er for forældre til børn i folkeskolen.

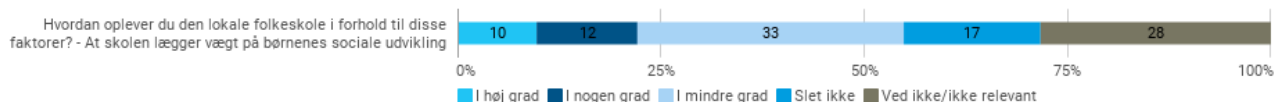
Figur 31⁶²

Svarerne blandt de forældre, som de seneste to år har valgt at indskrive et barn i 0. klasse på en fri- eller privatskole, bærer præg af en forventning om dårlig trivsel blandt børnene i folkeskolen. 57% angiver at de 'slet ikke' eller 'i mindre grad' forventer, at eleverne trives godt på den lokale folkeskole. Kun 17% af disse forældre mener, at eleverne på den lokale folkeskole trives godt på skolen, og 25% svarer 'ved ikke'.

Figur 32⁶³

Samme tendens tegner sig, når forældre, som har indskrevet deres barn i en fri- eller privatskole fra 0. klasse fortæller, hvordan de vurderer, at den lokale folkeskole lægger vægt på børnenes sociale udvikling. Her svarer kun 22% 'i høj grad' eller 'i nogen grad'. Halvdelen af forældrene svarer 'i mindre grad' eller 'slet ikke', og godt hver fjerde forælder svarer 'ved ikke'.

Figur 33⁶⁴

Der tegner sig således et billede af, at forældre til børn, der indskrives direkte på en fri- eller privatskole, i vidt omfang har negative forventninger til trivslen i den lokale folkeskole. Dette bekræftes i mange kommentarer, blandt andre denne:

- "Som jeg ser og har oplevet folkeskolen i dag, lever den på ingen måde op til hverken mine eller for den sags skyld sine egne krav. Der er for mange elever i klasserne, for meget larm, for mange elever med særlige behov, som der ikke er ressourcer til, stille elever drukner i larmende elever med

⁶¹ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 0. til 3. klasser

⁶² Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

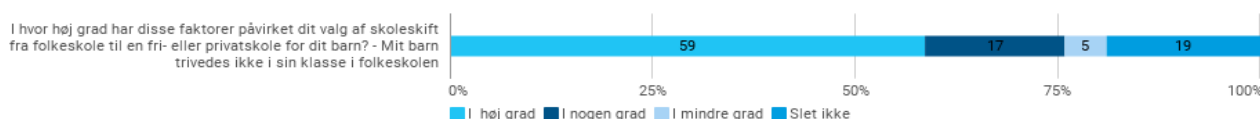
særlige behov. De stille elever tabes, og de elever, der har særlige behov, oplever nederlag, fordi de oplever, at de ikke er ligesom de andre, de får ikke hvad de har behov for. Man kan ikke bare sige til disse elever, nu kan du være i en "normal" klasse, for hvis du er der, har du ingen særlige behov. Der er slet ikke ressourcer nok til, at klasserne kan rumme elever med særlige behov. Mobningspolitik og samarbejdet mellem skolen og forældrene har slået helt fejl. Det faglige niveau er alt for lavt, og meget af tiden i folkeskolen er spild af tid. Hvilket er synd for eleverne. Den enkelte elev ses ikke og kan derfor ikke udfolde sig, ej heller udfolde sit eget optimale potentiale. Og på Bornholm bliver eleverne bare smidt rundt fra den ene skole til den anden, uden hensyn til at det kan være en traumatisk oplevelse for den enkelte elev, at miste sin trygge base, at blive taget væk fra det de kender og skulle forholde sig til nye elever og en ny skole."

Et gennemgående træk i forældrenes kommentarer er, at rigtig mange udtrykker beklagelse over, at folkeskolen er fravalgt og fortæller, at de helst havde valgt en folkeskole. Der er således nærmere tale om at aktivt fravalg af folkeskolen end et aktivt tilvalg af en fri- eller privatskole for mange forældre:

- "Ville allerhelst have valgt folkeskolen, men pga. skolelukning, stressede lærere og dårlig trivsel blandt ellers velfungerende børn inden skolestart tør man ikke sende sit barn i folkeskolen i ...[by nævnes]. At lukke en skole uden der er plads eller logistik til at fordele børn på andre skoler er uforståeligt. Og sørgeligt for de lærere, der er tilbage. Klasser der samles og deles og nye lærere år efter år giver ikke børn i trivsel, desværre. Og derudover har iPad-brug i folkeskolernes SFO efter vores mening taget overhånd, og der går vigtige relationsdannelser tabt. Børnene skal lære at løse konflikter og have mulighed for hjælp fra kompetente voksne."
- "Jeg har ikke på noget tidspunkt fortrudt, at min yngste søn er startet på ...[privatskole]. Jeg er ikke religiøs, jeg har udelukkende valgt den pga. normeringen på max 21 elever per klasse. Der er et godt miljø i 0. klasse, og der er ikke nogen, som bliver drillet, og der er tid til at hjælpe alle børn i klassen. For 5-6 år siden kunne jeg ALDRIG overveje, at mine børn skulle starte i en privatskole, men i dag ville jeg ikke vælge en folkeskole."

7.2 Trivsel er en vigtig faktor ved skoleskift fra folkeskole til fri- eller privatskole

Mange forældre fremhæver problemer med trivslen som en væsentlig årsag til, at de har valgt at skifte skole for deres barn. Som det fremgår af nedenstående graf svarer 59% af forældrene i kategorien 'i høj grad' til, at deres barn ikke trivedes i sin klasse i folkeskolen, og 17% 'i nogen grad'.

Figur 34⁶⁵

Mange forældre uddyber, hvordan de har oplevet store problemer med mistrivsel, som efter et længere forløb med forgæves forsøg på dialog med skolen, fik dem til at skifte skole:

- "Der var ingen lærere, som anerkendte, at der var problemer i klassen, på trods af at næsten samtlige forældre beklagede sig over børnenes trivsel i klassen. Vores søn gik hjem fra skole, fordi han ikke ville være der, han kom grædende hjem og ville ikke tilbage. ...Vi kommer ALDRIG tilbage til den bornholmske folkeskole igen, der er en verden til forskel, både hvad trivsel og fagligt niveau angår."
- "Kaotiske forhold i frikvarterne med fysisk vold og trusler i 0. klasse. Vi havde en mere og mere utryg dreng, som ændrede sig fra at være en helt almindelig dreng som stortrives i børnehaven til, efter et lille års tid på ...[folkeskole] betød, at han var bange for at skulle i skole. Efter skoleskift kan vi kende vores dreng igen."

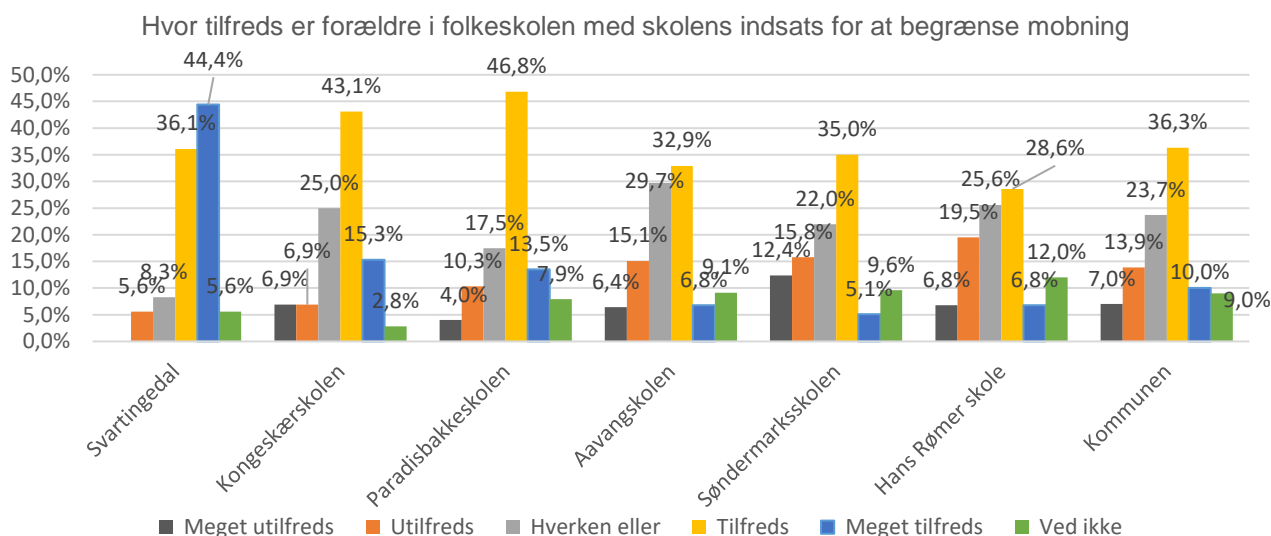
⁶⁵ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

- *"... Derudover begyndte vores søn at låse sig inde og ikke ville skole, fik angst, og blev en indelukket person, som vi ikke kunne genkende. Han udviste alle tegn på stress og dårlig trivsel. Hans faglige niveau var ikke særlig højt, og hans skrift var ikke læselig. Børnehaveklassen var en god oplevelse, men allerede i starten af 1. klasse måtte vi kontakte skolen pga. vold, slåskampe i frikvartererne, som gjorde han kom hjem med blå mærker og var ked af det. Vi har mødt forståelse fra lærerne, men ledelsen vil ikke lytte. Da han startede i 2. klasse, tog vi fat på lederen af indskolingen og sagde, at han havde brug for støtte i madspise frikvarteret pga. af angst med mad. Der blev sagt det ser vi på. Men der skete ikke noget. Når vi afleverede ham i skolen, skulle vi starte med at få ro i klassen, så han havde lyst til at være der. Vi har oplevet, at eleverne jagede hinanden rundt med trusler om tæv og slå ihjel, og personale, der bare stod og kiggede på. Til sidst kunne vi ikke mere. Der gik rygter om flere fyringer i indskolingen af det personale, som gjorde en forskel, og dette gjorde, at vi flyttede vores søn. Og det er det bedste vi har gjort, vi har fået vores søn tilbage. Ikke mere angst, ikke mere "jeg vil ikke i skole", hans faglige niveau er allerede blevet bedre. Vi er kedde af, at vi skulle flytte ham, vi ville helst folkeskolen, men hvis vi nogensinde skal vende tilbage, kræver det en kraftig oprydning i ledelsen fra top til bund. At man får nogle kompetente ansatte, som har forstand og interesserer sig for børn og en god skolegang."*

8 Mobning

Som det fremgår af nedenstående figur, angiver knap halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen (46,3%), at de tilfredse med skolens indsats for at begrænse mobning. 36,3% er 'tilfredse' og 10% 'meget tilfredse'. Hver femte (20,9%) fortæller, at de er utilfredse eller meget utilfredse med skolens indsats for at begrænse mobning. Knap hver fjerde (23,7%) svarer 'hverken eller', og 9% svarer 'ved ikke'.

Forældrenes oplevelse af folkeskolernes indsats for at begrænse mobning varierer meget folkeskolerne imellem. Andelen af tilfredse forældre med skolens indsats for at begrænse mobning går fra 80,5% tilfredse eller meget tilfredse på Svartingedal til 35,4% som er tilfredse på Hans Rømer Skolen. Og fra 5,6% utilfredse på Svartingedal til 26,3% utilfredse eller meget utilfredse med skolens indsats for at begrænse mobning på Søndermark.

Figur 35⁶⁶

Flere forældre fortæller, hvordan problemer med mobning har haft store konsekvenser:

- *"I min datters og søns tid på ...[folkeskole] var der så meget uro, drillerier og mobning dagligt, at det gik ud over dem som mennesker i form af selvtillid, evne til at lære og tryghed i grupper, at jeg i flere år efter har skullet/ stadig skal hjælpe dem med de traumer de fik mens de var i ...[folkeskole]."*

Flere forældre til børn i folkeskolen rejser kritik af, at der ikke tages ordentlig hånd om problemer med mobning. Flere oplever det som nyttesløst at gå i dialog med ledelsen, og flere efterspørger information.

- *"Der er alt for meget mobning i skolen og føler ikke, at der bliver informeret nok til forældre om det. Både ofret og den der mobber."*
- *"Mobning trives desværre i bedste stil. Går man til ledelsen, får man en snak, som absolut ikke fører til nogen handling - for ledelsen har ikke nok at gøre godt med. Folkeskolen har fået skåret for meget fra og taber for mange elever."*
- *"Mobning er ifølge skolen ikke acceptabelt, men man har ikke formået at skabe et miljø, hvor dette ikke flourerer, men i stedet bruges der masser af ressourcer til at håndtere disse konflikter (tid som går fra undervisningen)."*

⁶⁶ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Flere forældre fortæller, at problemerne med, at der ikke tages hånd om problemerne med mobning har været en bidragende faktor til at skrive barnet op til en fri- eller privatskole. Mange forældre fremhæver, at de mener, at der oftere vil være problemer med mobning på store skoler med store klasser. De oplever at man på de mindre skoler passer mere på hinanden.

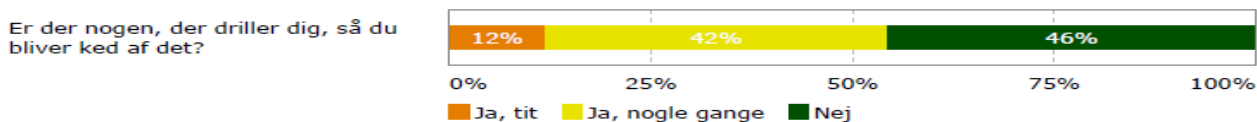
- *"I politikere har tabt en generation på gulvet, ved jeres fine skolestruktur og lukning af de små skoler. Børnene trives bestemt ikke på STORE skoler. De kender ikke hinanden, som de gjorde i de gamle små skoler. Hvor de passede på hinanden - ingen mobning."*
- *"Klasserne er for store og dermed også skolerne. Risikoen for mobning bliver større."*

Flere forældre nævner i denne sammenhæng, at fri- og privatskolerne netop tilbyder mindre klasser og mindre skoler, hvor mobning ikke forekommer i samme omfang:

- *"Da de har flere ressourcer på privatskolen og nemmere kan fange, hvis den enkelte elev har udfordringer/bliver mobbet. Der er ikke så mange elever i klasserne."*

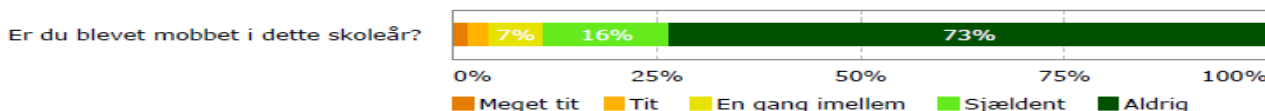
Eleverne er bange for at blive mobbet

Blandt eleverne fremgår det af den nationale trivselsmåling, at mere end halvdelen af bornholmske folkeskoleelever i 0. til 3. klasse (54%) 'tit' eller 'nogle gange' oplever at der er nogen der driller dem, så de bliver kede af det.

Figur 36⁶⁷

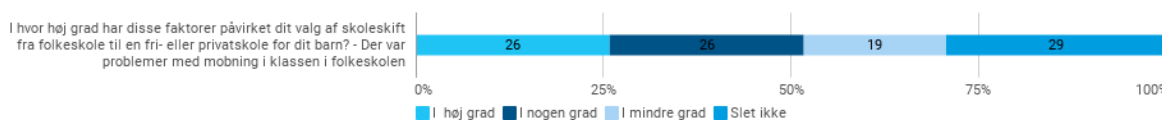
Blandt folkeskoleeleverne i 4. til 9. klasse er det 27%, som 'meget tit', 'tit' eller 'en gang imellem' er blevet mobbet i dette skoleår.

Figur 37⁶⁸

8.1 Mobning påvirker hvert andet skoleskift

Godt hver fjerde forældre, som i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018 har valgt skoleskift til deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole, angiver, at problemer med mobning i høj grad har påvirket deres beslutning om at skifte skole. Endnu en fjerdedel svarer, at det i nogen grad har påvirket deres beslutning om skoleskift.

Figur 38⁶⁹

⁶⁷ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 0. til 3. klasser

⁶⁸ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

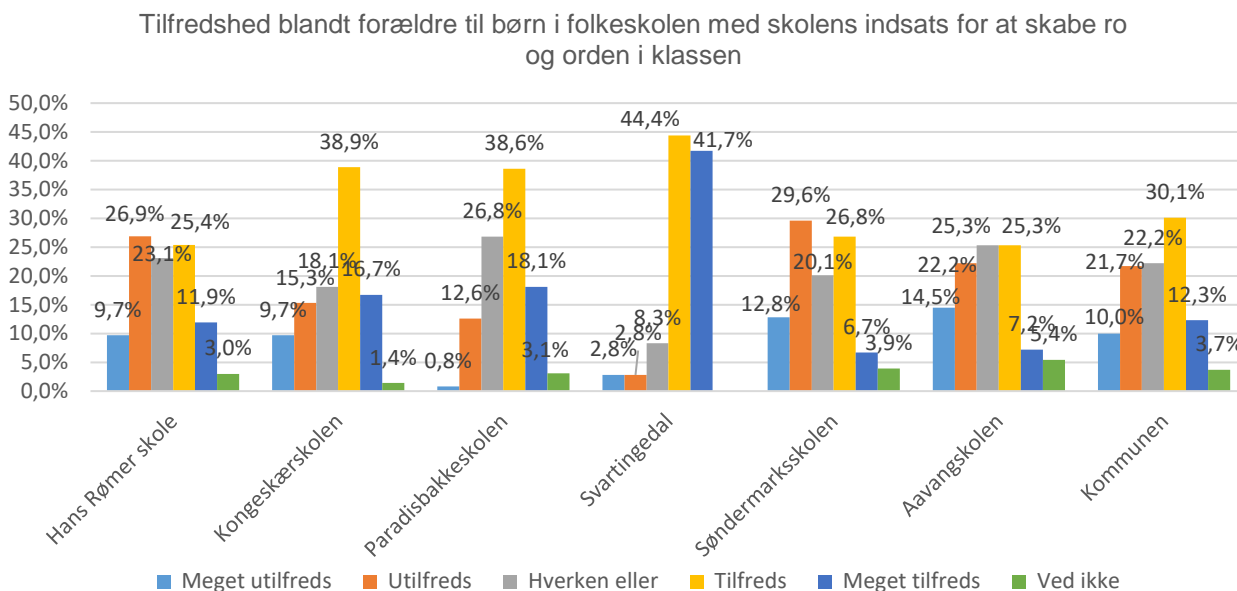
Flere forældre kommer i deres kommentarer ind på dette emne. Her beskrives frustrerende forløb, hvor forældrene ikke har oplevet, at der blev taget hånd om problemet, selvom det blev italesat over for lærere og ledelse. Blandt andet følgende eksempel:

- *"Årsagen var overvejende massiv mobning og chikane, der ikke blev håndteret, men også en undren over folkeskolens syn på børn."*
- *"Der var visse problematikker med mobning i klassen især i pigegruppen og der blev ikke rigtig taget hånd om dette, trods værdigrundlag om at sætte kraftigt ind overfor netop den slags. Igen måske manglende kontinuerlighed pga. de mange vikarer og udskiftninger af lærere".*
- *"At man tog hånd om mobning af elever. Min datter var den eneste pige tilbage i klassen ud af den gamle klasse, så det var svært for hende at komme ind på livet af de nye piger fra ...[to folkeskoler nævnes], det endte i en indelukket og mut datter, hun var ellers udadvendt og glad for skolen.. og der var mobning som jeg informerede lærerne om men der blev ikke gjort noget selvom jeg sagde jeg så ville flytte hende... og det er det bedste vi har gjort."*

⁶⁹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

9 Uro og larm i timerne

Uro i timerne er det paramenter, som flest forældre til børn i folkeskolen angiver at være utilfredse med. Knap hver tredje forældre (31,7%) til et barn i en bornholmsk folkeskole angiver, at de enten er 'meget utilfredse' eller 'utilfredse' med lærernes og pædagogernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen (10% er 'meget utilfredse', og 21,7% er 'utilfredse'). Der er dog fortsat flest forældre, der fortæller, at de er tilfredse eller meget tilfredse med lærernes og pædagogernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen. 30,1% svarer, at de er 'tilfredse', og 12,3% er 'meget tilfredse'. 22,2% af forældrene svarer 'hverken eller', og 3,7% svarer 'ved ikke'.

Figur 39⁷⁰

Som det fremgår af ovenstående figur, er der store udsving fra skole til skole, hvad angår forældrenes tilfredshed med lærernes/pædagogernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen. Det er bemærkelsesværdigt, at både Søndermarksskolen, Aavangskolen og Hans Rømer Skolen har en større andel forældre, der giver udtryk for at være utilfredse eller meget utilfredse med lærernes/pædagogernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen, end de tre skoler har forældre, som er tilfredse eller meget tilfredse.

På Hans Rømer skolen er andelen af utilfredse eller meget utilfredse på 36,6%, mens 37,3% tilfredse eller meget tilfredse. På Aavangskolen er 36,7% utilfredse eller meget utilfredse, og 32,5% er tilfredse eller meget tilfredse. På Søndermarksskolen er 42,4% utilfredse eller meget utilfredse, og 33,5% tilfredse eller meget tilfredse.

Dette står i kontrast til i særdeleshed Svartingedal Skole, hvor langt de fleste forældre er tilfredse. Her er 86,1% tilfredse eller meget tilfredse over for kun 5,6% utilfredse eller meget utilfredse. På Paradisbakkeskolen er 56,7% tilfredse eller meget tilfredse med lærernes arbejde med at skabe ro og orden, mens 13,4% er utilfredse eller meget utilfredse. På Kongeskærskolen er tilfredsheden en anelse højere, idet 56,6% er tilfredse eller meget tilfredse, men andelen af utilfredse eller meget utilfredse er også højere, idet 25% er utilfredse eller meget utilfredse med lærernes arbejde med at skabe ro og orden i klassen.

Mange forældre til børn i folkeskolen har kommenteret på problemer med uro og larm i timerne i de åbne svarmuligheder i undersøgelsen. Blandt andre disse forældre:

- "For mange elever i klasserne. Meget larm i klasserne. Elever der løber rundt og forstyrrer undervisning uden konsekvens."

⁷⁰ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Flere forældre fremhæver, at det ikke kan være rigtigt, at der skal deles høreværn ud til normalt fungerende elever for, at de kan koncentrere sig og holde støjniveauet ud i folkeskolen:

- *"Min datter har svært ved at koncentrere sig i et støjfyldt miljø. Det har resulteret i, at hun og flere andre bruger høreværn i timerne. Til trods for adskillige møder med skolen, så har man ikke formået at skabe ro i klassen. Det er mig fuldstændigt uforståeligt, at man som lærer ikke kan/vil/tør skære igennem over for støjende elever. Alt omkring skolens håndtering af støjniveau i klassen har skuffet mig."*
- *"De havde op mod 23-25 børn i klasserne, og mange af eleverne var udadreagerende(diagnosebørn). I stedet for at sætte pædagogisk ind valgte man at uddele høreværn til de elever, der ikke kunne holde støjniveauet ud."*

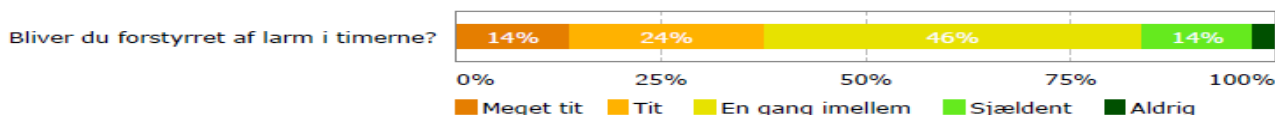
Uro og larm i timerne går ud over indlæringen for eleverne generelt. Det får flere forældre til at overveje skoleskift:

- *"Der er meget larm i min datters klasse, og der er mindst 1 voldelig elev. Dette har indflydelse på lærernes muligheder for at tilrettelægge læring for alle børn i klassen. Min datters faglige udvikling går faktisk i en negativ retning, og derfor overvejer vi, om hun skal blive på den nuværende skole/klasse. Et alternativ kunne være en privatskole, der ligger i cykelafstand fra vores bopæl."*
- *"Min datter er tit kommer hjem med ondt i hovedet, fordi der har være uro i klassens timer. Jeg har gjort skolen opmærksom på problemet flere gange, men der er stadig larm og uro fra de samme elever. Jeg har mange gange tænkt, at det kan jeg ikke byde min datter og har for nylig set efter andre muligheder."*

Blandt de forældre, der fremhæver at uro i timerne er et problem, kobles uroen i mange kommentarer sammen med folkeskolens arbejde med inklusion, hvor elever med særlige behov inkluderes i normalklasserne. Dette uddybes i afsnittet 'Inklusion'.

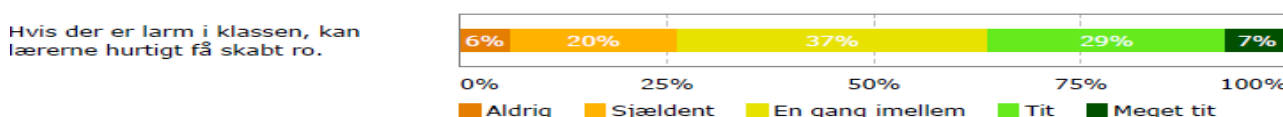
Elevernes oplevelser af uro i timerne

I tråd med ovennævnte forældreoplevelser blandt forældre til børn i folkeskolen, fremgår det af den nationale trivselsmåling, at mange elever bliver forstyrret af larm i timerne. 38% af eleverne i klasserne fra 4. til 9. klasse svarer, at de 'tit' eller 'meget tit' bliver forstyrret af larm i timerne. 46% svarer 'en gang imellem'.

Figur 40⁷¹

Blandt folkeskoleeleverne i 4. til 9. klasse er det mere end hver fjerde, der aldrig eller sjældent oplever at lærerne hurtigt får skabt ro, hvis der er larm i klasse.

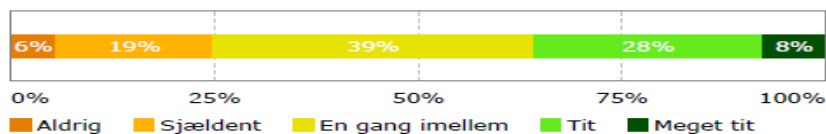
Figur 41⁷²

⁷¹ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

⁷² Ibid

Blandt de bornholmske 4. til 9. klasser svarer hver fjerde elev, at de 'aldrig' eller 'sjældent' kan genvinde koncentrationen igen, når de bliver forstyrret. 39% svarer, at de 'en gang imellem' kan genvinde koncentrationen og 36% svarer, at de 'tit' eller 'meget tit' hurtigt kan genvinde koncentrationen, når de bliver forstyrret i undervisningen.

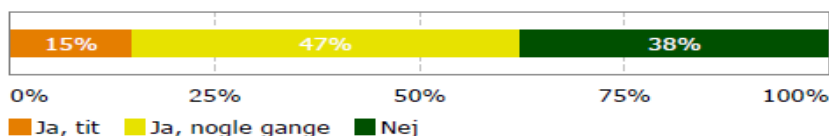
Hvis jeg bliver forstyrret i undervisningen, kan jeg hurtigt koncentrere mig igen.

Figur 42⁷³

Også blandt de yngste elever kan de opleve at kan være så megen larm, at det er vanskeligt at høre hvad læreren siger. I 0. til 3. klasse er det 62%, der oplever at det tit eller nogle gange er svært at høre, hvad læreren siger.

Er det svært at høre, hvad læreren siger i timerne?

Figur 43⁷⁴

9.1 Uro i timerne medfører overvejelser om skoleskift

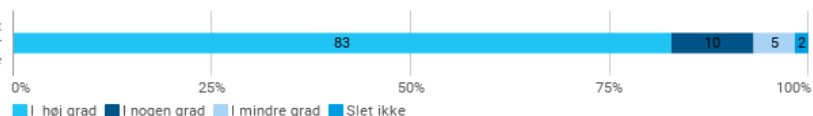
Blandt de i alt 66% af forældrene, som under barnets skoletid i folkeskolen har overvejet at lade deres barn skifte til en fri- eller privatskole, fremhæver mange uroen i timerne som en faktor, der går ud over deres barns muligheder for indlæring. Flere giver udtryk for, at dette er årsagen til, at de overvejer skift til en fri- eller privatskole:

- *"Har faktisk nu valgt en privatskole fra næste skole år til begge mine børn, da støj, uro, mistrivsel blandt både elever og lærer nu begynder at påvirke min børn psykisk og fagligt... er en aktiv forælder, men frustreret over dårlig samarbejde med skoleledelse...vil gerne folkeskolen, men ikke på min børns bekostning."*
- *"På baggrund af meget uro i især min ældste og midterste barns klasser har vi flere gange overvejet at flytte vores børn, da vi ikke synes, at problemet bliver mindre."*

9.2 Uro i timerne medfører skoleskift

En væsentlig faktor for forældre, som vælger skoleskift fra en folkeskole til en fri- eller privatskole til deres barn er, at der er en oplevelse af megen uro i timerne i folkeskolen. Som det fremgår af nedenstående figur, angiver 83% af forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, at uro i timerne i folkeskolen i høj grad har påvirket deres valg af skoleskift. 10% mener, at det i nogen grad har påvirket valget om skoleskift. Uro i timerne synes dermed at være en tungtvejende faktor, når forældre vælger skoleskift for deres barn.

I hvor høj grad har disse faktorer påvirket dit valg af skoleskift fra folkeskole til en fri- eller privatskole for dit barn? - Der var for megen uro i timerne

Figur 424⁷⁵

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 0. til 3. klasser

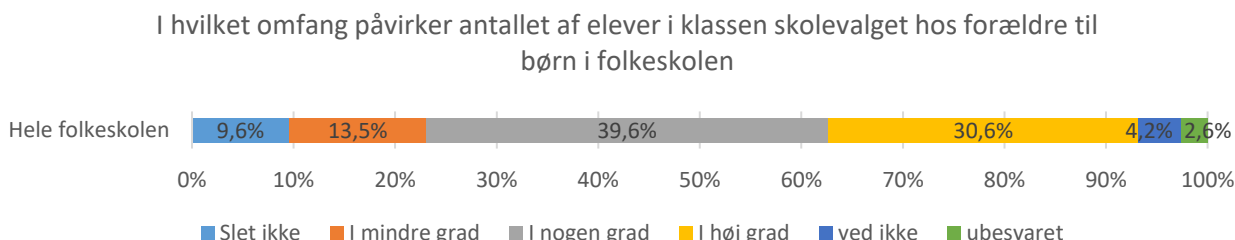
Mange forældre kommenterer på dette, heriblandt de følgende:

- *"Der har simpelthen været for megen uro i klassen og på selve skolen. Nogle elever er meget larmende, og der snakkes ikke pænt mellem eleverne. Det er kun gået fremad med min datters trivsel og indlæring siden hun har skiftet skole. Lærerne virker også meget pressede på folkeskolen, hvilket giver en uro for eleverne."*
- *"Alt for meget uro og larm. Meget urolige drenge, der styrede klassen. Lærere uden gennemslagskraft. Ingen sammenhold. En ledelse, der ikke kunne se problemet. Den nye skolereform. Inklusion, der ikke virker."*
- *"Timerne i folkeskolen gik med, at lærerne konstant skulle skælde ud på de samme 3 drenge, som larmede og lavede ballade i timerne. Lærerne formåede ikke at få ro på drengene, så de andre elever kunne få undervisning. Når de ikke kan få ro til at undervise, og der ikke bliver gjort noget ved det fra ledernes side, så var vi nødt til at flytte vores datter."*

⁷⁵ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

10 Klassestørrelser

Som det fremgår af nedenstående figurer, er antallet af elever i klasserne en faktor, som en del forældre i folkeskolen er påvirket af, når en skole bedømmes og vælges. 70,2% af forældre til børn i folkeskolen svarer, at de i høj grad eller i nogen grad oplever, at antallet af elever i klassen påvirker skolevalget. Denne procent-sats er den samme blandt forældre, hvis barn er startet på en fri- eller privatskole i 0. klasse.

Figur 435⁷⁶

Mange forældre nævner i de åbne svarmuligheder i denne undersøgelse, at de mener, at der er begyndt at komme for store klassestørrelser:

- *"Det er vigtigt for mig, at der er ikke for mange elever i klasserne. Synes f.eks. at 28 elever i en klasse er meget, hvis alle skal høres."*
- *"For mange børn i klasserne. Læreren kan ikke tage sig af alle børnene og slet ikke, når der er kommet børn ind i klasserne, der har specielle behov."*

Som nævnt i det forudgående afsnit er omkring hver tredje forælder til et barn i folkeskolen utilfredse eller meget utilfredse med uro og larm i timerne. Dette kædes af mange forældre sammen med de høje klassestørrelser.

- *"Fordi der i mit ældste barns klasse har været nogle børn, der har været så aggressive og larmende, at det i den grad er gået ud over børnenes læring og glæde ved at gå i skole. Det har virket som om, at ledelsen på skolen har været handlingslammet. Og fordi mit ældste barn p.t. er i en klasse med 33 elever, hvor der til tider er så meget larm, at det påvirker både børn og lærere."*
- *"Der er virkelig mange elever i klassen. Sammen med det har der været én elev, som virkelig har taget meget af lærernes tid og fokus, det er selvfølgelig gået ud over både de gode og dårlige i klassen. Han er så skiftet klasse nu. Så det virker allerede som om der er bedre styr på klassen. Det er jo virkelig frygteligt, at lærere står magtesløse og ikke kan gøre noget med en elev, som virkelig forstyrrer så meget."*

Holdundervisning eller årgangsundervisning (hvor elever på tværs af klasser sættes sammen) rejser flere forældre kritik af, fordi eleverne så i praksis slås sammen i hvad de mener bliver alt for store klasser, hvilket giver larm der hæmmer indlæringen:

- *"Det er vigtigt for os, at det er små klasser med en nærværende lærer og ikke som nu, hvor man laver store klasser ad bagevejen ved at kalde det for holddeling, og derved omgå reglerne for max elevantal."*
- *"Det har så heller ikke hjulpet på det, at man ombygger ...[to folkeskoler nævnes] med domer, hvor 3 klasser ([folkeskole]: 84 elever max) kan sidde sammen samtidig til fælles info/undervisning, der er LARM. Hvem har fundet på denne geniale ide?? Man kan da ikke kompensere på den høje normering (28 elever per klasse) ved at bygge lokaler, der kan rumme 3 klasser samtidig!"*

⁷⁶ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

- *"Årgangsundervisning, der ikke levner plads til de, der er utrygge eller har brug for hjælp."*
- *"Der er undervisning med sammenslåede klasser, som er ustruktureret og forvirrende. Børnene er i tvivl om hvad de skal have, da der laves om på deres skema."*
- *"Vi tilvalgte folkeskolen ved skolestart, men har vedholdt opskrivning til privatskole, da vi synes, der ikke er nok ro i forhold til lærere og klasse, samt at vi tvivler på årgangstanken, så vi vil kunne rykke væk fra folkeskolen, hvis får nok, hvilket vi er ved at få."*

Flere forældre påpeger i deres kommentarer, at de store klasser får som konsekvens, at børn der har nogle ekstra behov ikke bliver imødekommet:

- *"Jeg har overvejet at flytte min søn, fordi jeg ikke føler, at der er tid i undervisningen til børn, der har svært ved et fag. Jeg har bedt om hjælp op til flere gange, men det bliver aldrig rigtig til noget. Der er for mange børn i klasserne og for meget uro."*
- *"Børn med særlige behov får heller det nemt ved at tilpasse sig en stor klasse."*

Udfordringerne for børn med særlige behov belyses nærmere i afsnittet 'Inklusion'.

Nogle forældre fremhæver, at det ikke alene handler om hvor mange elever der er i klassen, men også om de fysiske forhold er til, at der nu er så mange elever. Dette er der blandt andet kritik af blandt forældre til børn i Rønne:

- *"Hvis der ikke er et rimelige forhold mellem klassekvotienter og fysiske rammer, så er vores børn flyttet fra Rønne-skolerne og til en privatskole!"*

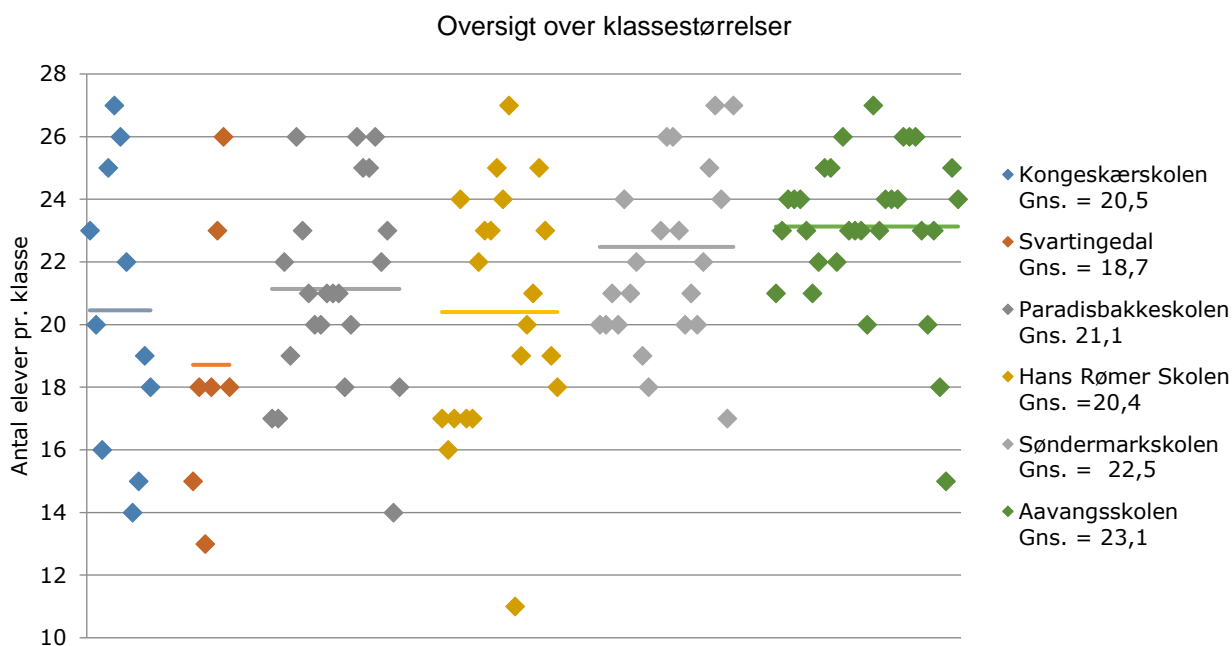
Klassestørrelserne på de bornholmske skoler

Som det fremgår af flere af ovennævnte citater oplever flere forældre, at en maksimal klassestørrelse på 28 elever er for stort. Denne maksimale klassestørrelse på Bornholm har udviklet sig de senere år. Som det fremgår af bilag 3 var der en maksimal klassekvotient på 25 elever i 2005 på Bornholm. I 2008 differentieres den maksimale klassekvotient så alle klasser op til og med 6. klasse maksimalt må være 25 elever og fra 7. klasses trin maksimalt 28. I 2012 reduceres den maksimale klassekvotient til 22 for børnehaveklasserne og 25 for de øvrige klasser for så igen i 2014 at blive hævet til maksimum 28 elever per klasse. Siden 2014 har den maksimale klassekvotient ikke ændret sig. Den maksimale klassekvotient på 28 elever er identisk med folkeskolelovens maksimum pr. klasse.

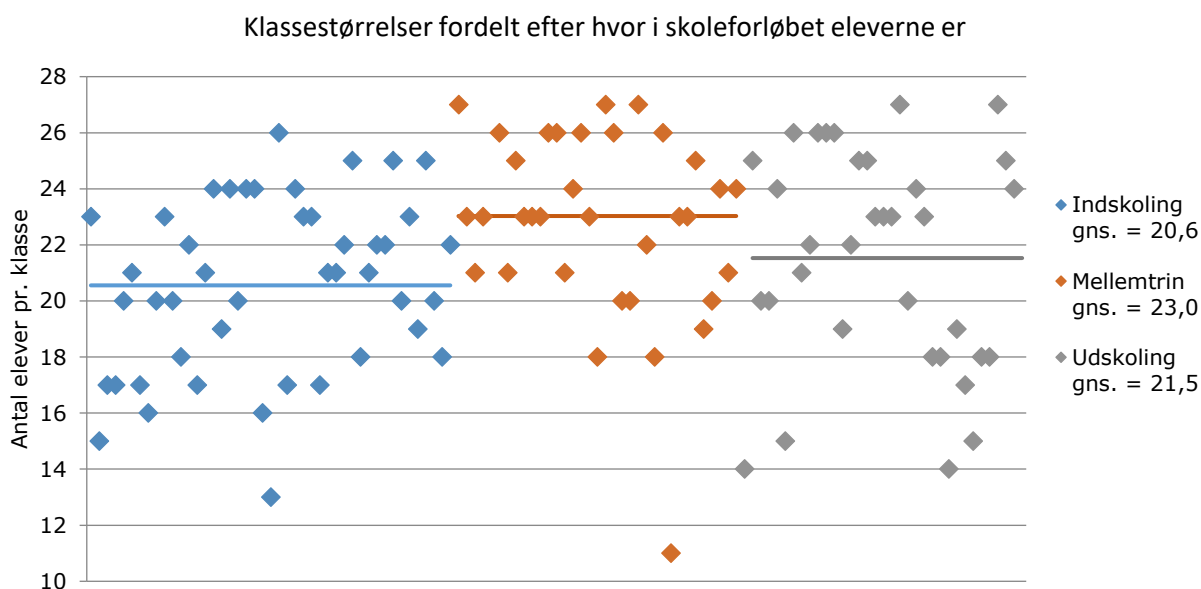
Selvom den maksimale klassekvotient har været 28 elever siden 2014 er det dog langt fra alle klasser som er så store. Den gennemsnitlige klassestørrelse var i 2017, 21,6.⁷⁷ Den gennemsnitlige klassestørrelse varierer skolerne imellem fra 18,7 på Svartingedal Skole til 23,1 på Aavangskolen. Som det fremgår af figur 37 er der flest store klasser blandt klasserne på mellemtrinnet, hvor den gennemsnitlige klassestørrelse er på 23

⁷⁷ Tal fra 5. sep. 2017 Center for Skole – uden Specialskoler, specialklasser, modtagelsesklasser og 10. klasse

elever.

Figur 44⁷⁸

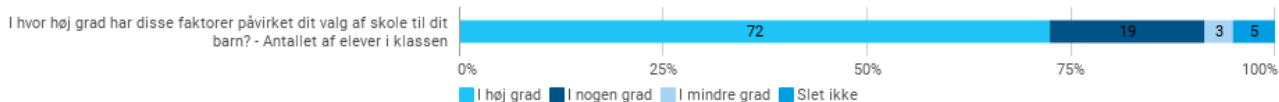
Figur 45⁷⁹

10.1 Klassestørrelsen påvirker valget af fri- og privatskole

Blandt de forældre, som har indskrevet deres barn i 0. klasse på en fri- eller privatskole i skoleårene 2017/2018 og 2018/2019, angiver 72%, at antallet af elever i klassen i høj grad har påvirket deres valg af skole. 19% svarer i nogen grad.

⁷⁸ 5 sep. 2017, uden Specialskoler, specialklasser, modtagelsesklasser og 10. klasse. Tal fra center for skole, graf udarbejdet af Center for Økonomi, It og Personale.

⁷⁹ Ibid.

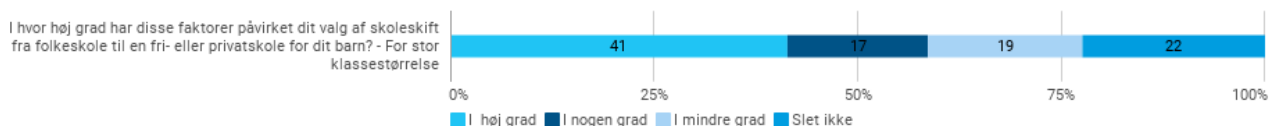
Figur 46⁸⁰

Klassestørrelserne er dermed en væsentlig faktor, når forældre vælger at indskrive deres barn i en fri- eller privatskole. Mange forældre kommenterer på, at de synes, at der er kommet for store klasser i folkeskolen, blandt andre denne forælder:

- *"Jeg synes det er sørgeligt, at man på Bornholms folkeskoler tæller til 28 elever, inden en ny klasse oprettes. Da jeg og min kone flyttede til Bornholm i 2005, så var det blandt andet pga. lave klassekvotienter (max 23 elever i hver klasse)...Jeg har ikke på noget tidspunkt fortrudt, at min yngste søn er startet på Peterskolen. Jeg er ikke religiøs, jeg har udelukkende valgt den pga. normeringen på max 21 elever per klasse."*

10.2 Klassestørrelsernes indflydelse på skoleskift

Blandt forældre, der har valgt skoleskift for sit barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, fortæller 41%, at for store klassestørrelser i folkeskolen i høj grad har påvirket deres valg af skoleskift.

Figur 47⁸¹

Flere af disse forældre fremhæver ønsket om en lille skole med små klasser, hvor der er overskud til den enkelte elev. Dette oplever flere, at de nu skal til en fri- eller privatskole for at få.

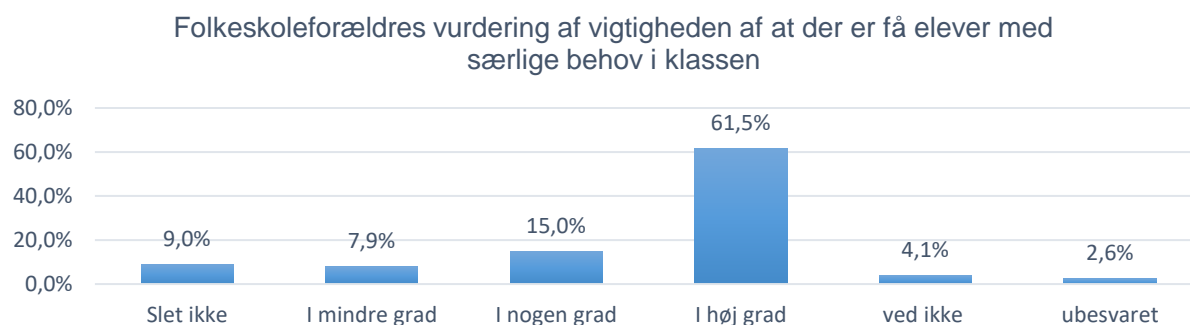
- *"Klasserne er små, og der er tid og overskud til den enkelte elev. Vi har snarere valgt flytning som et fravalg af folkeskolen end et tilvalg af en friskole."*

⁸⁰ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

⁸¹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

11 Inklusion

Når forældre til børn i folkeskolen skal vurdere, hvad der er vigtigt i deres bedømmelse af en skole i forbindelse med skolevalg, angiver 61,5%, at det i høj grad er vigtigt, at der er få elever med særlige behov i klassen. 15% svarer 'i nogen grad'. Kun 16,9% svarer, at det 'slet ikke' eller kun 'i mindre grad' påvirker deres bedømmelse og valg af skole. Dette tema er dermed et af de punkter, der påvirker flest forældres valg og bedømmelse af deres barns skole.

Figur 48⁸²

At det er væsentligt for forældrene hvor mange børn med særlige behov, der er i klassen, fremgår også af de mange kommentarer, som forældre til børn i folkeskolen har skrevet om netop dette emne i de åbne svarmuligheder, der har været i spørgeskemaundersøgelserne, der ligger til grund for denne rapport. Det er et gennemgående træk i disse kommentarer, at forældrene er kritiske over for inklusionen i folkeskolen. Kritikken deler sig i to lejre: En gruppe, som mener at hele inklusionstanken er forfejlet - og en anden gruppe, som retter kritikken mod manglende ressourcer og dårlige vilkår, som forhindrer inklusionen i at lykkes. Fælles for disse mange forældre, som skriver kritiske kommentarer om inklusion i folkeskolen, er at de oplever, at inklusion fører til uro i klasserne til gene for alle.

- *"Pga. inklusion er der kommet for meget "støj" i klasserne, og lærerne har ikke mulighed for at gribe ind med "sanktioner" over for de børn det drejer sig om, og derfor går det ud over alle..."*

Mange forældre beskriver en situation, hvor lærerne har så travlt med at nå de svageste elever, at det bliver på bekostning af både elever i 'normalområdet' og de fagligt stærke elever.

- *"Hele den fejlslåede inklusionstanke har så hjerteskrærende konsekvenser for både de børn med særlige behov, men også den store "normal"-gruppe, der gang på gang svigtes, når læreren skal lave sociale feberredninger og bruge uacceptabelt meget tid på den børnegruppe, der skal inkluderes."*
- *"Inklusion er blevet for omfattende. Hvis folkeskolen skal rumme alle, også dem som ikke kan være i en almindelig folkeskole, så går det ud over de øvrige elever. Det er ikke rimeligt over for nogen. Hverken de inkluderede eller de ikke-inkluderede."*

Mange forældre fremhæver, at problemerne med inklusion påvirker det faglige niveau negativt:

- *"Det er utilfredsstillende, at klassen er blevet en specialklasse pga. enkelte børns mangel på diverse udvikling. Disse børn giver problemer dagligt og heraf spildtid, hvor klassen som sådan ikke lærer noget!"*
- *"Manglende indlæring samt uro i klassen pga. mange børn med speciale behov."*

⁸² Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Mange forældre giver udtryk for, at udfordringerne med inklusion i klasserne er en faktor, der skaber mistrivsel:

- *"Det hele har sejlet i forbindelse med den nye skolestruktur, og eleverne bliver ikke beskyttet mod de elever, der ikke kan rummes i klassen. Det er et problem, at der bliver taget så meget hensyn til et barn, at så mange andre børn mistrives i skolen. Mange børn i ... klasse er bange for at blive slået eller drillet (og sådan har det været siden 0. klasse), fordi man forsøger at inkludere især en elev, der ikke kan rummes, og efter min mening er prisen for høj, når mange andre børn får ødelagt deres skoletid pga. en elev."*
- *"I forbindelse med inklusionen i skolereformen oplevede vi et meget stort pres på vores barn, der skulle rumme meget udadreagerende børn, samt en hel del lærerskift gjorde, at vores barn blev klemmt og følte sig utryk."*
- *"Derudover har der været meget drama og postyr ved/omkring enkelte elever, som eventuelt ville trives bedre i en mere specialiseret klasse/skole, hvilket til tider er gået fysisk og psykisk ud over mit barn."*

Flere forældre kommenterer på, at lærerne ikke er klædt på til at tackle opgaven med inklusion:

- *"Jeg må nok erkende at jeg, dengang for flere år siden, havde en utopisk ide om folkeskolen. Virkeligheden er anderledes. Ganske få lærere er uddannet til at undervise børn med diagnoser/ livlige børn. Der skal, som regel, kun lidt viden og forståelse til at takle mange situationer bedre, fx hvordan man undgå at konflikten eskalere. Flere lærere råber af børn i hovedet, slår (lærerne nægter oftest at have gjort det, selvom der er flere vidner) og tager hårdt fat. Nogle læreres sprogbrug er helt utroligt: "idiot", "er du fattesvag", "er du virkelig så dum som du ser ud" osv., listen er lang. Hvordan påvirker det mon et barns selvværd og motivation til at lære noget, når man skal høre på voksne, der gang på gang råber grimme ting til en??"*

Mange forældre mener, at det vil være bedst for alle parter, hvis folkeskolen igen får specialklasser til elever, som vanskeligt kan rummes i en almindelig klasse:

- *"Efter at inklusionsbørn startede, blev det for meget for lærerne i de enkelte klasser. De fik ikke tid til at lære noget ud til resten af klassen. De skulle være psykologer, terapeuter og støttelærere alt på samme gang. "Inklusionsbørn" skal ikke gå i normale klasser. Forstår ikke hvorfor der ikke længere findes "S"-klasser mere på alle skoler."*
- *"Jeg går ind for, at man prioriterer specialklasser til dem, der har svært ved at følge med i klassen. Ved inklusion af elever med særlige behov mener jeg, at de let kommer til at blive "udstillet" over for de andre i klassen. Jeg taler af egen erfaring, hvor jeg både har prøvet at få specialundervisning i engelsk i en periode, for derefter at skulle forsøge at følge med i klassen. Resultatet blev, at der blev grinet af mig i klassen, fordi jeg ikke kunne følge med. Det er meget værre end at gå i specialklasse."*

Flere forældre giver udtryk for sympati med inklusionstanken, men tager afstand fra, at det bliver på bekostning af de andre børns trivsel og læring:

- *"Har ikke noget imod inklusion, men det må ikke være på bekostning af de andre børn."*

Disse forældre påpeger, at der mangler ressourcer, hvis inklusionsopgaven skal løftes:

- *"Skolen har ikke ressourcer til de børn, der har brug for støtte, og det går ud over vores søn, som fungerer ganske udmærket. Fokus bliver taget fra dem der fungerer!"*
- *"Forældre og elever samt lærer er enige, der mangler hænder, igangsættere til de svage elever."*
- *"Ved dannelsen af nye klasser i forbindelse med sammenlægningen af de ...[tre folkeskoler nævnes] kom der nogle udadreagerende drenge i klassen. Jeg accepterer og respekterer den inklusion, det vel er udtryk for. Det er dog stærkt utilfredsstillende, at der ikke er de fornødne ressourcer til at*

"håndtere dem".

- *"Der er ikke støtte nok til de elever, der har behov for dette, hvilket giver larm og tager tid fra læreren samt de elever, der ønsker at lære noget."*
- *"Politikerne lukker skoler, som i tiden op til giver en masse uro. Herefter lover samme politikere, at nogle af de sparede penge skal bruges på inklusion. Men pengene går til at dække løbende udgifter til driften."*

Inklusion opleves af mange forældre som en forfejlet spareøvelse, der har haft store konsekvenser for folkeskolen:

- *"Den spareøvelse, der blev kaldt inklusion, ødelagde folkeskolen, både for lærere, elever uden særlige behov og elever med særlige behov."*

Flere forældre påpeger, at inklusionen får svære kår i store klasser og påpeger, at inklusionen vil have bedre vilkår for at lykkes i mindre klasser:

- *"Efter sammenlægning af ...[to folkeskoler nævnes] er de flere i klasserne. Der er rigtig meget uro - visse elever (2-3) fylder ekstremt meget (larmer, slås m.m.). Det er meget forstyrrende, og der bliver efter min mening ikke sat ressourcer (støttemønstre) ind på de elever. De får lov til at ødelægge alt for meget for alle de andre elever. Det går ud over det faglige niveau, da lærerne skal bruge en hel af lektionerne til at få ro, før undervisningen reelt kan starte."*

Nogle forældre påpeger, at denne problematik i forhold til inklusion og store klasser bliver forværret, når ressourcestærke familier trækker velfungerende børn ud og skifter skole. Det efterlader klasser, hvor andelen af elever med særlige behov stiger:

- *"Alt for mange elever i klasserne. Stærke elever flytter. Den alt for store procentdel af inklusionsbørn i i forvejen overfyldte klasser stiger heraf."*

Mange forældre giver i de åbne svarkategorier udtryk for sympati og forståelse for lærernes vanskelige situation, når der er flere børn med særlige behov i en stor klasse. Flere forældre fremhæver således, at den enkelte lærer gør hvad han/hun kan, men at det er rammerne og vilkårene, der er problemet.

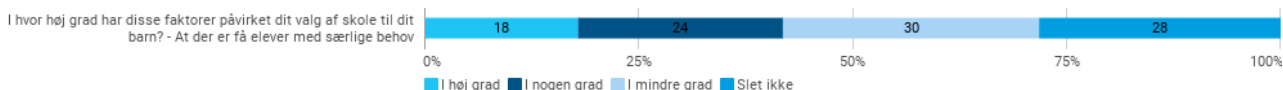
- *"Jeg oplever, at lærerne står uden opbakning og uden den rette hjælp i deres hverdag. Inklusionen har fejlet. Lærerne bliver kaldt de værste gloser dagligt, uden at de kan stille noget op. De har ingen mulighed for nogen som helst konsekvens. De er ladt i stikken af ledelsen og politikere. Og det miljø er jeg ikke begejstret for, at mine børn skal være vidner til hver evig eneste dag."*

Nogle få forældre kommer ind på, at der mangler kompetencer i lærerstaben til at kunne håndtere de særlige behov hos nogle børn:

- *"Fordi folkeskolen ikke kan og har kompetence til børn med specielle behov, ordblindhed og ADHD/ADD."*

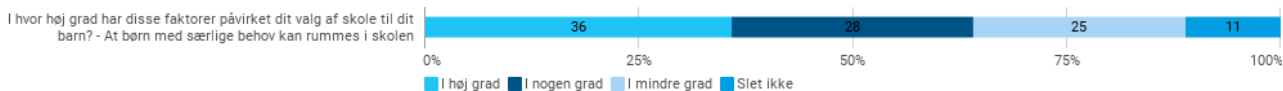
11.1 Inklusion og valg af fri- eller privatskole

Blandt de forældre, som har indskrevet deres barn i en fri- eller privatskole fra 0. klasse i skoleårene 2017/2018 og 2018/2019, angiver 42% en forventning om, at der er få elever med særlige behov på den valgte fri- eller privatskole som en faktor, der har påvirket deres skolevalg (18% i høj grad og 24% i nogen grad).

Figur 49⁸³

64% af de forældre, hvis barn er startet på en fri- eller privatskole fra 0. klasse de seneste to år, angiver derimod, at de har en forventning om, at den valgte fri- eller privatskole kan rumme børn med særlige behov.

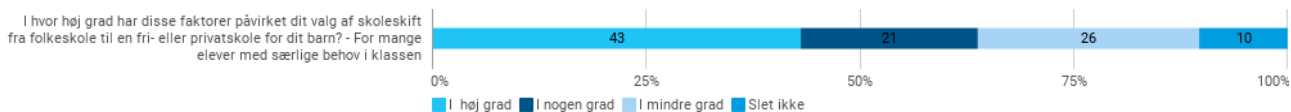

Figur 50⁸⁴

Billedet er dermed ikke entydigt. De fleste forældre til børn der er startet sit skoleforløb på en fri- eller privatskole forventer en rummelig skole, hvor børn med særlige behov kan rummes.

11.2 Inklusion påvirker skoleskift

Inklusion i folkeskolen synes at have en indflydelse på skoleskift væk fra folkeskolen til fri- eller privatskoler. Som det fremgår af figuren nedenfor, angiver 43% af de forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, at det i høj grad skyldes, at der var for mange elever med særlige behov i den klasse, som barnet skiftede fra. 21% angiver, at det i nogen grad har påvirket valget af skoleskift.

Figur 51⁸⁵

Forældrene giver i deres kommentarer udtryk for, at der var for megen larm, og at elever med særlige behov tager fokus og lærerens tid fra de øvrige elever:

- *"Klassen har været urolig. Flere inklusionselever, som spolerer undervisningen for flertallet af de resterende elever."*
- *"Inklusion, en sparreøvelse der blev kommunikeret ud som noget der handlede om plads til elever med særlige behov. Resultatet blev en folkeskole, der p.t. ikke fungerer. Elever, der fungerer, modtager ikke undervisning, da lærerens tid går med konfliktløsning og at håndtere generel uro i klassen. Elever med særlige behov fungerer ikke og mindes konstant om, at de er anderledes, når der opstår konfliktsituationer. Lærerne bruger ikke tiden på det de helst vil, nemlig at lære eleverne noget. Alle taber..."*

Mange forældre påpeger, at inklusionen har haft konsekvenser for børnenes indlæring:

- *"Undervisningen er generelt ikke tilpasset den enkelte elev, men tilpasset de fagligt svageste elever. Børn med særlige behov rummes i skolen, hvilket i praksis betyder, at børn, der er fagligt og socialt svage inkluderes, mens børn med "almindelige" sociale kompetencer og børn, der kunne klare høje-*

⁸³ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

re fagligt niveau i høj grad overses. Citater fra min datter: "Som regel kan jeg finde ud af det meste selv, og det regner læreren også med. Men hvis der er noget, jeg ikke kan finde ud af, så nytter det ikke at række hånden op, for der er alligevel en masse andre, der har mere brug for hjælp, og bliver hjulpet inden mig" og "Det er lige meget, om jeg laver det hele, for der er alligevel ikke andre, der har gjort det".

Flere forældre beskriver, at lærerne har så meget at gøre med de svageste elever og børn med særlige behov, at der ikke er overskud til at udfordre børnene i 'normalområdet' og dygtigste elever:

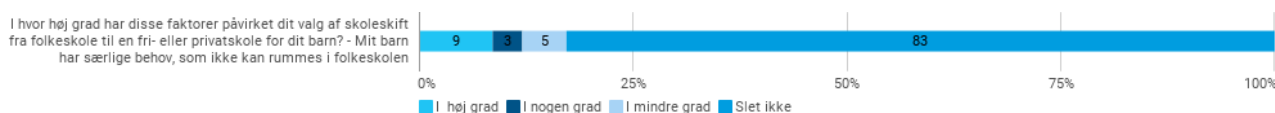
- "Vores søn gik i en klasse, hvor der var rigtig meget larm. Der blev brugt meget tid på inklusion. Det faglige niveau var meget lavt. Vi har siddet til en skole-hjem samtale, hvor lærerne sad og fortalte, at undervisningen foregik på 4. klasses niveau, når man var halvvejs i 5. klasse. Vores søn havde lavet ugeopgaverne tirsdag/ onsdag, derefter sad han med iPad og læste sportsnyheder, der var ingen yderligere udfordringer til ham. Han kedede sig i undervisningen."

11.2.1 Konsekvenser for de børn der inkluderes

Flere forældre mener i relation til ovenstående, at inklusionen er gået for vidt, og at dette også går ud over de børn med særlige behov, som inkluderes i folkeskolen.

- "Vi har oplevet at have børn i klassen, som læreren har opgivet at tage sig af, fordi barnet er ude for pædagogisk rækkevidde! Det vil sige, at barnet fik lov til at forstyrre, og blev det for meget, blev han sendt ud og lege i timerne. Svært at koncentrere sig og forstå for resten af klassen!"
- "De stakkels lærere har slet ikke den opbakning fra ledelsen/politisk, som de har brug for efter inklusionen. Alt for mange, igen stakkels børn, som har behov for hjælp, som ikke får dette, og dermed ikke passer ind i en almindelig klasse. Som derfor ødelægger det for de elever, som opfører sig "normalt". En sparerunde, som er gået fuldstændigt galt, og med mindre der sker nogle meget drastiske ændringer vil vi aldrig nogensinde sende vores barn tilbage til folkeskolen."

Blandt de forældre som har valgt skoleskift til deres børn, svarer 9%, at det 'i høj grad' var påvirket af at barnet har særlige behov, som forældrene ikke oplevede, at folkeskolen kunne rumme.

Figur 52⁸⁶

Flere af disse forældre forklare, hvordan deres barn ikke blev set i folkeskolen og hvordan der manglede ro, trykthed og stabilitet samt ressourcer:

- "Skolen var ikke i stand til at skabe en nødvendig ro, trykthed og stabilitet for vores barn, trods en del samtaler mellem forældre, lærer og ledelse. Der var alt for mange lærerskift og slet ikke potentiale og kompetence til at rumme vores barn. Vores barn falder ikke ind under en diagnose - dette er bekræftet både af PPR og privatpraktiserende psykolog - men der var dårlige relationer, mangel på rummelighed og nærhed. Ikke sjældent sad vores barn alene på gangen i timerne, uden at en voksen fulgte op. Vi har principielt set altid haft børn i folkeskolen - to ældre søskende har gennemført 0.-9. klasse. Men det kaos og nedbrydende miljø, som vi oplevede i årene fra 2.-4. klasse, var så skidt for vores barns trivsel og psykiske helbred, at vi var nødt til at søge væk. Folkeskolen på Bornholm lever IKKE op til kravene omkring inklusion."
- "Mit barn har behov for støtte, hvilket han får på den nye skole. I folkeskolen var der ingen, der havde overskud, ressourcer, til at tage hånd om den problematik. Det druknede simpelthen i flytninger, nye klasser, nye lærere m.m. Jeg turde derfor ikke at lade stå til og tog derfor beslutning om at flytte ham, da der blev plads. Mit barn profiterer virkelig godt af den ekstra hjælp, han får nu. Han var glad for sin gamle skole og er også glad for den nye. Nu har han kammerater fra begge skoler. Det er da skønt."

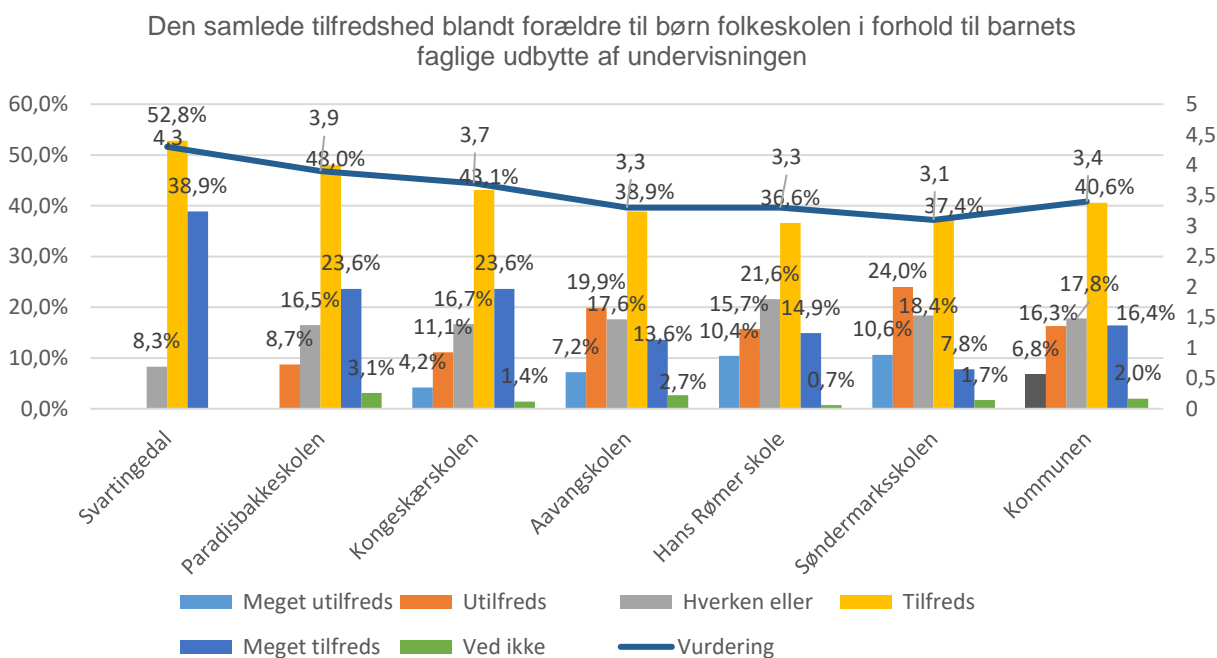
⁸⁶ ibid.

12 Fagligt udbytte

Godt halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen giver udtryk for, at de samlet set er tilfredse med deres barns faglige udbytte i skolen, idet 57% svarer, at de enten er tilfredse eller meget tilfredse. Knap hver fjerde (23,1%) forælder svarer, at de er 'utilfredse' eller 'meget utilfredse' med barnets samlede faglige udbytte. 16,4% svarer 'hverken eller' og 2% 'ved ikke'.

Forældrenes vurdering af barnets samlede faglige udbytte varierer en del fra skole til skole. På Svartingedal Skole er andelen af tilfredse og meget tilfredse forældre oppe på 91,7%, på Paradisbakkeskolen er andelen 71,4%, mens Kongeskærskolen rammer 67,7%. Andelen af forældre, som er utilfredse eller meget utilfredse med det faglige niveau, er 0% på Svartingedal, 8,7% på Paradisbakkeskolen og 15,3% på Kongeskærskolen.

På Hans Rømer Skolen, Aavangskolen og Søndermarksskolen er andelen af forældre, der er utilfredse eller meget utilfredse med det samlede faglige udbytte på mere en hver fjerde forælder (hhv. 26,1%, 27,1% og 34,6%).

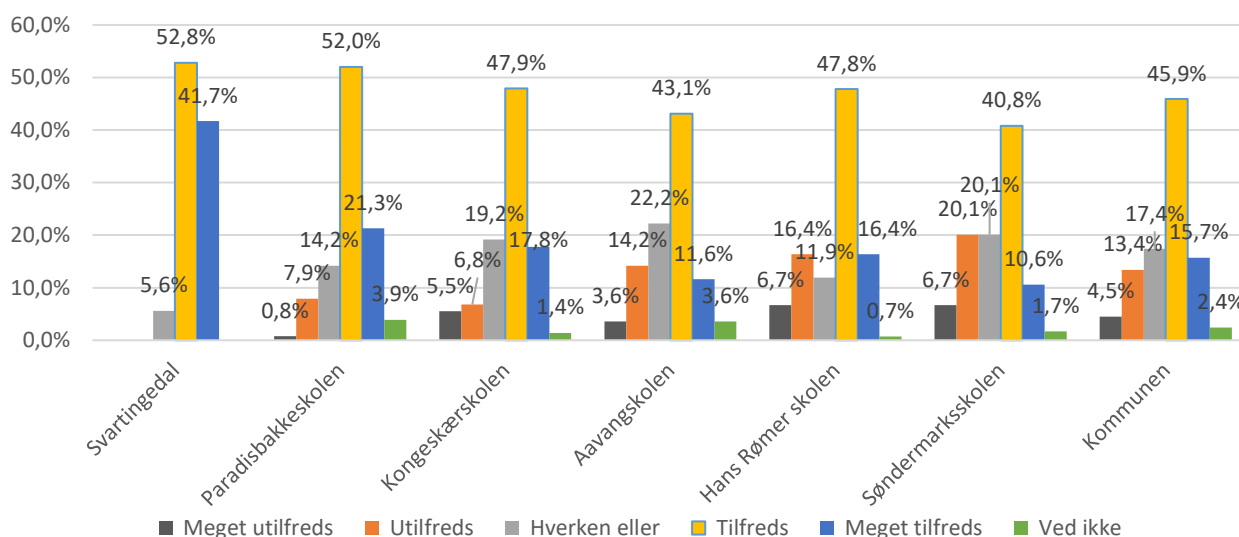
Figur 53⁸⁷

De fleste forældre til børn i folkeskolen giver udtryk for tilfredshed i forhold til lærernes/pædagogernes arbejde med at udfordre børnene fagligt. På tværs af kommunens folkeskoler er 61,6% tilfredse eller meget tilfredse, mens 17,9% af forældrene er utilfredse eller meget utilfredse. 17,4% svarer 'hverken eller' og 2,4% 'ved ikke'. På alle folkeskolerne er det mindst halvdelen af forældrene, der giver udtryk for, at de er tilfredse eller meget tilfredse.

Tilfredsheden varierer dog meget fra skole til skole: På Søndermarksskolen er andelen af tilfredse eller meget tilfredse forældre lavest med 51,4% tilfredse eller meget tilfredse, mens denne andel er oppe på 94,5% på Svartingedal Skole og 73,3% på Paradisbakkeskolen. Andelen af forældre, der angiver at være utilfredse eller meget utilfredse med lærernes/pædagogernes arbejde med at udfordre børnene fagligt, er på 0% på Svartingedal Skole, mens den er på 26,8% på Søndermarksskolen og 23,1% på Hans Rømer Skolen.

⁸⁷ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Tilfredshed blandt forældre til børn i folkeskolen med lærernes og pædagogernes arbejde med at udfordre deres barn/børn fagligt

Figur 54⁸⁸

At en stor minoritet af forældre er kritiske i forhold til det faglige niveau kommer også til udtryk i de mange kommentarer, som forældrene har skrevet i de åbne svarmuligheder i undersøgelsen. Mange giver her udtryk for, at det faglige niveau er for lavt:

- "Det faglige niveau skuffede mig ved at møde folkeskolen. Der bliver taget for meget hensyn til de svage elever, så det sænker de bedste."
- "Det faglige niveau er for lavt. Der er for meget uro i klassen - måske pga. børn med særlige udfordringer. Lærerskift hvert eneste år skaber uro og spild af læringstid."
- "For lidt kvalitet af motion og idræt og især kreative fag som musik, madlavning, design m.v. Hvor der har været aflysninger, dårlige materialer, for mange lette løsninger som gåtur, når det hed idræt på programmet. Desuden for dårlig brug af iPad og medier. Set for mange film, for lidt seriøs undervisning i hovedfag som matematik."

Som tidligere beskrevet under 'Inklusion' fremhæver flere forældre, at inklusionen i folkeskolen opleves som en hindring for lærernes mulighed for at tilrettelægge undervisningen:

- "Der er meget larm i min datters klasse, og der er mindst 1 voldelig elev. Dette har indflydelse på lærernes muligheder for at tilrettelægge læring for alle børn i klassen. Min datters faglige udvikling går faktisk i en negativ retning, og derfor overvejer vi, om hun skal blive på den nuværende skole/klasse. Et alternativ kunne være en privatskole, der ligger i cykelafstand fra vores bopæl."

Af den nationale trivselsmåling 2017/2018 scorer eleverne i 4. til 9. klasse 3,6 på den faglige trivsel (på en skala fra 1 til 5). Dette er lidt højere end scoren på 3,4 som forældrene til børn i folkeskolen ifølge figur 55 giver det samlede faglige udbytte.

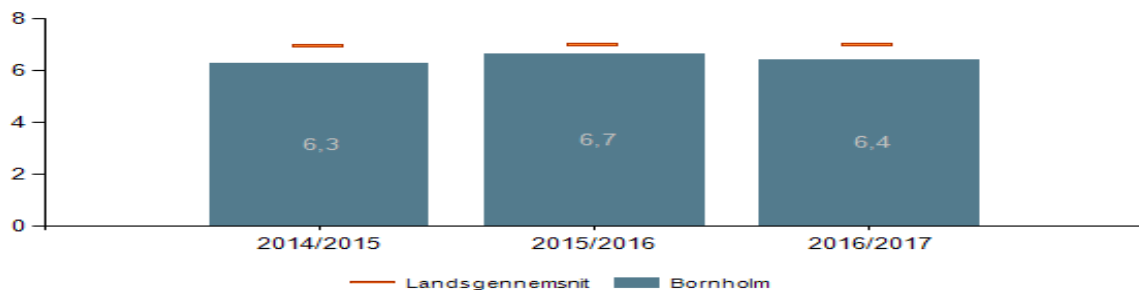

Figur 55⁸⁹

⁸⁸ Ibid.

12.1 Det faglige niveau og elevernes afgangskarakterer

De bornholmske folkeskoleelevers gennemsnitskarakterer til 9. klasses afgangseksamen i de bundne prøvfag har ligget imellem 6,3 og 6,7 de seneste tre år, alle år under det nationale gennemsnit.

Figur 58⁹⁰

Som det fremgår af nedenstående figur ligger karaktergennemsnittet i de bundne prøvfag imidlertid for de fleste skolers vedkommende over andre sammenlignelige kommuner, dvs. andre kommuner med samme socioøkonomiske vilkår (hvilket i tabellen kaldes socioøkonomisk reference).⁹¹

I skoleåret 2015/16 var det kun Rønneskolerne, der lå lidt under det karaktergennemsnittet for sammenlignelige kommuner.

Skole	Skoleår 2015/2016			Skoleår 2014/2015			Skoleår 2013/2014		
	Karaktergennemsnit	Socioøk. reference	Forskel	Karaktergennemsnit	Socioøk. reference	Forskel	Karaktergennemsnit	Socioøk. reference	Forskel
Hans Rømer Skolen	7,3	6,6	0,7*	6,6	6,5	0,1	6,5	6,2	0,3
Kongeskærskolen	7,7	7,0	0,7*	7,0	6,5	0,5	6,7	6,3	0,4
Paradisbakkeskolen	7,4	7,1	0,3	6,2	6,4	-0,2	6,1	6,3	-0,2
Rønneskolen	6,3	6,6	-0,3	6,3	6,4	-0,1	6,3	6,1	0,2

Figur 59⁹²

12.2 Differentieret undervisning

Omkring halvdelen af forældre til børn i folkeskolen (49,1%) giver udtryk for tilfredshed med læreres/pædagogernes arbejde med at tilrettelægge undervisningen i forhold til det enkelte barns behov. Det er også her hver fjerde forælder (24,7%), som angiver utilfredshed hermed.

Der er store udsving i tilfredsheden blandt forældrene til børn i folkeskolen i forhold til lærernes og pædagogernes arbejde med at tilrettelægge undervisningen i forhold til det enkelte barns behov. På Svartingedal

⁸⁹ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

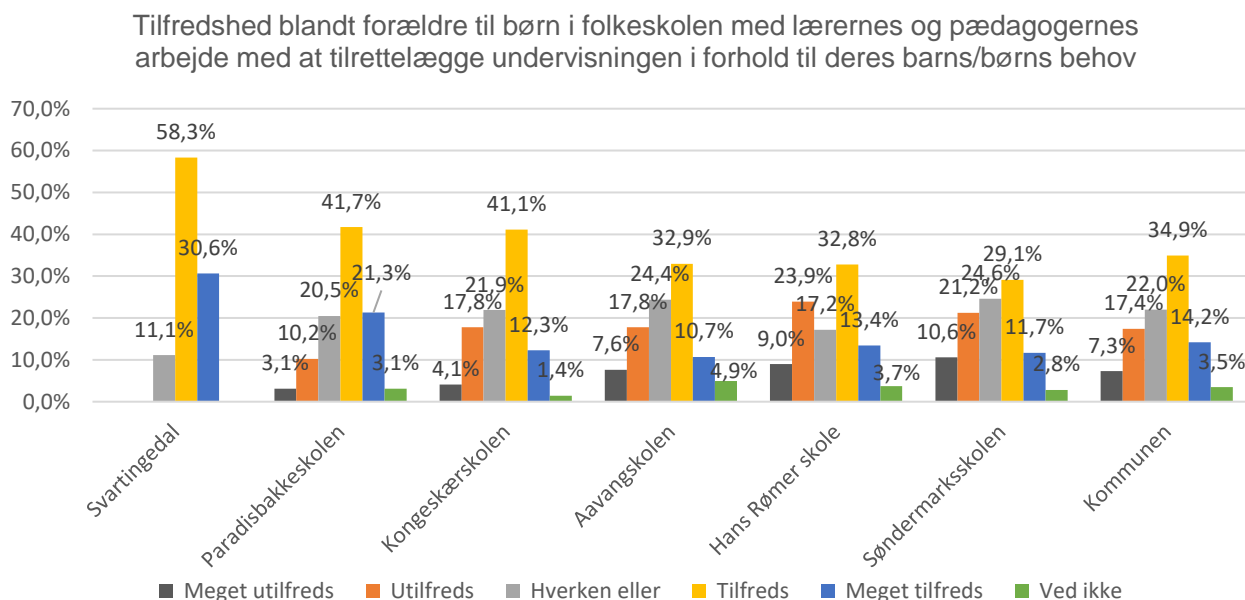
⁹⁰ Kvalitetsrapport 2016-2017, Bornholms Regionskommune, Center for Skole, Kultur og Fritid

⁹¹ Socioøkonomisk reference er et modelberegnet tal, der viser, hvordan eleverne på landsplan med samme baggrundsforhold som skolens elever har klaret testene. Socioøkonomisk refererer til elevernes sociale og økonomiske baggrund, mens reference fortæller, at tallet kan bruges som et sammenligningsgrundlag for skolens faktisk opnåede karaktergennemsnit.

⁹² Kvalitetsrapport 2016-2017, Bornholms Regionskommune, Center for Skole, Kultur og Fritid

Skole angiver 88,9% at være 'tilfredse' eller 'meget tilfredse', men på Søndermarksskolen er andelen af 'tilfredse' eller meget tilfredse lavest med 40,8%, mens denne andel på Aavangskolen og Hans Rømer Skolen hhv. 43,6% og 46,2%.

På Paradisbakkeskolen og Kongeskærskolen er andelen af 'tilfredse' eller meget tilfredse på henholdsvis 63% og 53,4%. På Søndermarksskolen og Hans Rømer Skolen er det næsten hver tredje forælder, der angiver at være 'utilfreds' eller meget 'utilfreds' med lærernes arbejde med at tilrettelægge undervisningen i forhold til det enkelte barns behov, og på Aavangskolen er det hver fjerde. På Kongeskærskolen angiver hver femte forælder at være 'utilfreds' eller 'meget utilfreds' hermed. På Paradisbakkeskolen er denne andel 13,3% og på Svartingedal Skole 0%.

Figur 60⁹³

Mange af de utilfredse forældre kommenterer på, at de har oplevet, at folkeskolen har vanskeligt ved at imødekomme differentieret undervisning:

- *"Jeg føler ikke, at folkeskolen kan tilgodese den enkelte elevs behov. Dette drejer sig både om almen undervisningsdifferentiering og særlige behov."*
- *"Børn med særlige behov bliver kun anerkendt, hvis de samtidig er fagligt svage. Hvis det særlige behov består i at være fagligt stærk med de (mange) udfordringer, der kommer i den forbindelse, så er skolerne ikke rustet til at tage sig af det. Lærerne vil gerne, men de har og får ikke midlerne."*

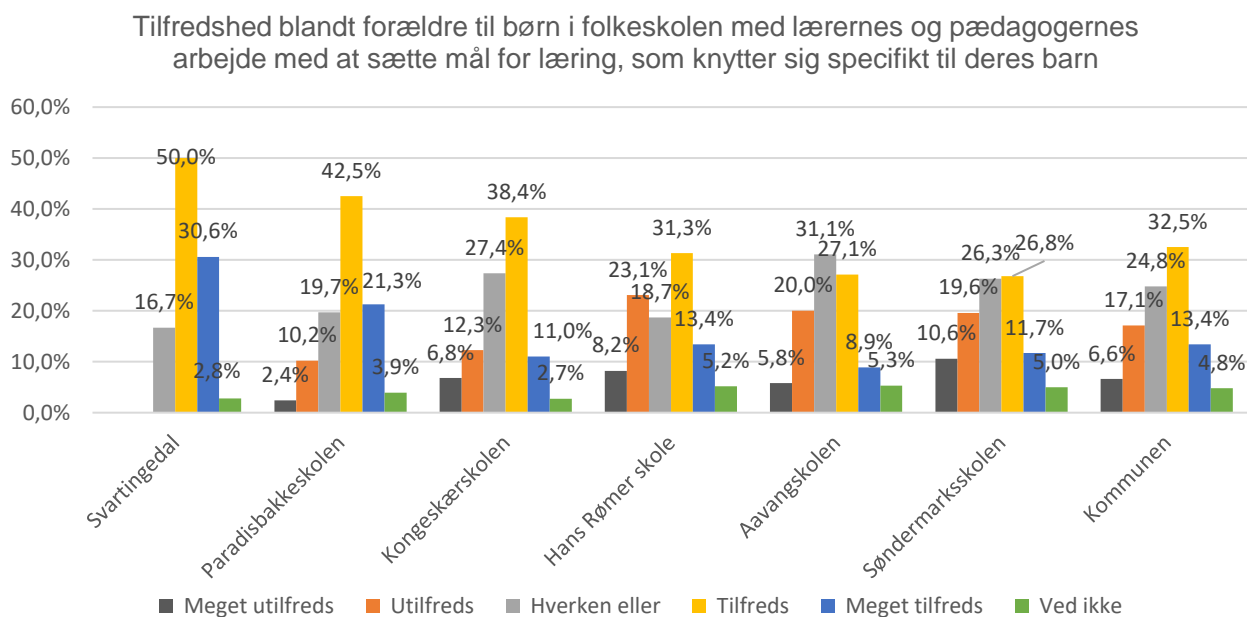
At hver fjerde forælder til børn i folkeskolen er utilfredse eller meget utilfredse med, at de ikke oplever, at en differentieret undervisning i praksis udføres, ses også ved, at cirka hver fjerde forælder til børn i folkeskolen er 'utilfreds' eller 'meget utilfreds' med lærernes og pædagogernes arbejde med at sætte mål for læring, som specifikt knytter sig til det enkelte barn. Knap halvdelen af forældrene (45,9%) giver udtryk for tilfredshed hermed.

Også her er der store forskelle fra skole til skole. På Hans Rømer Skolen og Søndermarksskolen er det knap hver tredje forælder (31,3% og 30,2%), der giver udtryk for at være utilfreds eller meget utilfreds med lærernes arbejde med at sætte mål for læring, der specifikt handler om det enkelte barn. På Svartingedal Skole svarer ingen, at de er utilfredse, på Paradisbakkeskolen er det 12,6%, og på Aavangskolen er det hver fjerde forælder (25,8).

På Rønne-skolerne angiver 36% Aavangskolen og 38% Søndermarksskolen tilfredshed med indsatsen for at

⁹³ Ibid.

sætte mål for læring for det enkelte barn. På Hans Rømer Skolen er 44,7 % af forældrene tilfredse med mål sætningen for deres barn. På Kongeskærs skolen er det knap halvdelen af forældrene (49,4%) som angiver at være tilfredse eller meget tilfredse, og på Paradisbakken er det knap 2/3 af forældrene (63,8%). Svartingedal Skole ligger højest, idet 80,6% angiver at være 'tilfredse' eller 'meget tilfredse'.

Figur 61⁹⁴

12.2.1 Hjælp med lektier og faglig fordybelse

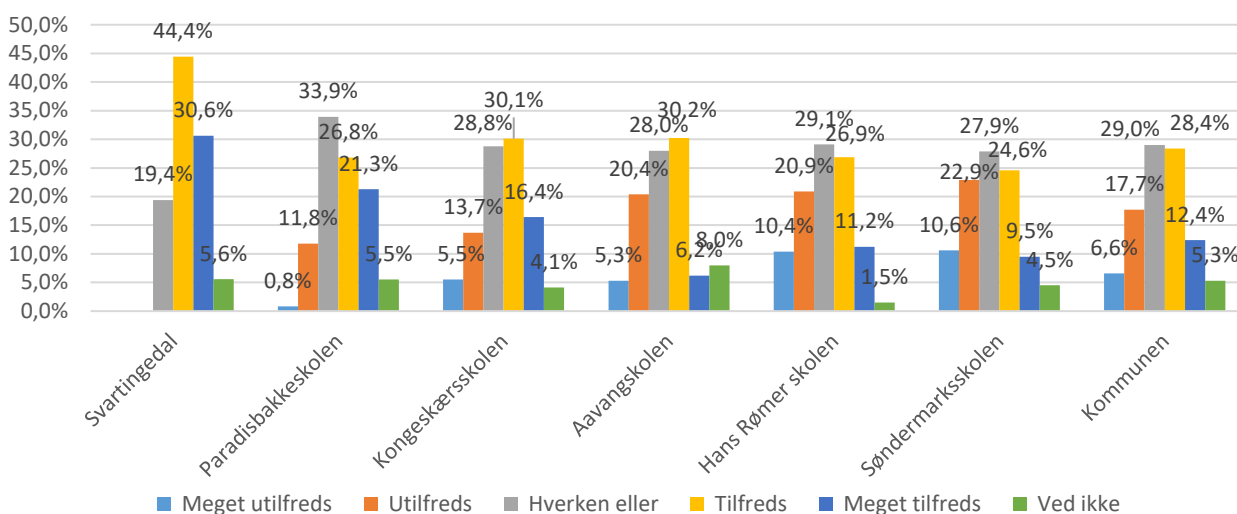
Samme billede tegner sig, når forældrene til børn i folkeskolen fortæller, hvor tilfredse de er med lærernes/pædagogernes arbejde med at hjælpe deres barn med lektier og faglig fordybelse. Her er tilfredsheden lidt lavere med 40,6%, som er 'tilfredse' eller 'meget tilfredse'. Igen er hver fjerde (24,3%) 'utilfredse' eller 'meget utilfredse'.

Der er også her stor forskel fra skole til skole. Igen er tilfredsheden størst og utilfredsheden mindst på Svartingedal Skole, hvor 75% af forældrene angiver at være enten tilfredse eller meget tilfredse, og hvor ingen angiver utilfredshed. På ingen af de øvrige skoler angiver over halvdelen af forældrene at være tilfredse eller meget tilfredse hermed.

På Søndermarksskolen, Hans Rømer Skolen og Aavangskolen er andelen af tilfredse eller meget tilfredse forældre på mellem 34,1%, 38,1 og 36,4% og andelen af utilfredse mellem hver fjerde og hver tredje forælder. På Paradisbakkeskolen og Kongeskærs skolen er henholdsvis 48,1% og 46,5% af forældrene tilfredse eller meget tilfredse. 12,6% er utilfredse på Paradisbakkeskolen (ingen er meget utilfredse), og 19,2% er enten utilfredse eller meget utilfredse på Kongeskærs skolen.

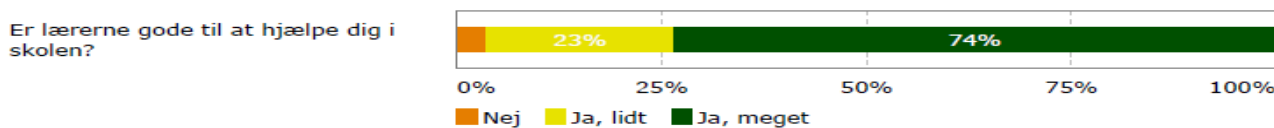
⁹⁴ Ibid.

Tilfredsheden blandt forældre til børn i folkeskolen - lærernes og pædagogernes arbejde med at hjælpe deres barn/børn med lektier og faglig fordybelse

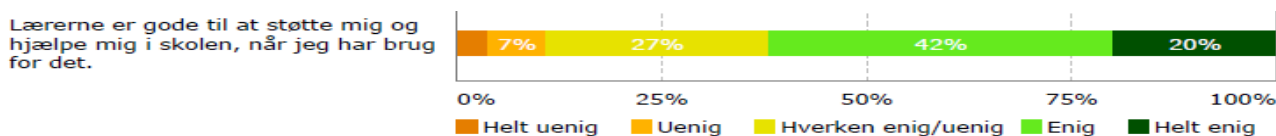
Figur 562⁹⁵

Af den nationale trivselsmåling 2017/2018 giver eleverne i højere grad udtryk for at få den støtte og hjælp de har brug for. Blandt eleverne i 0. til 3. klasse svarer 74% at de oplever, at lærerne er gode til at hjælpe dem i skolen.

Figur 573⁹⁶

Blandt elever i 4. til 9. klasse er det 62%, som er enige eller helt enige i, at lærerne er gode til at støtte og hjælpe eleverne, når de har brug for det.

Figur 584⁹⁷

12.3 Mange lærerskift påvirker det faglige niveau

Mange forældre til børn i folkeskolen påpeger, at deres barns klasse har oplevet mange skift af lærere. Mange har oplevet, at lærerskiftene har haft store konsekvenser for børnenes læring:

- "Nye klassedannelser flere gange, hvilket ikke har gjort det nemmere for eleverne. Meget udskiftning blandt klassens lærere, hvilket også har haft negativ betydning for det faglige niveau, da der skal bruges en masse tid på, at elever og lærere skal opbygge faglige og personlige relationer."

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Tal fra trivselsrapport 0-3 klasse

⁹⁷ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

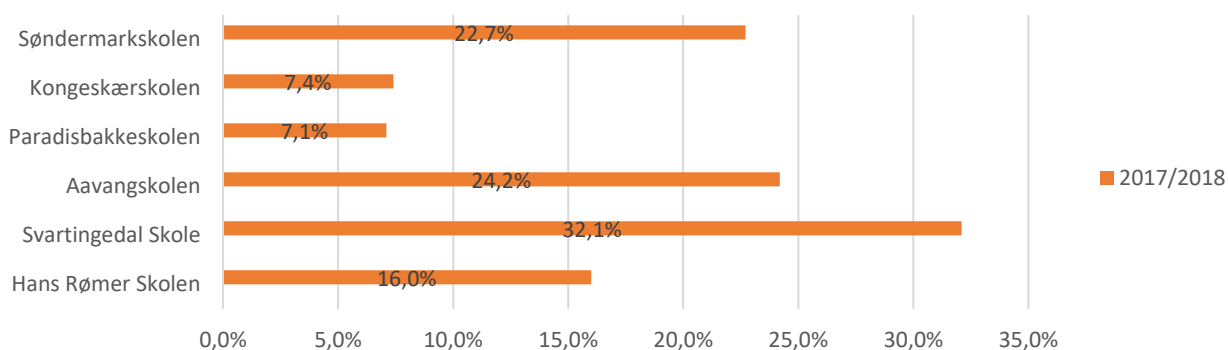
- *"Vores datter har gået på ...[folkeskole] til og med 6. klasse. Da hun skulle starte i 7. klasse, valgte vi, at hun skulle gå på ...[folkeskole], da vi havde oplevet, at hun havde fået ny dansklærer hvert år siden 4. klasse. Vi havde en oplevelse af, at der var mere stabilitet på ...[folkeskole]. Vi oplevede så, at de fik en dansklærer i 7. klasse, som var en ny sammensat 7. klasse, som skulle stoppe til jul. Vi er meget forundrede over, at man vælger at sætte en lærer på en ny 7. klasse, som man ved skal stoppe til jul. Fra jul og frem til sommer i 7. klasse havde de 4 forskellige vikarer, nogle mere heldige end andre!! I 8. klasse fik hun så igen en ny dansklærer, og det skal hun selvfølgelig også have i 9. klasse. Havde vi vidst, at hendes skoleforløb ville udvikle sig sådan, så havde vi for længst flyttet vores datter til en privatskole. Hun er nummer 3 i en søskendeflok, og hun klarer sig tydeligvis dårligere fagligt end vores ældre børn. Desværre er det også gældende for de øvrige elever i klassen. Som forældre må vi konstatere, at en eller flere årgange er tabt på gulvet alt imens man flyttede rundt på ledere, lærere og elever..."*
- *"Der har været for mange lærerskift i mine børns skoletid, det er ikke godt for indlæringen hele tiden at skulle forholde sig til en ny underviser, nogle gange 3-4 gange på et år, og så er der alt for mange vikartimer, hvor der ikke er forberedt noget undervisningsmateriale."*

Kritikken af det faglige niveau og overvejelser om skoleskift hænger for en del forældre sammen med de mange skift, som barnet har været udsat for, og som har påvirket indlæringen:

- *"Primært pga. megen uro omkring ændring af klasser, ændring af fysisk lokation, ændring af lærere m.m. Ved hver ændring opleves, at der går et par måneder inden der igen er ro i klassen, hvorfor der allerede nu er mistet meget undervisning. Igen ved skift tilbage til ...[folkeskole] skal der nyt lærerteam til 4. klasserne, og afhængigt af hvordan det forløber denne gang, overvejes et skifte til privatskole for at få mere ro på skoleforløbet."*

Som det fremgår af nedenstående figur har udskiftningen af lærere (personaleomsætningen) været stor på mange bornholmske folkeskoler. Denne personaleomsætning omfatter både jobskifte folkeskolerne imellem samt eksternt jobskifte for de månedslønnede medarbejdere på skolerne. Personaleomsætningen varierer imidlertid meget fra skole til skole. Paradisbakkeskolen har den laveste personaleomsætning af de seks folkeskoler i skoleåret 2017/18. Den laveste omsætningsprocent for skoleåret 2017/18 var Paradisbakkeskolen med en omsætning på 7,1%. Svartingedal Skole er den skole, som har den højeste omsætningsprocent på 33,3% i 2017/18.

Personaleomsætning i skoleåret 2017/2018

Figur 595⁹⁸

⁹⁸ Tal fra Center for Økonomi, It og Personale. Personaleomsætningen omfatter månedslønnede medarbejdere fra forskellige faggrupper såsom lærere, pædagoger, sekretærer, specialister og ledere m.fl.

Forældre til børn med særlige behov giver udtryk for, at de mange skift har været hårdt for deres børn, som i særdeleshed har brug for faste rammer og struktur. Derfor har flere overvejet at flytte deres barn til en fri- eller privatskole.

- *"Har et barn med særlige behov - og mange lærerskift og uro i en periode gjorde, at vi overvejede at flytte hende."*

12.3.1 Mange skift påvirker den differentierede undervisning

Flere forældre fremhæver, at de mange skift især går ud over den differentierede undervisning, hvor der skal tages udgangspunkt i behovet og niveauet hos de enkelte elever.

- *"Meget udskiftning af lærerstaben, lærere som er langtidssygemeldt pga. stress m.m. Alt for mange elever på årgangen, det indebærer at man ikke kan udfylde behovet for den enkelte elev."*

12.4 Kritik af brug af iPads

Flere forældre rejser kritik af, at iPads bruges i timerne. Især brug af iPads i indskolingen kritiseres. Flere forældre påpeger, at iPads bruges i timerne til ikke faglige relevante formål.

- *"Alt for meget iPad brug i skolen, hvor det ikke er relevant undervisning."*
- *"Ikke gennemført brug af iPad, bare smidt i hovederne på både lærere og eleverne. Rent kaos!"*

12.5 Vikarer sænker det faglige niveau

Mange forældre til børn i folkeskolen rejser kritik af, at børnene har mange vikartimer, hvor undervisningen er for dårlig:

- *"Ifølge min datter har de tit en vikar, og de lærer ikke noget nyt. I dette år var det mest i dansk og matematik. Synes de skulle have faste lærere og faste fag, så de kan lære om forskellige ting. Det bliver svært for børnene, når de kommer i højere klasser, og når de skal til eksamen."*
- *"Vi har gået på 2 folkeskoler og oplevet ekstremt meget fravær af lærere og rigtig mange vikartimer, som ikke er fagligt gode nok. Det er lige meget med, at børnene går længere tid i skole, når timerne ikke er effektive."*
- *"Vi er meget frustrerede over alt for meget vikarundervisning/opsyn."*

Mange forældre til børn i folkeskolen kritiserer desuden de faglige kompetencer hos de vikarer som benyttes:

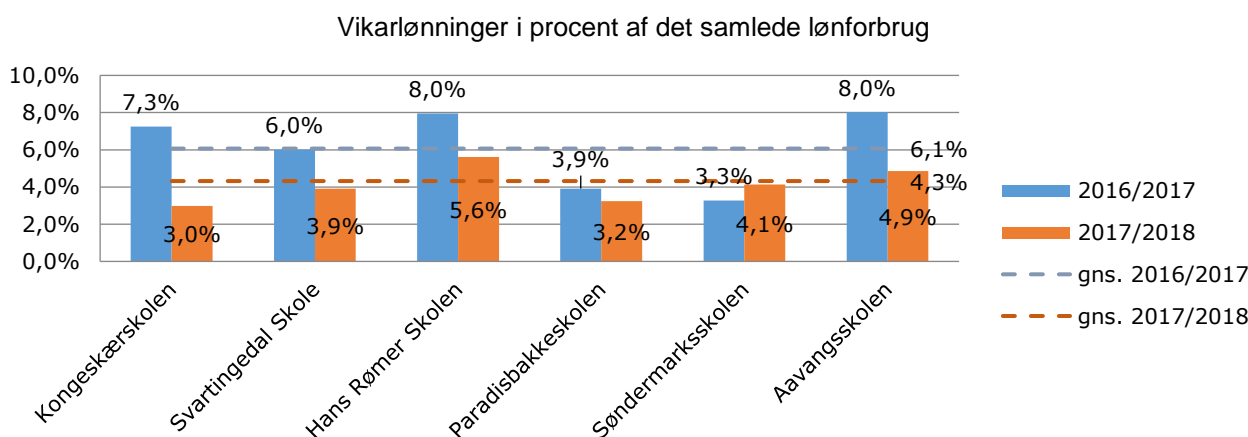
- *"Vikartimerne blev varetaget af unge piger, der lige var gået ud af gymnasiet."*
- *"Har været gennem en noget turbulent periode med 18-årig vikar over flere måneder i dansk og matematik. Heldigvis har min yngste dreng fået en helt fantastisk lærer"*
- *"For mange vikartimer, hvor der er ingen eller dårlig undervisning. Undervisere, som ikke har en læreruddannelse."*
- *"Mange vikartimer med unge vikarer, som ikke er uddannede lærere, og dermed begrænset læring til klassens elever. Meget af vikardækningen er foregået med at se film uden faglig relevans. Vikardækningen skyldes blandt andet meget sygdom og også møder/kursus blandt klassens lærere."*

Mange forældre fremhæver at disse vikarer reelt ikke underviser eleverne og bidrager ikke til læring for eleverne, men holder nærmere opsyn:

- *"Mine børn har unge u-udannede vikarer dag efter dag og laver ikke noget ud over at få tiden til at gå."*

- "For mange vikarer, oftest unge studerende, som ikke underviser i det fag, de vikarierer i - i stedet bliver der vist film eller spillet fodbold."
- "Vi har siden sammenlægningen af de ...[folkeskoler nævnes] haft en kaotisk hverdag. Udskiftning af lærere, længere sygemeldinger, vikarer der ikke underviser og endda deres faste lærer, der ikke kan overskue at undervise. Dette er endt i, at der i en skoleuge i gennemsnit har været 6-7 lektioner, hvor det har foregået med frispil på iPad, Netflix og ikke mindst Vikings multibane, hvor jeg ved, at ...[folkeskole] har sit eget bookingsystem...."
- "Der var i lang tid... ingen læringsplaner tilgængelige. Vi kunne ikke få et skoleskema, der var mange skiftende vikarer, og kontaktede man skolen for at få at vide, hvad der egentlig blev undervist i, blev man anklaget for at være en stressfaktor. Hendes storesøster kom til eksamen i et emne, som skolen måtte erkende, at de ikke lige havde fået undervist klassen i, da de havde haft vikar."
- "Dårlig trivsel for vores barn, dårlig klasseledelse og dårlig undervisning - i lange perioder med vikarer i for eksempel matematik, hvilket betød, at klassen var næsten et år bagefter, da der endelig kom en uddannet til."

Vikardækningen i folkeskolerne bærer præg af, at det er vanskeligt at rekruttere kvalificerede lærere generelt, og ikke mindst i viktimer. I de lektioner, hvor man er nødsaget til at bruge vikar, fortæller Center for Skole, at førsteprioriteten er, at andre lærere på skolen dækker timen. Hvis dette ikke er muligt, prioriteres elever fra læreruddannelsen som vikarer, og derefter gøres brug af andre vikarer uden nogen læreruddannelse. Center for Skole bekræfter, at den sidste prioritering ofte kan være nødvendig. Som det fremgår af nedenstående figur blev 6,1% af lønforbruget på skolerne brugt på timelønnede vikarer i skoleåret 2016/17. Dette blev reduceret til 4,3% i skoleåret 2017/18. Som det fremgår af figuren er andelen af lønkroner, som anvendes på timelønnede vikarer, reduceret fra skoleåret 2016/17 til 2017/18 på stort set alle skoler.

Figur 606⁹⁹

12.5.1 Vikardækning og sygefravær

Blandt forældrene til børn i folkeskolen giver mange udtryk for, at der er et højt sygefravær blandt lærerne, som udløser behovet for vikarer:

- "Ved heller ikke hvad der sker med lærerne. De er syge hele tiden. Så der for vikarer tit og ofte."

Sammenlignet med resten af landet lå sygefraværet blandt folkeskolelærere på Bornholm i 2016 0,72 procentpoint over landsgennemsnittet. I 2013 lå sygefraværet 0,76 procentpoint højere end landsgennemsnittet, hvilket i 2014 faldt til 0,3 procentpoint højere end landsgennemsnittet. I 2015 lå sygefraværet 0,16 procentpoint under landsgennemsnittet, men var igen oppe landsgennemsnittet (med på 0,72 procentpoint) i 2016.

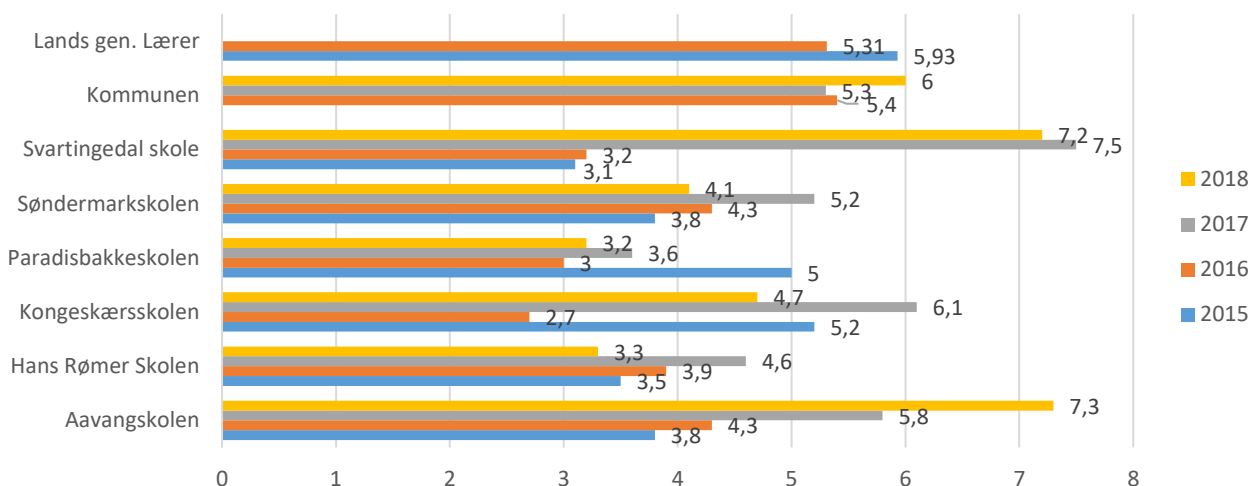
⁹⁹ Økonomien for Rønneskolen først blev delt mellem Søndermarksskolen og Aavangsskolen fra og med 1. januar 2017, så lønforbruget for disse to skoler for skoleåret 2016/2017 vedrører kun perioden januar til juli 2017. Tal fra Center for Økonomi, It og Personale.

At sygefraværet var under landsgennemsnittet i 2015 skyldes, at sygefraværet blandt lærerne i kommunerne generelt steg i forbindelse med skolereformen, hvilket ikke var tilfældet på Bornholm. Overordnet set har sygefraværet således været lidt højere end på landsplan, dog ikke væsentligt højere.¹⁰⁰

Over den fireårige periode har Paradisbakkeskolen været den skole på Bornholm, som har formået at ned-sætte de ansattes fravær mest. Paradisbakkeskolen har formået at sænke fraværet med 1,8 procentpoint, og er gået fra 5 % fravær til 3,2 %. Andre skoler med en positiv udvikling er Kongeskærskolen (0,5 procent-point) og Hans Rømer Skolen (0,2).

Modsat er det gået på Svartingedal Skole, hvor sygefraværet er steget fra 3,1 % til 7,2 % og på Aavangskolen, hvor de ansattes sygefravær er steget hvert år mellem 2015 og 2018. På Søndermarksskolen steg fraværet hvert af årene frem til 2017, før det igen er faldet i 2018.

Sygefraværprocent fordelt på skoler, landsplan og Bornholms Regionskommune

Figur 617¹⁰¹

12.6 Lærernes faglige niveau

Blandt de forældre som rejser kritik af det faglige udbytte i folkeskolen, fremhæver nogle, at lærernes faglige niveau ikke er tilstrækkeligt højt.

- "Lærernes faglige niveau for dårligt"
- "Lærerne virker ikke specielt dygtige eller engagerede. Børnene lærer ikke nok."
- "Lærerne er ikke dygtige nok"

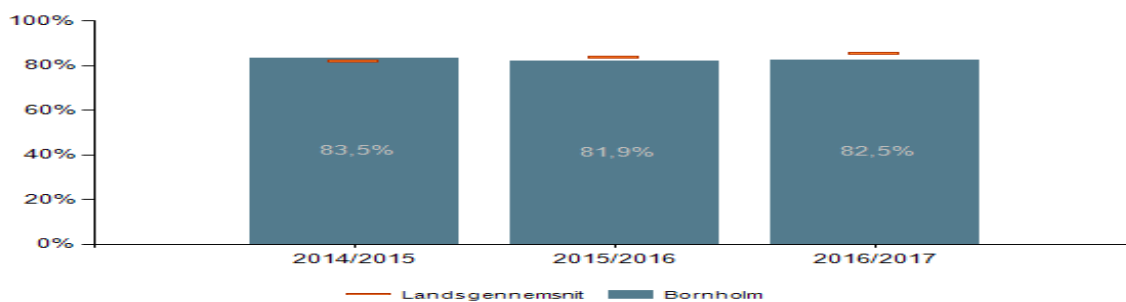
Fra national side har der gennem en årrække været fokus på undervisernes faglige kompetencer i forhold til de fag, de underviser i. I hvilket omfang undervisningen varetages af undervisere med linjefagsuddannelse eller tilsvarende kompetence kaldes undervisningskompetence¹⁰².

Målet er, at underviserne skal være linjefagsuddannede eller have tilsvarende faglige kompetencer (undervisningskompetence) i de fag, de underviser i. Målet er desuden, at kompetencedækningen i 2016 skulle være på 85 %, stigende til 90 % i 2018.

¹⁰⁰ Tal fra Danmark statistik (inkl. Lærer i 10 klasse)

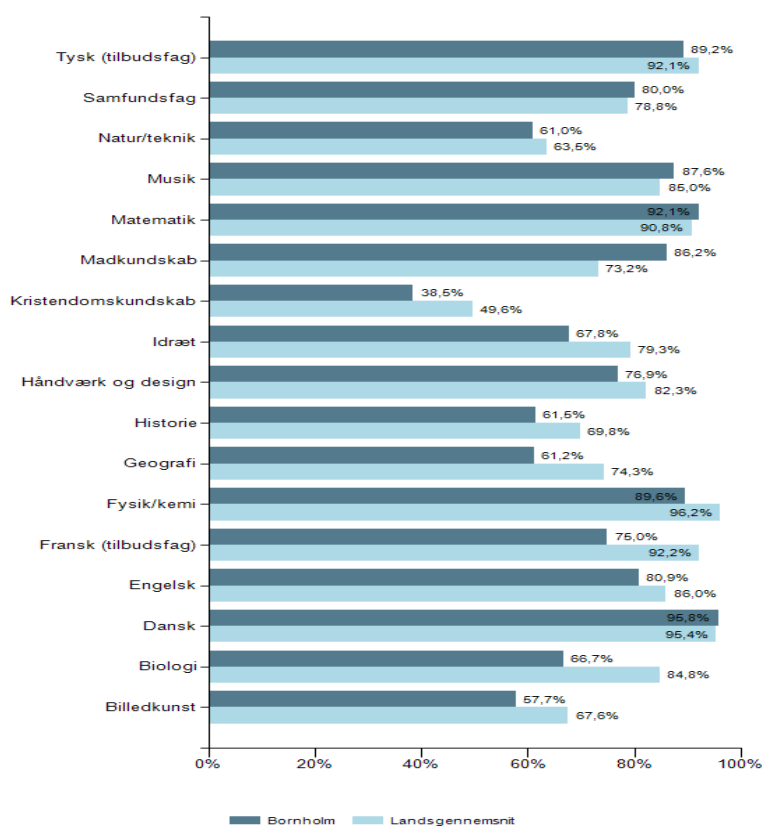
¹⁰¹ Der findes ikke individuelle tal for Aavangskolen og Søndermarksskolen for årene 2015 og 2016, derfor er tallene for Rønneskolen brugt. Disse tal inkluderer også den nu lukkede Østre Skole. Fra 1. januar 2017 indgår timelønnede medarbejdere ikke længere i de officielle fraværstal for Bornholms Regionskommune, og dermed heller ikke i denne rapport. Ændringen betyder, at sygefraværprocenterne nu er højere end ved den tidligere opgørelsesmetode. Dette skyldes, at alle timelønnede medarbejdere indgik med 37 nærværstimer pr. uge, og at der kun blev registreret fravær i begrænset omfang. Tallene kommer både fra Danmark Statistik og Center for Økonomi, It og Personale. Det skal noteres, at tallene er lettere påvirkelig af en enkelt persons sygdom på de mindre skoler. Tallene for 2018 er til og med juni.

¹⁰² At have undervisningskompetence i et fag betyder, at underviseren har haft det pågældende fag som linjefag på læreruddannelsen. Eller at have kompetencer svarende til undervisningskompetence betyder, at underviseren fx har en efteruddannelse, videreuddannelse, kompetencegivende uddannelse eller et længerevarende kursusforløb, der vurderes at give kompetencer svarende til undervisningskompetence. Skolens leder må foretage et skøn i denne forbindelse.

Figur 628¹⁰³

Af figuren ovenfor fremgår det, at der fra 2015/2016 til 2016/2017 i Bornholms Regionskommune er en lille stigning i den samlede kompetencedækning på 0,6 procentpoint. I gennemsnit på landsplan er kompetencedækningen også steget. Det landsækkende gennemsnit ligger nu over det over det bornholmske, og derudover ligger kommunen nu under det nationale mål på 85% for 16/17-skoleåret og 90% i 2018.

Figur 639¹⁰⁴

Figuren til venstre er en oversigt over kompetencedækningen i de enkelte fag. Der optræder en meget stor forskel på kompetencedækningen, hvor kristendom ligger lavest med en dækningsgrad på 38,5%, og hvor dansk ligger højest med en dækningsgrad på 95,8%.

Ses der på kompetencedækningen i de bundne prøvofag, ser billedet således ud:

- Dansk: 95,8%
- Matematik: 92,1%
- Engelsk: 80,9%
- Fysik/kemi: 89,6%

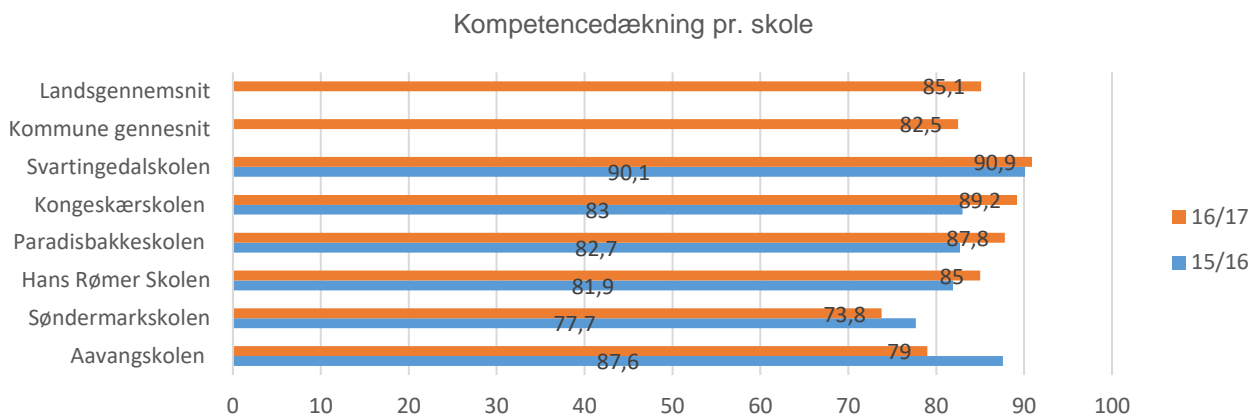
I forbindelse med fællesprøven:

- Biologi: 66,7%
- Geografi: 61,2%

¹⁰³Kvalitetsrapport 2016-2017, Bornholms Regionskommune, Center for Skole, Kultur og Fritid

¹⁰⁴ Ibid.

Kompetencedækningen svinger meget fra skole til skole, som det fremgår af nedenstående figur. Svartingedal Skole er i skoleårene 2016/2017 og 2015/2016 den skole, der har den højeste kompetencedækning. Fire ud af seks folkeskoler på Bornholm øget sin kompetencedækning over de to skoleår. Stigningen er sket via videreuddannelse, udvikling og optimeret brug af lærerne. To skoler har haft en negativ udvikling, nemlig Søndermarksskolen og Aavangskolen. Med henholdsvis 73,8% og 79% ligger disse to skoler også lavest i tabellen for skoleåret 2016/2017.

Figur 70¹⁰⁵

På landsplan har store skoler generelt en højere kompetencedækningsgrad end små og mellemstore skoler. På små skoler med under 250 elever er kompetencedækningsgraden på landsplan 83,3%, mens den på store skoler med mere end 500 elever er på 85,7%. Alle skolestørrelser har oplevet forbedringer i kompetencedækningsgraden, men stigningen har været størst for små og mellemstore skoler. På Bornholm går de store skoler imidlertid imod den landsdækkende tendens, hvor man på Bornholm som nævnt oplever den laveste kompetencedækning på de to største skoler, Søndermarksskolen og Aavangskolen.

12.7 Det faglige niveau får forældre til at overveje skoleskift

Mange forældre giver udtryk for, at de enten har skrevet deres barn op til en fri- eller privatskole eller overvejer at gøre det for at give deres barn et bedre fagligt udbytte.

- *"Har overvejet privatskole i håb om, at mine børn rent faktisk kan komme til at lære noget, og at de kan få noget ud af at gå i skole, for det gør de bestemt ikke nu. Mangler virkelig noget kvalificeret undervisning."*
- *"Har begge mine børn skrevet op til privatskolen. Synes det faglige niveau især i min datters klasse er meget dårligt. Jeg ønsker, at hun får nogen bedre lærere og en bedre undervisning og tror, at privatskolen ville kunne give hende dette."*

12.8 Fri- og privatskoler vælges i forventning om godt fagligt udbytte

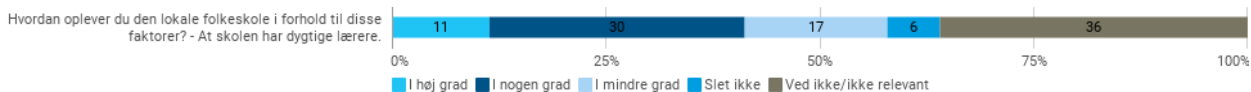
Blandt forældre til børn der er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole de seneste to år, fortæller 69%, at de 'i høj grad' har valgt skole i forventning om, at skolen har dygtige lærere. 25% svarer, at dette har påvirket dem 'i nogen grad'.

¹⁰⁵ Ibid.

Figur 64¹⁰⁶

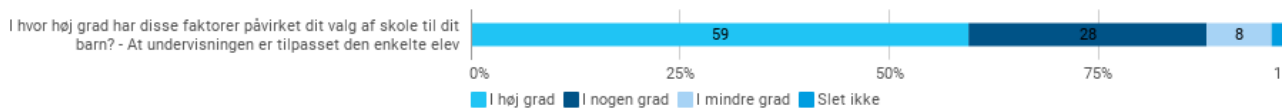
Når de samme forældre skal forholde sig til, hvordan de oplever den lokale folkeskoles lærere, svarer kun 11%, at skolen 'i høj grad' har dygtige lærere. 30% svarer i 'nogen grad'. Mere end hver tredje svarer 'ved ikke'. Umiddelbart synes forventningerne til lærernes kompetencer på fri- og privatskolerne at være højere end hvad angår folkeskolen.

Figur 65¹⁰⁷

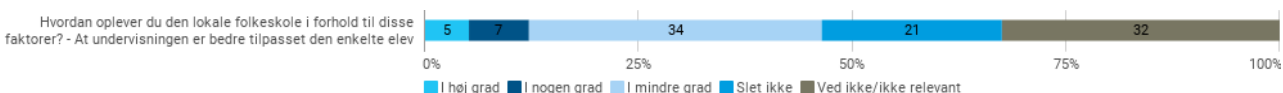
12.8.1 Forventningerne til differentieret undervisning

Blandt forældre til børn, der startede og starter i 0. klasse på en fri- eller privatskole i skoleårene 2017/2018 og 2018/2019, synes der at være en forventning om, at den valgte skole kan tilbyde en differentieret undervisning målrettet den enkelte elev. 59% angiver, at deres skolevalg 'i høj grad' var påvirket af en forventning om, at undervisningen på den valgte skole er tilpasset den enkelte elev. 28% af forældrene svarer, at det påvirkede dem 'i nogen grad'.

Figur 66¹⁰⁸

Der er i denne forbindelse slet ikke samme forventning til den lokale folkeskole. Som det fremgår af figuren nedenfor, svarer kun 5%, at de 'i høj grad' oplever, at undervisningen i folkeskolen er tilpasset den enkelte elev. 7% svarer 'i nogen grad'.

Figur 67¹⁰⁹

Mange forældre, der har valgt en fri- eller privatskole fra barnets skolestart, skriver kommentarer om, at det netop er vigtigt for dem, at den enkelte barn ses, og at undervisningen tilpasses den enkelte, hvilket mange mener bedst opnås på mindre skoler i klasser, som ikke er for store:

- *"Vigtigt at det er en lille, tryk skole, hvor der bliver set på og er tid til den enkelte elev, og at lærerne kan tilpasse undervisningen til den enkelte."*
- *"Det er vigtigt med engagerede lærere, som har overskud i hverdagen til at se den enkelte elev."*

¹⁰⁶ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid.

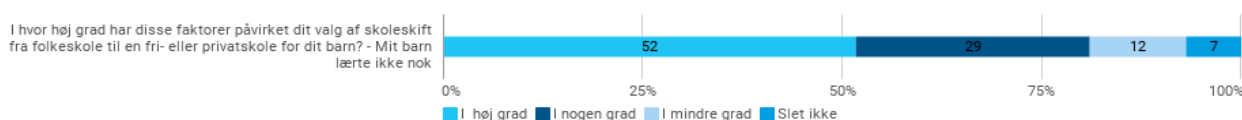
12.8.2 iPads i undervisningen fravælges

Mange forældre, hvis barn er startet i en fri- eller privatskole fra 0. klasse, giver udtryk for, at det blandt andet har været vigtigt for dem, at der ikke bliver brugt iPads i undervisningen. Brug af iPads har således for flere været en medvirkende faktor for at fravælge folkeskolen.

- *"Vi var derudover meget imod iPads i indskolingen, så det havde også en kæmpe betydning i forhold til at vælge folkeskolen fra."*
- *"Derudover har det for os været et bevidst fravalg af iPads i undervisningen."*
- *"Det er vigtigt for os, at børnene får en læring på deres oprindelige præmisser, dvs. uden medier i det første skoleår, men med fokus på interagerende og DIREKTE social kontakt og udveksling, hvor deres fantasi og kreativitet kan spire og vokse og hvor hvert individ kan finde sig og sine styrker, og at børnene ser hinanden (!) uden at blive distraheret af en iPad."*
- *"De kunne starte med at fjerne iPad fra eleverne. Det er blevet en sovepude for lærerne."*

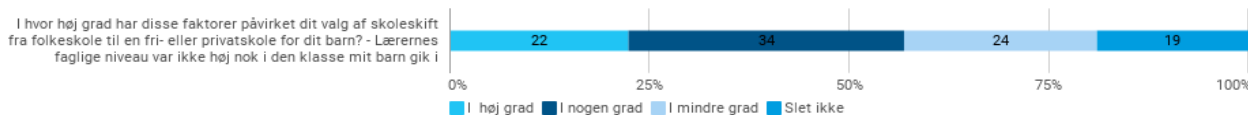
12.9 Skoleskift på grund af manglende fagligt udbytte

Mange forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, fortæller, at de ikke mener, at deres barn lærte nok i folkeskolen. 52% angiver dette som en faktor, der 'i høj grad' har påvirket deres valg om at skifte skole til en fri- eller privatskole. 29% angiver dette som en faktor, som 'i nogen grad' har påvirket dem.

Figur 68¹¹⁰

22% mener, at lærernes faglige niveau i høj grad har påvirket deres valg af skoleskift.

Figur 69¹¹¹

Mange forældre fortæller i deres kommentarer, at deres barn ikke fik nok faglige udfordringer i folkeskolen, og at elevernes faglige ikke er højt nok:

- *"Vores beslutning om skoleskift for de store børn blev taget grundet, at det faktisk ikke virkede til, at de var udfordret nok i timerne, de sad ofte halvdelen af tiden og havde ikke noget at lave. De fik ikke ekstra opgaver, da der formentlig ikke var overskud fra de enkelte underviseres side, de havde op mod 23-25 børn i klasserne, og mange af eleverne var udadregerende (diagnosebørn). I stedet for at sætte pædagogisk ind valgte man at uddele hørevern til de elever, der ikke kunne holde støjniveauet ud. Efter skiftet til ...[privatskole] viste det sig, at vores børn var mere end et halvt skoleår bagud i forhold til niveauet på ...[privatskole], meget sigende da begge vores børn var klart i toppen af klassen på ...[folkeskole]."*
- *"Vores søn kedede sig i timerne pga. manglende faglig udfordring. Dette betød, at han mistede lysten til at være lærende. Lærerne sagde, at de gerne ville give de faglige udfordringer, men at rammerne ikke muliggjorde det. Løsning fra læreren var, om vi selv kunne give ham noget med, som han kunne arbejde med i timerne. De manglende faglige udfordringer var også årsag til, at vi i som-*

¹¹⁰ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

¹¹¹ Ibid.

meren 2015 flyttede vores ældste datter til privatskolen. Vi har flere gange til begge af de ældste efterspurgt flere faglige udfordringer uden held. Derfor flyttede vi vores yngste midtvejs i børnehaveklassen i 14/15 til privatskolen for at undgå de samme frustrationer her."

- *"Min datter kom i en stor klasse (27 elever), og i 5. klasse spændte elevernes faglige kunnen og niveau fra 3. klasses niveau til 6. klasses niveau, hvilket betød, at de fagligt stærke elever (blandt andet min datter) ofte sad med for få udfordringer/ikke noget at lave."*

Nogle forældre fremhæver, at de mange skift og vikartimer i folkeskolen har påvirket deres valg om skoleskift. Disse forældre har søgt en fri- eller privatskole for at få ro om undervisningen og bedre faglighed:

- *"For mange vikartimer og for meget uro de sidste mange år! Efter skift til privatskole har mine børn opnået fred og ro, og fagligheden er i top."*

Også blandt forældre, som har valgt skoleskift fra en folkeskole til en fri- eller privatskole for deres barn, rejses kritik af folkeskolens brug af iPad.

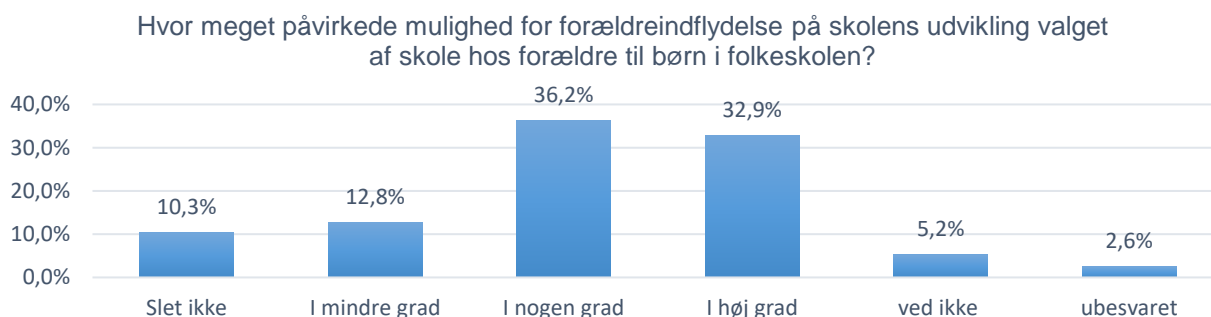
- *"Det faglige niveau skal op, og iPad skal pakkes væk i meget større grad."*

Flere forældre fremhæver, hvordan iPad'en bruges til ikke faglige formål og kan være tidsfordriv for de vel-fungerende elever, som er færdige med deres opgaver. Frem for at få faglige udfordringer kan disse elever sidde med en iPad, når de er færdige med deres opgave:

- *"Vores søn havde lavet ugeopgaverne tirsdag/onsdag, derefter sad han med iPad og læste sportsnyheder."*
- *"Dette har endt med at en skoleuge, der i gennemsnit har været 6-7 lektioner om ugen, hvor det har foregået med frispil på iPad."*

13 Indflydelse på skolen

De fleste forældre til børn i folkeskolen fortæller, at muligheden for forældreindflydelse på skolens udvikling påvirkede deres valg af skole. 69,1% svarer, at det påvirkede dem 'i høj grad' eller 'i nogen grad'. 23,1% fortæller, at det slet ikke eller kun i mindre grad påvirkede deres skolevalg.

Nogle forældre giver udtryk for at de imidlertid ikke har oplevet at kunne få indflydelse og blive hørt:

- "Dårlig inddragelse af forældre og skolebestyrelse."
- "Det er svært at komme igennem til og få reaktioner fra ledelsen."
- "Samarbejdet med skolen ikke fungerede, og man blev ikke hørt. De tiltag, der var blevet aftalt, kom ikke i gang."

Figur 70¹¹²

Som tidligere nævnt har 75% af forældrene enten ved skolestart eller i løbet af barnets skoletid overvejet en fri- eller privatskole til barnet. Blandt disse forældre angiver 74%, at de enten i høj grad eller i nogen grad forventede mulighed for indflydelse på skolens udvikling. Blandt disse forældre til børn i folkeskolen er der således høje forventninger i forhold til mulighederne for indflydelse på en fri- eller privatskole, ligesom der var det, da forældrene skrev barnet op til folkeskolen.

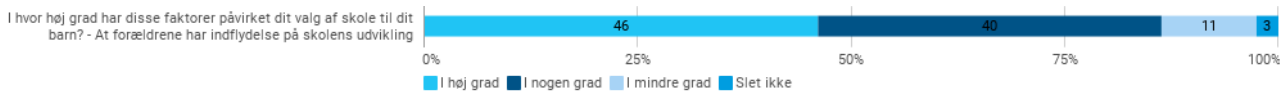
Figur 71¹¹³

13.1 Forventning om mere indflydelse på fri- og privatskoler

Forældre til børn, som er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole, giver udtryk for, at forældreindflydelse i forhold til skolens udvikling er vigtigt for dem. 46% svarer, at det har påvirket deres skolevalg 'i høj grad', mens 40% svarer 'i nogen grad'.

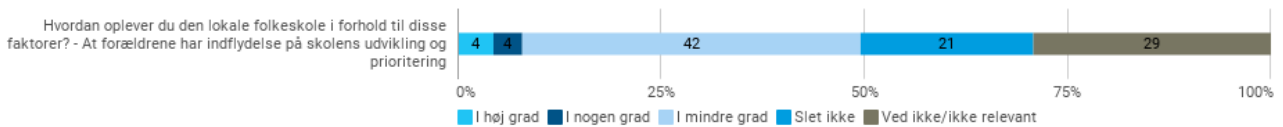
¹¹² Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

¹¹³ Ibid.

Figur 72¹¹⁴

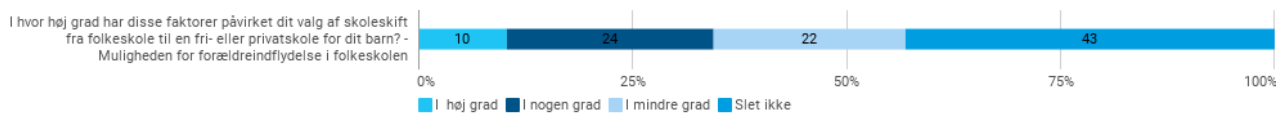
Det er bemærkelsesværdigt, at denne forældregruppe har meget lave forventninger til muligheden for at få indflydelse på skolens udvikling og prioritering i folkeskolen. Som det fremgår af figuren nedenfor, svarer kun 4% 'i høj grad' til, at forældrene har indflydelse på skolens udvikling og prioritering i folkeskolen. Andre 4% svarer 'i nogen grad'.

Figur 73¹¹⁵

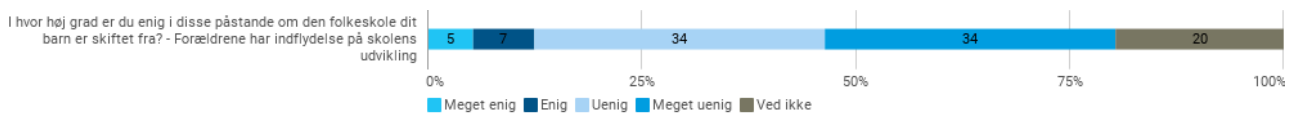
13.2 Skoleskift og forældreindflydelse

De fleste forældre angiver, at muligheden for forældreindflydelse slet ikke eller kun i mindre grad har påvirket deres valg af skoleskift for deres barn. 10% fortæller dog, at det 'i høj grad' har påvirket valget om skoleskift og godt 1/5 svarer 'i nogen grad'.

Figur 74¹¹⁶

Kun 12% af de forældre, som har valgt skoleskift for deres barn til en fri- eller privatskole de seneste to år, er 'enige' eller 'meget enige' i, at forældrene har indflydelse på folkeskolens udvikling. 68% svarer 'uenig' eller 'meget uenig'.

Figur 75¹¹⁷

¹¹⁴ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

¹¹⁵ Ibid.

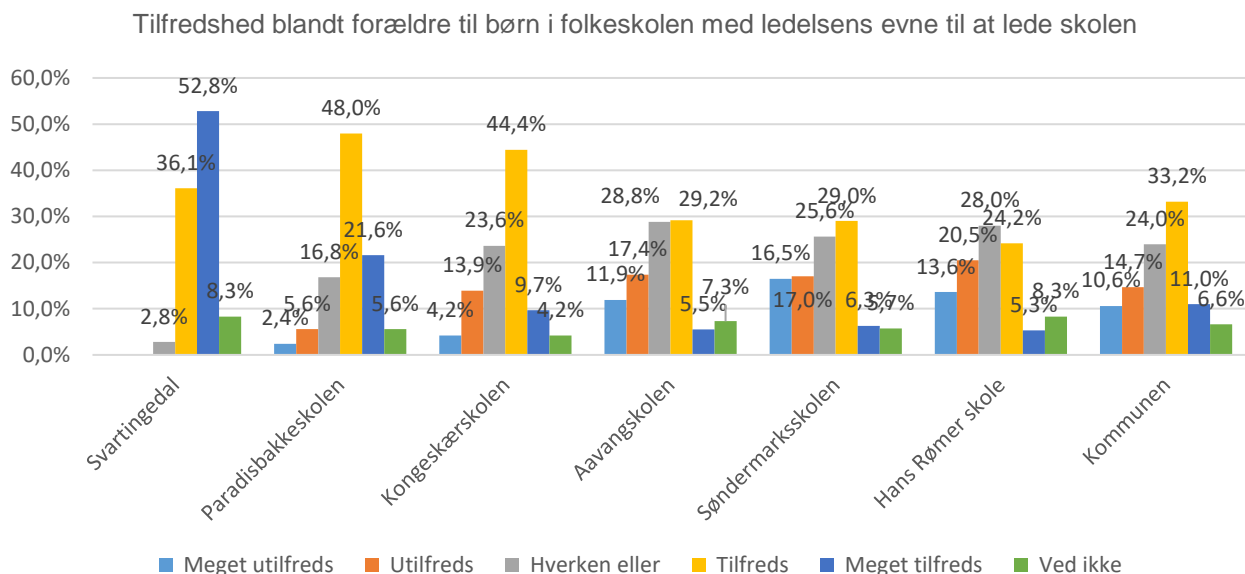
¹¹⁶ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

¹¹⁷ Ibid.

14 Tilfredsheden med skolens ledelse

44,2% af forældrene giver udtryk for, at de er tilfredse med ledelsens evne til at lede skolen (33,2% er 'tilfredse', og 11% er 'meget tilfredse'). Men hver fjerde forældre (25,3%) angiver, at de er 'utilfredse' (14,7% eller 'meget utilfredse') med ledelsens evne til at lede skolen.

Igen er der store forskel fra skole til skole. Hvor tæt på hver tredje af forældrene er 'tilfredse' eller 'meget tilfredse', og en anden tredjedel er 'utilfredse' eller 'meget utilfredse' blandt forældrene på Hans Rømer Skolen, Aavangskolen og Søndermarksskolen, er det over halvdelen, som er tilfredse eller meget tilfredse på Kongeskærskolen. 2/3 er tilfredse eller meget tilfredse på Paradisbakkeskolen, og hele 88,9% er tilfredse eller meget tilfredse på Svartingedal Skole.

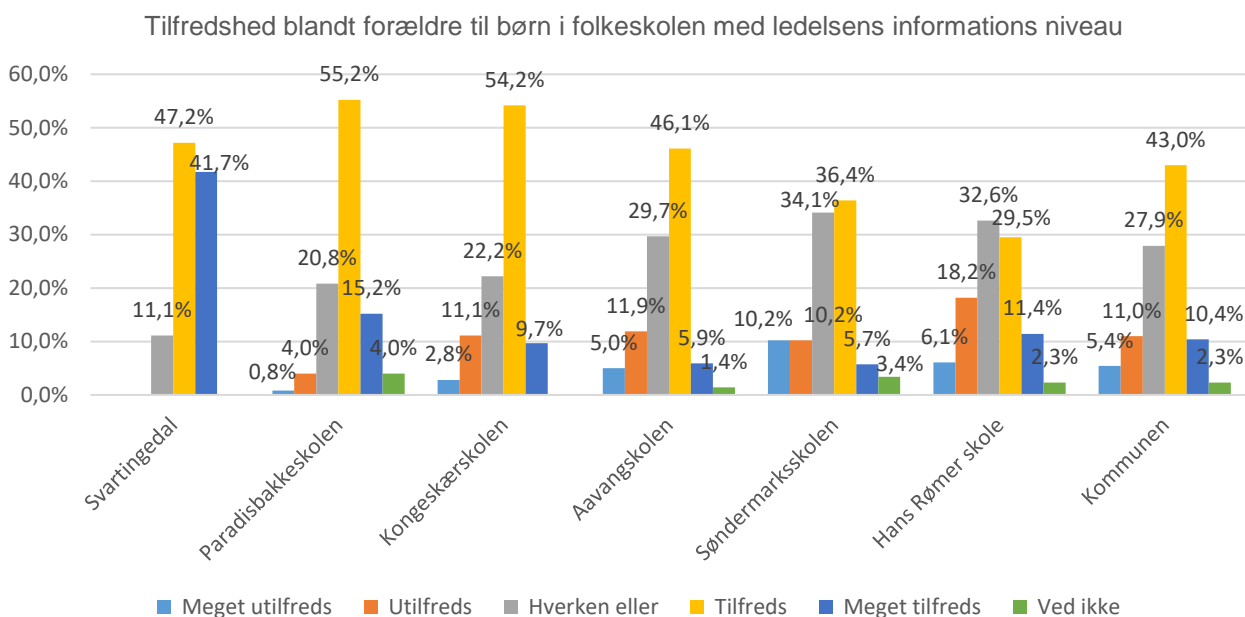

Figur 76¹¹⁸

Når samme forældregruppe bliver spurgt, hvor tilfredse de er med ledelsens informationsniveau, giver lige godt halvdelen (53,4%) af forældrene på tværs af skolerne udtryk for at være 'meget tilfredse' eller 'tilfredse', mens 16,4% svarer de er 'utilfreds' eller 'meget utilfreds'. Også her er der samme store forskel fordelt på skoler.

Andelen af tilfredse er således højere, når det gælder ledelsens informationsniveau, end når forældrene skal vurdere ledernes evne til at lede skolen. Men stort set lige så mange er kritiske i forhold til ledelsens informationsniveau, som i forhold til ledelsens evne til at lede skolen.

¹¹⁸ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn i en bornholmsk folkeskole 2018.

Figur 77¹¹⁹

Forældre til børn i folkeskolen har formuleret en del kritiske kommentarer om hvordan folkeskolen ledes i de åbne svarmuligheder i spørgeskemaundersøgelsen, som ligger til grund for denne rapport. Også antallet af disse kritiske kommentarer følger de store udsving, der er skolerne imellem. Det er således især Rønne-skolerne og Hans Rømer Skolen, der får mange negative kommentarer i de åbne svarmuligheder i spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre til børn i folkeskolen.

- *"En skoleledelse som arrogant afviser alt vel underbygget kritik som forældre og skolebestyrelse kommer med."*
- *"Ledelsen samarbejder ikke/hører ikke på forældrene eller børnene."*
- *"Samarbejdet med skolen er ikke-fungerede, og man bliver ikke hørt. De tiltag, der var blevet aftalt, kom ikke i gang."*
- *"Ønskescenariet ville være et godt samarbejde med ledelsen, samt en mulighed for at påvirke ledelsen gennem aktivt at indgå i f.eks. bestyrelsesarbejde, forældreråd osv., men det er desværre ikke sådan det forholder sig."*
- *"Børn med særlige behov bliver ikke set. Også selv om vi har bedt om det flere gange både til klasse læreren og skolens ledelse."*

En del forældre til børn på Rønne-skolerne kritiserer ledelsen i forbindelse med sammenlægning af skoler:

- *"Oplevede store svigt fra ledelsens side i skiftet fra ...[to folkeskoler nævnes]."*
- *"For meget rod på ...[folkeskole]. Lærerne gav udtryk for utilfredshed med ledelsens beslutninger, og at de var frustrerede over manglende medindflydelse, hvilket tydeligvis (og naturligt nok) smittede af på deres engagement i jobbet."*

En del forældre fremhæver også, at samarbejdet mellem ledelse og lærere ikke er godt.

- *"Samarbejdet med ledelse og lærere er elendigt."*

¹¹⁹ Ibid.

- "Ledelsen SKAL behandle sine medarbejdere ordentligt, opbyggende og med respekt. Lærerne knokler under dårlige vilkår."
- "Vores barn trives, og det har vi været rigtig glade for. MEN nu stopper en stor del af pædagogerne i indskolingen samt SFOen, tilsyneladende på grund af temmelig ringe ledelse, og set udefra, samt hvad jeg lader mig fortælle via mit netværk af dem, som er tæt på skolens ledelse, så bliver der ikke taget hånd om den konkrete leder, hvor udfordringerne opstår."

Enkelte forældre giver udtryk for, at de mener, at det er ledernes betingelser, herunder økonomien, som halter:

- "En ledelse, der ikke har nok økonomi til at leve op til skolens egne mål (hjemmeside)".

Der er dog også ros til skoleledere:

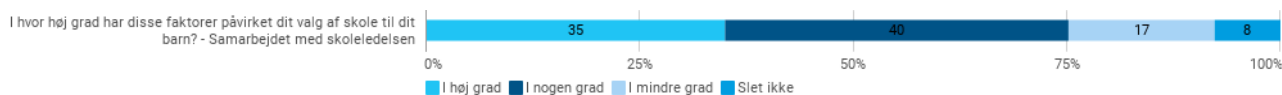
- "Jeg synes, at skoleledelsen... er både kompetent og visionær. Vi er meget glade for ...[folkeskole]."
- "Vores børn var egentlig skrevet op til ...[friskole] - men da vi var nede at besøge ...[folkeskole], fik vi så godt et indtryk, at vi valgte den skole i stedet for, og det har vi aldrig fortrudt. Fantastisk lille skole med meget dygtige lærere og virkelig god ledelse."

Nogle forældre påpeger, at det er positivt, at hver skole igen har fået sin egen ledelse.

- "Det er positivt for folkeskolen, at der nu er kommet selvstændig skoleledelse."

14.1 Forventninger til samarbejdet med skoleledelsen på fri- og privatskoler

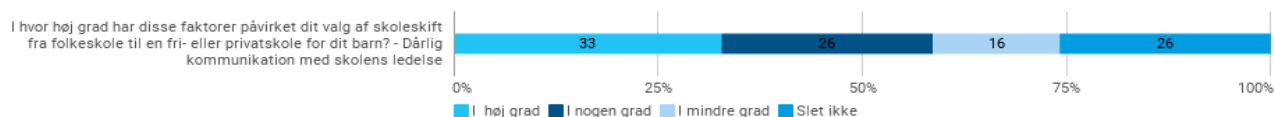
Samarbejdet til skoleledelsen påvirker godt hver tredje forældre i høj grad, når de vælger at deres barn skal starte på en fri- eller privatskole. 40% svarer, at det påvirker dem i nogen grad.

Figur 78¹²⁰

14.2 Skoleskift er påvirket af samarbejdet med ledelsen

Blandt forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, angiver 33%, at dårlig kommunikation med skolens ledelse har været afgørende for forældrenes beslutning om skoleskift for deres barn. 26% svarer 'i nogen grad'. Samarbejdet med ledelsen på skolen synes således at have betydning, når forældre vælger skoleskift.

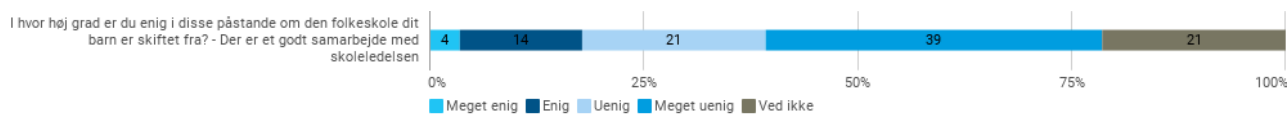

Figur 79¹²¹

¹²⁰ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2017 eller 2018.

¹²¹ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn har skiftet fra folkeskolen til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 eller 2017/18.

Når samme forældregruppe, som har valgt skoleskift fra folkeskolen til en fri- og privatskole, skal vurdere den fravalgte folkeskole hvad angår samarbejdet med skoleledelsen, angiver 60% af være 'uenige' eller 'meget uenige' i, at der er et godt samarbejde med skoleledelse på den fravalgte folkeskole (39% svarer meget uenig, og 21% svarer uenig)

Figur 80¹²²

Flere af forældrene rejser kritik af ledelsen på den fravalgte folkeskole hvad angår ledelsens indstilling og evne til at lede:

- *"Vi fornemmede ikke, at LEDELSEN på ...[folkeskole] evnede at være drivende for børnenes udvikling med hensyn til dannelse, højt fagligt niveau og et læringsmiljø, hvor det at yde det bedste i forhold til sine evner - også for de dygtigste - ikke var fremherskende... På privatskolen fornemmer vi en lyst fra LEDELSE- og lærerside til virkelig at ville gøre en positiv forskel for det enkelte barn. Sammenfattende er det forskellen i hele ånden på skolen, der har været udslagsgivende i skolevalget."*

Flere forældre, som har valgt skoleskift til deres børn, påpeger, at de har oplevet en helt anden indstilling fra ledelsen på den nye skole:

- *"Større fleksibilitet både hos lærere som hos ledelse. Den største forskel ved at flytte skole for vores søn er den vilje, forståelse og evige positive konstruktive tilgang til løsning af vores søns problematikker, som ...[friskole] altid stiller op med. Det har været skelsættende. I folkeskolen blev vi altid mødt med et udtryk for besværlighed og manglende overskud - og deraf et samlet negativt resultat."*

Mange af de forældre, som har valgt skoleskift for deres barn til en fri- eller privatskole, påpeger, at de ikke har oplevet sig hørt fra ledelsen. Mange forældre beskriver et længere forløb med problemer, som forældrene har forsøgt at gå i dialog med ledelsen, dog uden at føle sig hørt.

- *"Han udviste alle tegn på stress og dårlig trivsel. Hans faglige niveau var ikke særlig højt, og hans skrift var ikke læselig. Børnehaveklassen var en god oplevelse, men allerede i starten af 1. klasse måtte vi kontakte skolen på grund af voldsslåskampe i frikvartererne, som gjorde, at han kom hjem med blå mærker og var ked af det. Vi har mødt forståelse fra lærerne, men ledelsen ville ikke lytte."*
- *"Det giver utryghed hos børnene som gang på gang får nye lærere, skal have uuddannede vikarer, som ikke klædes på til opgaven og som får alt for stort ansvar i forhold til planlægning, kommunikation med forældre og konflikthåndtering. Der er forsøgt kommunikation med ledelsen, men jeg har ikke fornemmet, at man ønskede at høre hvad vi som forældre mente eller hvorfor vi valgte at flytte vores barn."*
- *"I har en skoleledelse, der er fløjtede ligeglade med ungernes trivsel. I har en skoleledelse, der bare lader stå til. Det er dybt rystende."*

Andre forældre giver udtryk for at ledelsen har lyttet, men at der ikke tages hånd om problemerne:

- *"[skoleleder] lovede højt og helligt, at der skulle tages hånd om klassen og der blev lavet en handleplan for min datter. Planen blev ikke overholdt fra skolens side, og vi valgte at flytte hende tilbage til ...[friskole], da hun på pågældende tidspunkt ikke havde modtaget undervisning i de 1,5 år."*

¹²² Ibid.

Flere af forældrene mener, at der bør skiftes ud i skoleledelsen:

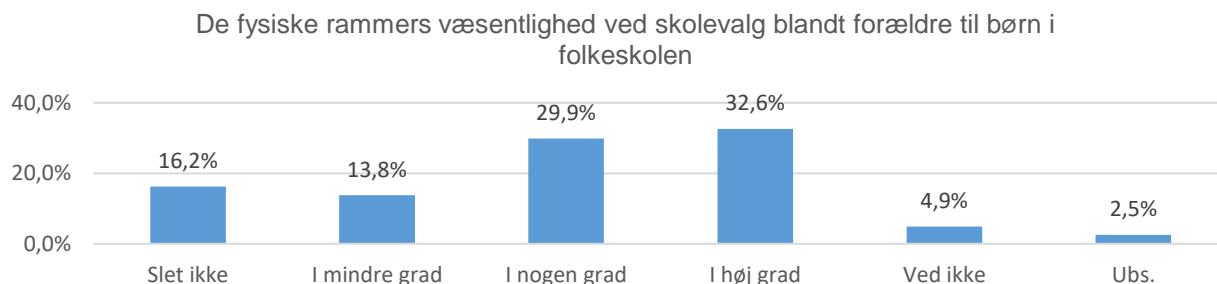
- *"Anden skoleledelse. Dette problem er ikke nyt, så derfor falder det i høj grad også tilbage på ledelsen af Center for skole, kultur og fritid, som ikke har været tilstrækkeligt konsekvent i sin løsning af udfordringerne."*
- *"Hvis vi nogensinde skal vende tilbage, kræver det en kraftig oprydning i ledelsen fra top til bund."*

Nogle forældre påstår i denne forbindelse, at ikke kun faglige bevæggrunde afgør ansættelser, men også hvem der er venner med hvem:

- *"Ledelsen skal udskiftes, og der skal ryddes op i vennekubber. Man skal kunne regne med at dem der er ansat, er der fordi de er dygtige til deres job, ikke fordi de har nogle venner i ledelsen."*
- *"At der bliver ryddet godt op i ledelsen, og de ansatte på skole, er ansat fordi de er gode til deres job. Ikke fordi de er venner med ledelsen."*

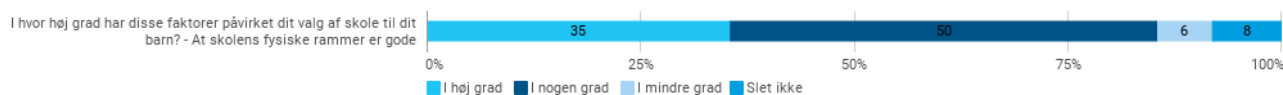
15 De fysiske rammer

De fleste forældre angiver, at de fysiske rammer i og omkring skolerne er en betydningsfuld faktor for, hvordan en skole bedømmes i forbindelse med skolevalg. Forældrene til børn i den bornholmske folkeskole fortæller, at de fysiske rammer har stor betydning for deres valg af skole. 32,6% angiver, at de fysiske forhold i høj grad har påvirket deres skolevalg. Dette bakkes op af, at yderligere 29,9 % siger det i nogen grad har haft betydning for deres skolevalg.

Figur 81¹²³

Blandt forældre til børn i folkeskolen, som har indskrevet barnet i 0. klasse i 2017 og 2018, er andelen af forældre, som fremhæver at fysiske rammer påvirker deres skolevalg. Som det fremgår af figuren nedenfor, er andelen af forældre, som svarer 'i høj grad' eller 'i nogen grad' oppe på 85%.

Figur 82¹²⁴

15.1 Indendørsarealer

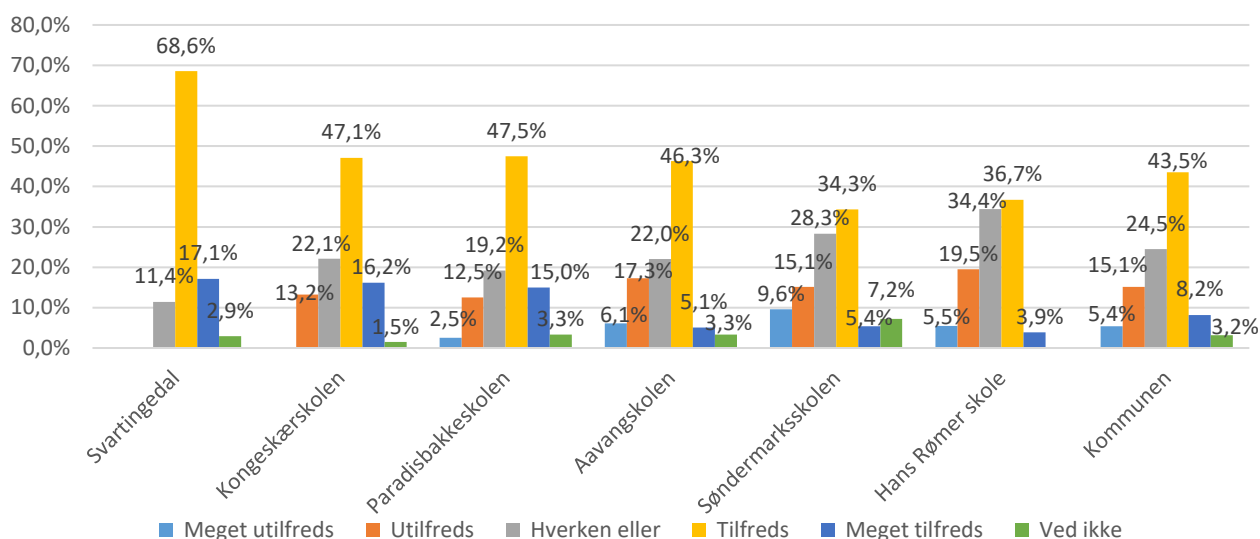
Omkring halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen (51,7%) giver udtryk for tilfredshed med de fysiske indendørs rammer. 43,5% angiver, at de er tilfredse og 8,2% meget tilfredse med de indendørs forhold. 20,5% svarer imidlertid, at de er utilfredse (5,4% er meget utilfredse og 15,1% er utilfredse), og næsten hver fjerde forældre (24,5%) svarer 'hverken eller' og 3,2% ved ikke.

Også i forhold til de indendørs rammer er forældrene mest tilfredse på Svartingedal Skole, hvor 85,7% af forældrene fortæller, at de er tilfredse. Rønne-skolerne og Hans Rømer Skolen er de skoler, hvor andelen af tilfredse forældre er lavest, og hvor flest er utilfredse.

¹²³ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn på en bornholmsk folkeskole 2018.

¹²⁴ Spørgeskemaundersøgelse for forældre, hvis barn er startet i 0. klasse på en folkeskole i 2017 eller 2018.

Tilfredshed blandt forældre til børn i folkeskolen i forhold til skolens fysiske rammer indendørs (lokaler, inventar, plads mv.)

Figur 83¹²⁵

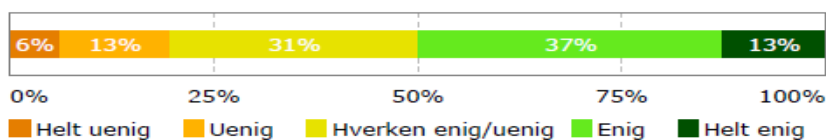
Få forældre skriver kommentarer om de indendørs fysiske rammer. Disse kommentarer handler i vidt omfang om ombyggede og større skoler i Rønne, hvor forældrene ikke mener, at der er ordentlig plads til børnene.

- *"Jeg MÅ TRO PÅ, at der fra politisk side er et ønske om at fortsætte med at udvikle ...[folkeskole], og sikre, at pladsforholdene bliver bedre for børnene (lige nu er der tale om bur-børn), samt at der i den grad bliver renoveret på de udearealer, som børnene har til rådighed - som også før kun skulle rumme op til 550 elever, og nu skal rumme 750 elever, og tillige er blevet mere slidte af øget brug, og dernæst at nogle af udearealerne heller ikke er blevet renoveret op til strukturændringerne, begrundet i, at der ikke blev renoveret på en skole, hvis den alligevel skulle lukke. Så mit skolevalg for mit barn er truffet ud fra, at jeg MÅ TRO PÅ, at politikerne vil den bornholmske folkeskole, og derfor har tænkt FORTSAT at give folkeskolen en økonomisk prioritering, herunder til inde- og udearealer, inventar i forhold til, at møblementet fremmer de nye aktuelle læringsmiljøer m.v. Og dette er ikke pt. tilfældet, når jeg kommer på skolen og kigger i forbindelse med aflevering af mit barn."*
- *"Dårlige små klasselokaler, hvor der ikke er stole til alle."*
- *"De fysiske rammer skal forbedres. Der skal være et lokale med ordentlige stole og borde til alle børn."*
- *"For mange børn på for lidt plads. Børnehaveklassen deler lokale med SFO. Børnehaveklassebørnene sad længe ved borde og stole der er beregnet til voksne. De fysiske rammer er simpelthen ikke ok."*

I den nationale trivselsmåling har eleverne i 4. til 9. klasse også forholdt sig til indendørsarealer, hvor de blandt andet er blevet spurgt ind til, om de synes godt om undervisningslokalerne på skolen. Meget sammenfaldende med forældrenes vurdering svarer halvdelen at de er enige eller meget enige at de synes godt om skolens undervisningslokaler og knap hver femte er uenige eller helt uenige.

¹²⁵ Brugertilfredshedsundersøgelse blandt alle forældre til børn på en bornholmsk folkeskole 2018.

Jeg synes godt om undervisningslokalerne på skolen.

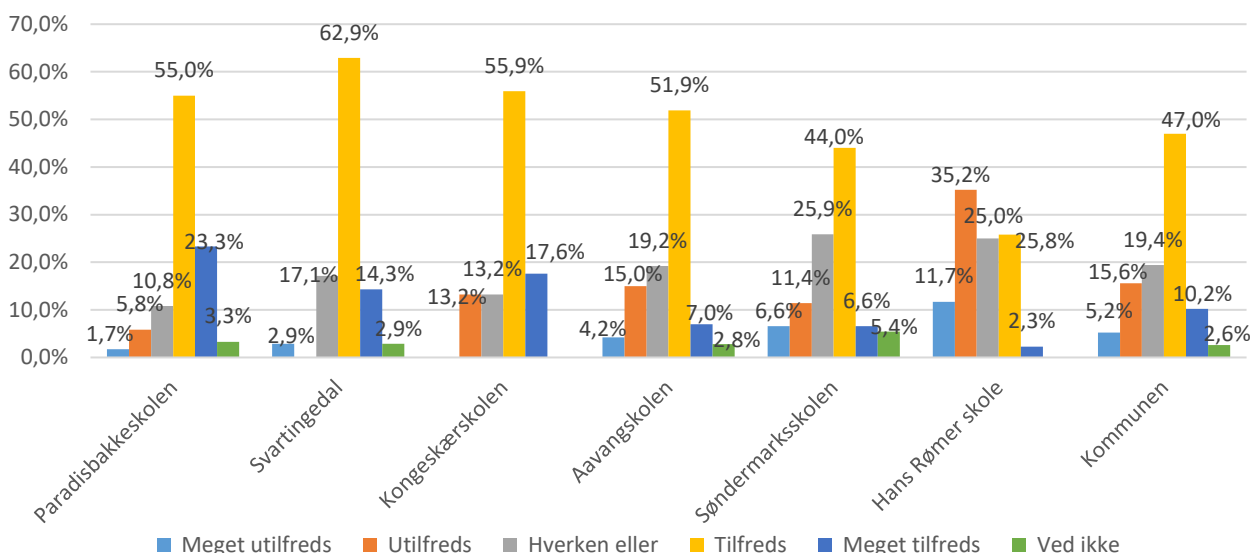
Figur 84¹²⁶

15.2 Udendørsarealer

Lige over halvdelen af forældrene til børn i folkeskolen (57,2%) giver udtryk for tilfredshed med de fysiske udendørs rammer i folkeskolen. 47 % angiver, at de er tilfredse og 10,2% at de er meget tilfredse med de udendørs forhold. 20,8% svarer imidlertid at de er utilfredse hermed (5,2% er meget utilfredse og 15,6% er utilfredse), og næsten hver femte forældre (19,4%) svarer 'hverken eller' og 2,6% ved ikke.

Paradisbakkeskolen har flest tilfredse forældre, idet 78,3 % af forældrene er tilfredse eller meget tilfredse med de udendørs forhold på skolen. Utilfredsheden er størst på Hans Rømer Skolen, hvor det er 28,1%, der er tilfredse med de udendørs forhold på skolen.

Tilfredshed blandt forældre til børn i folkeskolen med folkeskolens udendørsområder (skolegård, boldbaner mv.)?

Figur 85¹²⁷

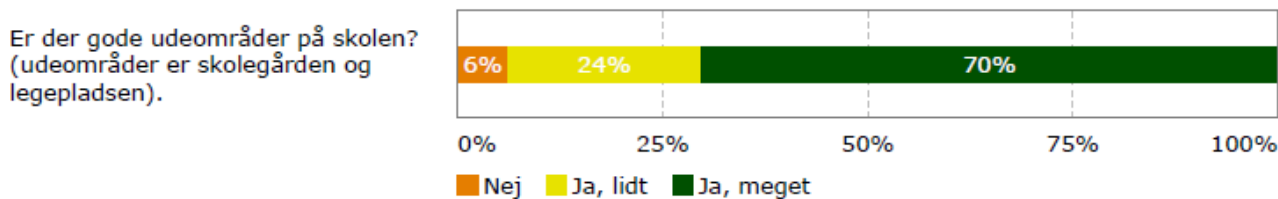
Få forældre kommenterer udearealerne i de åbne svarmuligheder. Nogle forældre, som er utilfredse med udearealerne, påpeger at der mangler inspirerende udemiljøer, som er tilpasset forskellige aldersgrupper:

- *"Jeg lægger stor vægt på de fysiske rammer, men må også konstatere, at dette har haft ingen prioritet fra politisk hold, når der er tale om en skole, som er ombygget for en stor sum, og som skal rumme 200 elever mere, end hvad den tidligere har gjort. De fysiske rammer er under al kritik, både når der ses på de fysiske rammer for indskoling, mellemtrin og udskoling. Der mangler i den grad inspirerende udemiljøer, som er tilpasset de enkelte aldersgrupper. Jeg håber meget, at dette område vil blive politisk prioriteret - også fordi de fysiske rammer i høj grad skal understøtte undervisningen efter reformen samt motivere og fremme den daglige fysiske aktivitet, som også skal bygges ind i skoledagen. Så p.t. kan jeg acceptere de indvendige fysiske rammer - som dog selv efter ombygning godt kunne have fået en flottere finish - men de udvendige fysiske rammer mangler meget."*

¹²⁶ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

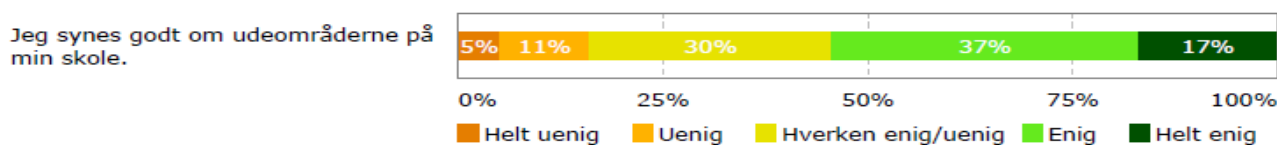
¹²⁷ Ibid.

Blandt eleverne i 0-3 klasse synes at 70 % at udendørs arealerne er meget gode.

Figur 86¹²⁸

Blandt 4-9 klasses eleverne på de bornholmske folkeskoler er det 54 % der er enige eller meget enige i at udendørsarealerne er gode.

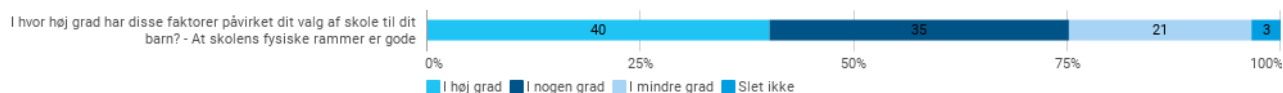

Figur 87¹²⁹

15.3 De fysiske rammer påvirker privatskolevalg

I undersøgelsen blandt forældre, der har valgt at skifte deres børn til en fri- eller privatskole, har knap tre ud af fire forældre påpeget de fysiske rammer som en faktor, der havde nogen eller høj grad af betydning for deres valg af at lade deres børn skifte skole.

Især de grønne områder mener forældrene ikke er gode. Det gælder især på Svartingedal Skole og på Hans Rømer Skolen, hvis grønne områder omtales som begrænset. Det bliver påpeget, at eleverne ikke har mulighed for at kunne udfolde sig på et grønt område.

Figur 88¹³⁰

Også skolernes fysiske rammer bliver nævnt af flere forældre:

- "Væsentligt bedre forhold omkring de fysiske rammer."
- "Udenomsarealerne på ...[folkeskole] er små og mangelfulde i forhold til alternativerne. Vi har en niece, der går på [friskole]. Der opleves ikke samme slags problemer."
- "Det er vigtigt med et udemiljø, hvor der er plads til leg og udfoldelse og ikke kun en indelukket skolegård."

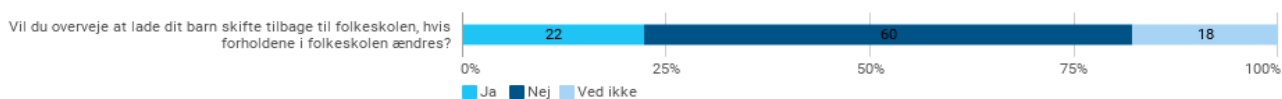
¹²⁸ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 0. til 3. klasser

¹²⁹ Den nationale trivselsmåling 2017/2018 Kommunerapport Bornholm, 4. til 9. klasser

¹³⁰ Spørgeskemaundersøgelse for forældre hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2016/2017 eller 2017/2018.

16 Få vil overveje at skifte tilbage til folkeskolen

Blandt de forældre, som fra 0. klasse har ladet deres barn starte i en fri- eller privatskole de seneste to år, er det kun 22%, som ville overveje at skifte til en folkeskole, hvis forholdene i folkeskolen ændres. Over halvdelen (60%) svarer nej og 18% 'ved ikke'.

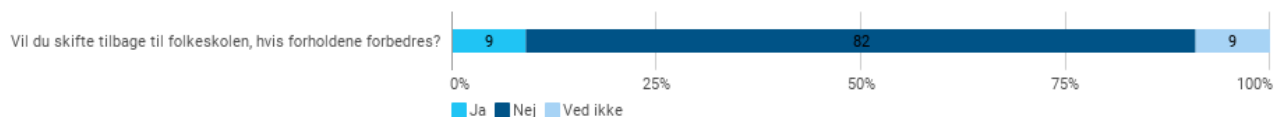

Figur 89¹³¹

Der synes således at være en tendens til, at hvis forældre først vælger fri- eller privatskole, er det vanskeligt at få dem til at tilvælge folkeskolen senere.

- *"Har ikke tiltro til, at det er noget, der kan ordnes eller rettes op på så længe jeg har børn i skole, det vil sige de næste 11 år. Jeg er af den politiske overbevisning, at folkeskolen er det helt rigtige valg og er den, som man bør bruge, men efter at have lagt børn til det selv, mener jeg ikke, at mine børn skal agere prøveklud for at løfte folkeskolen. Der er kun 9 år at til finde ud af, hvad man skal med sit liv, og en god afgangseksamen er essentiel i et videre uddannelsesforløb."*

Samme billede tegner sig i forhold til forældre, som har valgt skoleskift for deres barn. Her er det kun 9%, som ville overveje at skifte tilbage til folkeskolen, hvis forholdene forbedres. 82% svarer 'nej'.

Figur 90¹³²

Mange forældre forklarer, at de ønsker at undgå skift og derfor vil de fastholde de valgte fri- eller privatskole, når barnet trives fagligt og socialt.

- *"Jeg ønsker ikke at udsætte mit barn for flere skift, men hvis forholdene på folkeskolen forbedredes, ville jeg da ikke være afvisende over for, at mine mindre børn kunne gå i folkeskolen."*
- *"Alene af den grund at mine børn trives både fagligt og socialt nu, og at jeg ikke mener, at børn skal skifte base, uden der er en grund."*

¹³¹ Ibid.

¹³² Spørgeskemaundersøgelse for forældre hvis barn er startet i 0. klasse på en fri- eller privatskole i 2016/2017 eller 2017/2018.

17 Bilag

17.1 Bilag 1: Årgangsoversigt på Bornholm

Folkeskoler	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	I alt
Kongeskærskolen	23	20	16	25	27	26	22	29	19	18	0	225
Svartingedal Skole	15	18	13	18	23	26	18	0	0	0	0	131
Paradisbakkeskolen	34	41	49	61	42	59	51	51	45	32	0	465
Hans Rømer Skolen	33	41	34	45	48	51	30	41	48	37	0	408
Søndermarkskolen	40	41	45	59	54	52	64	42	76	44	0	517
Aavangskolen	44	62	66	72	72	70	71	102	84	74	0	717

Figur 91¹³³

Fri- og privatskoler	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	I alt
Bornholms Frie Idrætsskole	21	22	17	16	20	19	22	13	19	22	0	191
Davidskolen	19	20	18	15	22	17	21	23	22	15	0	192
Friskolen Østerlars	14	12	13	16	14	16	6	20	11	10	4	136
Peterskolen	22	19	19	20	19	21	20	20	16	11	0	187
Rønne Privatskole	23	23	23	23	23	23	39	49	44	46	20	336
Svaneke Friskole	22	16	22	20	21	25	18	17	14	0	0	175
Sydbornholms Privatskole	8	6	12	4	5	16	8	8	13	8	0	88

Figur 92¹³⁴

¹³³ 5 september 2017, Center for Skole. Tallet inkluderer ikke specialskoler, specialklasser, modtagelsesklasser og 10. klasse

¹³⁴ Ibid.

17.2 Bilag 2: Undervisningskompetencen i de danske kommuner

Kommune	Antal timer i alt	Undervisningskompetence	Andre kompetencer	Difference +/- siden 2015/2016
Alle kommuner	18.705.960	85,1%	14,9%	1,9%
Albertslund	99.330	84,1%	15,9%	1,0%
Allerød	118.170	88,1%	11,9%	-0,5%
Assens	158.910	79,6%	20,4%	8,1%
Ballerup	188.820	77,6%	22,4%	1,1%
Billund	108.570	85,8%	14,2%	-1,5%
Bornholm	97.080	82,5%	17,5%	0,6%
Brøndby	103.200	91,4%	8,6%	1,1%
Brønderslev	137.850	86,6%	13,4%	-1,1%
Christiansø	6.420	100,0%	0,0%	19,2%
Dragør	61.590	90,9%	9,1%	1,2%
Egedal	192.480	82,1%	17,9%	-0,5%
Esbjerg	426.840	87,4%	12,6%	3,6%
Fanø	15.240	90,0%	10,0%	-4,8%
Favrskov	215.340	89,8%	10,2%	3,0%
Faxe	116.910	84,2%	15,8%	3,3%
Fredensborg	121.710	85,1%	14,9%	-3,4%
Fredericia	159.330	84,2%	15,8%	-3,4%
Frederiksberg	244.890	87,3%	12,7%	1,3%
Frederikshavn	167.370	83,4%	16,6%	-1,4%
Frederikssund	157.950	77,5%	22,5%	0,4%
Furesø	162.960	88,9%	11,1%	1,9%
Faaborg-Midtfyn	162.540	91,8%	8,2%	6,0%
Gentofte	243.660	89,3%	10,7%	0,6%
Gladsaxe	212.760	85,8%	14,2%	6,3%
Glostrup	69.900	85,5%	14,5%	2,7%
Greve	185.520	80,1%	19,9%	2,4%
Gribskov	110.850	83,7%	16,3%	0,9%
Guldborgsund	198.570	74,8%	25,2%	2,3%
Haderslev	168.630	81,5%	18,5%	4,6%

Halsnæs	93.780	81,2%	18,8%	12,0%
Hedensted	185.460	88,3%	11,7%	2,6%
Helsingør	204.060	86,7%	13,3%	6,5%
Herlev	88.350	84,4%	15,6%	-1,9%
Herning	336.390	89,0%	11,0%	5,7%
Hillerød	184.950	88,9%	11,1%	4,4%
Hjørring	206.430	88,7%	11,3%	7,5%
Holbæk	227.040	80,7%	19,3%	-1,1%
Holstebro	219.450	85,7%	14,3%	1,4%
Horsens	304.140	87,7%	12,3%	3,0%
Hvidovre	198.420	85,9%	14,1%	2,0%
Høje-Taastrup	164.430	77,4%	22,6%	-0,1%
Hørsholm	85.440	89,0%	11,0%	1,0%
Ikast-Brande	178.920	85,1%	14,9%	-1,3%
Ishøj	71.880	89,3%	10,7%	4,3%
Jammerbugt	167.970	84,4%	15,6%	5,9%
Kalundborg	159.090	75,4%	24,6%	-5,5%
Kerteminde	81.570	83,0%	17,0%	-2,0%
Kolding	322.140	92,0%	8,0%	1,3%
København	1.149.150	83,7%	16,3%	-1,2%
Køge	228.900	82,8%	17,2%	1,0%
Langeland	39.930	82,1%	17,9%	1,3%
Lejre	110.040	84,7%	15,3%	1,8%
Lemvig	100.380	86,6%	13,4%	3,1%
Lolland	122.040	67,9%	32,1%	3,9%
Lyngby-Taarbæk	203.070	91,1%	8,9%	1,6%
Læsø	7.920	93,9%	6,1%	19,9%
Mariagerfjord	151.290	88,2%	11,8%	-0,9%
Middelfart	137.040	88,7%	11,3%	4,2%
Morsø	58.500	79,7%	20,3%	3,0%
Norddjurs	123.210	87,9%	12,1%	-2,4%
Nordfyn	124.200	92,5%	7,5%	3,9%
Nyborg	87.150	89,0%	11,0%	4,9%
Næstved	266.760	85,5%	14,5%	-0,7%
Odder	72.720	77,3%	22,7%	1,1%

Odense	561.540	82,7%	17,3%	2,4%
Odsherred	88.620	78,9%	21,1%	4,4%
Randers	304.500	83,7%	16,3%	3,2%
Rebild	133.860	87,4%	12,6%	2,6%
Ringkøbing-Skjern	227.880	85,7%	14,3%	2,1%
Ringsted	103.380	87,3%	12,7%	5,1%
Roskilde	301.140	82,6%	17,4%	1,3%
Rudersdal	212.670	86,7%	13,3%	1,3%
Rødovre	118.410	82,4%	17,6%	1,6%
Samsø	8.370	81,7%	18,3%	-5,3%
Silkeborg	356.460	84,6%	15,4%	0,1%
Skanderborg	267.900	82,9%	17,1%	-0,6%
Skive	180.120	87,5%	12,5%	3,7%
Slagelse	246.900	86,4%	13,6%	2,3%
Solrød	89.910	86,8%	13,2%	6,8%
Sorø	103.530	84,3%	15,7%	1,1%

Figur 93¹³⁵

¹³⁵ Tal fra Undervisningsministeriet
<https://uvm.dk/statistik/grundskolen/personale-og-skoler/kompetencedaekning-i-folkeskolen> besøgt den 15.08.2018

17.3 Bilag 3: Notat om maksimale elevtal på de enkelte klassetrin 2005 – 2018.
(data fra Bornholms Regionskommunes styrelsesvedtægter 2005 – 2017)

Gældende fra	Børnehaveklasse	Øvrige klasser	Note
1.8.2005	Max 25	Max 25	Klasser sammenlægges på årgangen, når der er 27 elever (til 1 klasse) og når der er 52 elever (til 2 klasser)
1.8.2007	Max 25	Max 25	Klasser sammenlægges på årgangen, når der er 27 elever (til 1 klasse) og når der er 52 elever (til 2 klasser)
1.8.2008	Max 25 ved indskrivning	Max 28 ved 7. klassetrin	Klasser nydannes på 7. klassetrin med max 28 i hver klasse
18.12.2009	Max 25 ved indskrivning	Max 28 ved 7. klassetrin	Skoleleder kan dispensere op til 28 pr. klasse
1.8.2011	Max 25 ved indskrivning	Max 28 ved 7. klassetrin	
29.6.2012	Max 22 ved indskrivning	Max 25	
1.8.2014	Max 28 ved indskrivning	Max 28	28 elever er folkeskolelovens maksimum pr. klasse, undtaget få særlige dispensationsbestemmelser
1.8.2015	Max 28 ved indskrivning	Max 28	
1.8.2017 (gældende)	Max 28 ved indskrivning	Max 28	

Figur 94¹³⁶

¹³⁶ Historisk overblik fra Center for Skole

17.4 Bilag 4: Fremsendte spørgeskemaer versus besvarelser

	Fremsendte spørgeskemaer	Antal besvarelser
Brugertilfredshedsundersøgelse blandt forældre til børn i folkeskolen på Bornholm	3.041	871
Spørgeskemaundersøgelse til forældre, hvis barn er startet på en fri- eller privatskole i 0. klasse i 2017 eller 2018	481	122
Spørgeskemaundersøgelse til forældre, som har valgt skoleskift for deres barn fra en folkeskole til en fri- eller privatskole i skoleårene 2016/17 og 2017/18	224	58
Spørgeskemaundersøgelse til forældre, hvis barn er startet i folkeskolen i 0. klasse i 2017 eller	732	113

17.5 Bilag 5: Antal besvarelser i brugertilfredshedsundersøgelse blandt forældre til børn i folkeskolen

Antal forældrebesvarelser i brugertilfredshedsundersøgelsen fordelt på folkeskoler ¹³⁷	
Svartingedal Skole	47
Paradisbakkeskolen	147
Kongeskærskolen	80
Aavangskolen	257
Søndermarkskolen	211
Hans Rømer Skolen	148

¹³⁷ Få forældre har børn på flere forskellige folkeskoler og har derfor kunne sætte kryds ved flere skoler